

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ (KLASİK ARKEOLOJİ)
ANABİLİM DALI

ZEUGMA KONUTLARINDA BULUNAN BRONZ ESERLER

Yüksek Lisans

Deniz Berk TOKBUDAK

Ankara-2015

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ (KLASİK ARKEOLOJİ)
ANABİLİM DALI

ZEUGMA KONUTLARINDA BULUNAN BRONZ ESERLER

Yüksek Lisans

Deniz Berk TOKBUDAK

Tez Danışmanı

Prof.Dr. Kutalmış GÖRKAY

Ankara-2015

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ (KLASİK ARKEOLOJİ)
ANABİLİM DALI

ZEUGMA KONUTLARINDA BULUNAN BRONZ ESERLER

Yüksek Lisans
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi.....

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (...../...../200...)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Deniz Berk TOKBUDAK

İmzası

.....

İÇİNDEKİLER

Özet/Abstract	i
Önsöz	iii
Levhalar Listesi	iv
Çizimler Listesi	vi
Kısaltmalar Listesi	viii
Harita, Plan ve Şekil Listesi	ix
1. GİRİŞ: Amaç, Kapsam, Yöntem	1
2. ANTİK ÇAĞDA ZEUGMA	5
3. YUNAN VE ROMA DÖNEMİNDE MADENCİLİK:	11
3.1 Hellenistik ve Roma Döneminde Maden Yatakları ve İhtiyaç Duyulan İş Gücü	14
3.2 Zeugma ve Çevresinde Maden Yatakları ve Hammaddenin Sağlanması	17
4. KATALOG	21
5. KONUTLARIN ANALİZİ	87
5.1 Kurtarma Kazılarında Ortaya Çıkartılan Eserlerin Bulunduğu Konutlar	87
5.1.1 Poseidon Evi	87
5.1.2 Euphrates Evi	88
5.1.3 Tessera Evi	88
5.1.4 Kerpiç Ev	89
5.1.5 Boğa Evi	89
5.1.6 Miğfer Evi	90
5.1.7 Çeşme Evi	91
5.1.8 Define Evi	91
5.1.9 İnsanlı Sıva Evi	92
5.1.10 Tünel Evi	92
5.2 2005-2012 Yılları Arasında Ortaya Çıkartılan Eserlerin Bulunduğu Konutlar	93
5.2.1 A Villası	93
5.2.2 B Villası	93
5.2.3 Mousalar Evi	94
5.2.4 Dionysos Villası	94
5.2.5 Danae Villası	94
6. ESERLERİN ANALİZİ:	96
6.1 SÜS EŞYALARI	96

6.1.1 Yüzükler	96
6.1.2 Bilezikler	102
6.1.3 Kolye Uçları	102
6.2 GİYSİ AKSAMLARI:	103
6.2.1 Giysi Aplikleri ve Aplik Harfler	103
6.2.2 Düğmeler	105
6.2.3 Fibulalar	106
6.2.4 Zırh Parçaları	108
6.3 MİMARİ VE MOBİLYA AKSAMLARI:	109
6.3.1 Halkalar	109
6.3.2 Zincir Parçaları	112
6.3.3 Çiviler	113
6.3.4 Aplikler	115
6.3.5 Kilit Aksamları	116
6.4 KOZMETİK VE TIP ALETLERİ	117
6.4.1 Cımbızlar	118
6.4.2 Kulak Kaşığı	119
6.4.3 Sondalar ve Spatulalar	120
6.5 DİĞER ALETLER	122
6.5.1 İğneler	122
6.5.2 Çengeller	125
6.5.3 Çanlar	125
6.5.4 Plastik Betimli Objeler	126
6.5.5 Birden Fazla Örneği Olmayan Eserler	127
6.5.6 Tanımsız Objeler	129
6.5.7 Değerlendirmeler	130
7. SONUÇ	132
Bibliografya	144
Levhalar	161
Çizimler	205
Harita, Planlar ve Şekil	240
Grafikler	251

ÖZET

Askeri, dini ve ev eşyaları gibi çeşitli alanlarda kullanılabilen bronz araç-gereç Hellenistik ve Roma dönemlerinde sıkça kullanılmış metal çeşitlerindedir. Bu iki dönemde ve sonrasında iskân edilen Zeugma’da da çeşitli bronz buluntular bölgede yapılan kazılar sayesinde elimize ulaşmıştır. Çıkarılan buluntular kent tarihini anlamamız açısından önem taşımaktadır.

Tezimde kullanılan 2005-2012 yılları arasında bulunan ve henüz yayımlanmamış 94 adet eser bulunmaktadır. Eserler Zeugma’nın A, B, Mousalar, Dionysos ve Danae evlerinden çıkarılmıştır. Bu eserlere ek olarak geçmiş yıllarda, Kurtarma Kazılarında, konutlarda bulunan ve yayımlanmamış eserlere benzeyen eserlerde teze eklenmiş ve Zeugma konutlarıyla ilgili toplu bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Böylece tez kapsamında değerlendirilen eser sayısı 168 olmuştur.

Eserlerin buldukları alanlara ve kontekstine bakarak mümkünse konutlardaki odaların işlevi ile ilgili yorum yapılmaya çalışılmıştır. Kullanılan eserlerin ev sahipleriyle ilgili bilgi verip vermediğine bakılmış böylece Zeugma’daki yaşantı ile ilgili fikir sahibi olunmaya çalışılmıştır. İşlevine göre ayrılan eserler 7 konu başlığıyla incelenmiştir.

ABSTRACT

Bronze objects were used for multiple purposes during Hellenistic and Roman eras such as military, religious and household. Zeugma continued its existence after Hellenistic and Roman settlers had left the area. Therefore, variety of bronze objects have been uncovered during excavations. These objects are significant for us because they help us understand the history of Zeugma.

My thesis consists of 94 bronze objects, found during 2005-2012 excavation seasons. The objects have not been published yet. They were found in the houses of A, B, Muses, Dionysus and Danae. Published objects are also added to my thesis that were found during rescue excavations. Pieces are chosen according to their similarity with unpublished objects. In that way, it is aimed to make a unified evaluation of Zeugma's houses. In short, the amount of published and unpublished objects are evaluated together and they are 168 in total.

Objects' finding places at homes and contexts are analysed in order to make a comment about the functions of the rooms. Furthermore, by analysing the objects, it is also aimed to understand whether they provide an information about the owners of the houses or not. In that way, i tried to understand the life in Zeugma. These pieces are divided according to their function and they are analysed under 7 topics.

ÖNSÖZ

Antik dönemde sıklıkla kullanılan ve kazılarda küçük parçalar halinde bulunan bronz eserler niteliğine göre buldukları dönem ve işlevleri hakkında bilgi verebilmektedir. Tez konum olan “Zeugma Konutlarında Bulunan Bronz Eserler” antik dönemde Zeugma konutlarında kullanılmış çeşitli bronz eserlerin değerlendirilmesine olanak vermesi yanında bu konutlardaki makenların işlevleriyle de ilgili önemli sonuçlar getirmektedir.

Tez çalışmam süresince ilk olarak bana yardımcı olan danışmanım Prof. Dr. Kutalmış Görkay’a teşekkür ediyorum. Ayrıca benzer bir çalışma yapmış olması sebebiyle tecrübelerini benimle paylaşan arkeolog Umut Alagöz’e teşekkür etmek istiyorum. Tezi yazdığım süre içerisinde benden yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Ertuğ Ergürer’e, Yrd. Doç. Dr. Ercan Aşkın’a, Yrd. Doç. Dr. Selim Ferruh Adalı’ya, Arş. Gör. Durmuş Ersun, Arş. Gör. Batuhan Özdemir, Arş. Gör. Hatice Ergürer, Irmak Tuncer, Burcu Kaya, Selma Çalışkan, Öznur Semiz, Mesut Dilaver’e de teşekkür ediyorum. Tezde kullanılan objelerin fotoğraflanmasında yardımcı olan Sinan Bozalioğlu’na da teşekkür ediyorum.

LEVHALAR LİSTESİ

Levha I:	Yüzükler (Res. No. 1-4).
Levha II:	Yüzükler (Res. No. 5-8).
Levha III:	Yüzükler (Res. No. 9-12).
Levha IV:	Yüzükler (Res. No. 13-16).
Levha V:	Yüzükler (Res. No. 17-20).
Levha VI:	Yüzükler (Res. No. 21-22), Bilezikler (Res. No. 23-24).
Levha VII:	Kolye Uçları (Res. No. 25-28).
Levha VIII:	Giysi Aplikleri (Res. No. 29-30), Aplik Harfler (Res. No. 31-32).
Levha IX:	Düğmeler (Res. 33-36).
Levha X:	Düğmeler (Res. 37-39), Fibula (Broş) (Res. 40).
Levha XI:	Fibulalar (Res. 41-44).
Levha XII:	Zırh Parçaları (Res. 45-46), Halkalar (Res. 47-48).
Levha XIII:	Halkalar (Res. 49-52).
Levha XIV:	Halkalar (Res. 53-56).
Levha XV:	Halkalar (Res. 57-60).
Levha XVI:	Halkalar (Res. 61-64).
Levha XVII:	Halkalar (Res. 65-68).
Levha XVIII:	Halkalar (Res. 69-72).
Levha XIX:	Halkalar (Res. 73-76).
Levha XX:	Halka (Res. 77), Zincirler (Res. 78-80).
Levha XXI:	Çiviler (Res. 81-84).
Levha XXII:	Çiviler (Res. 85-86), Aplikler (Res. 87-88).
Levha XXIII:	Aplikler (Res. 89-92).
Levha XXIV:	Aplikler (Res. 93-96).
Levha XXV:	Aplikler (Res. 97-100).

- Levha XXVI:** Aplikler (Res. 101-104).
- Levha XXVII:** Aplikler (Res. 105-108).
- Levha XXVIII:** Aplikler (Res. 109-111).
- Levha XXIX:** Aplik (Res. 112), Kilit Aksamları (113-115).
- Levha XXX:** Kilit Aksamı (Res. 116), Cımbızlar (Res. 117-118).
- Levha XXXI:** Kulak Kaşığı (Res. 119), Muayene Sondası (Res. 120).
- Levha XXXII:** Muayene Sondaları (Res. 121-122), Spatulalar (Res. 123-124).
- Levha XXXIII:** Spatulalar (Res. 125-128).
- Levha XXXIV:** Spatula Ucu (Res. 129), Spatulalar (Res. 130-132).
- Levha XXXV:** İğneler (Res. 133-135).
- Levha XXXVI:** İğneler (Res. 134-137).
- Levha XXXVII:** İğneler (Res. 138-141).
- Levha XXXVIII:** Çengeller (Res. 142-144), Çan (Res. 145).
- Levha XXXIX:** Çanlar (Res. 146-149).
- Levha XL:** Çanlar (Res. 150-152), Yılan Başı (Res. 153).
- Levha XLI:** Aslan Başı (Res. 154), Heykel Parçaları (Res. 155-156), Nazarlık (Res. 157).
- Levha XLII:** Birden Fazla Örneği Olmayan Eserler (Res. 158-161).
- Levha XLIII:** Birden Fazla Örneği Olmayan Eserler (Res. 162), Tanımsız Eşyalar (Res. 163-164).
- Levha XLIV:** Birden Fazla Örneği Olmayan Eserler (Res. 165).

ÇİZİMLER LİSTESİ

Levha I:	Yüzükler (Çiz. 1-4).
Levha II:	Yüzükler (Çiz. 5-6).
Levha III:	Yüzükler (Çiz. 7-8).
Levha IV:	Yüzükler (Çiz. 9-12).
Levha V:	Yüzükler (Çiz. 13-16).
Levha VI:	Yüzük (Çiz. 17), Bilezikler (Çiz. 18-20).
Levha VII:	Kolye Uçları (Çiz. 21-23).
Levha VIII:	Giysi Aplikleri (Çiz. 24-25), Aplik Harfler (Çiz. 26-27).
Levha IX:	Düğmeler (Çiz. 28-30).
Levha X:	Düğmeler (Çiz. 31-32), Fibula (Broş) (Çiz. 33).
Levha XI:	Fibulalar (Çiz. 34-36).
Levha XII:	Fibula (Çiz. 37), Zırh Parçaları (Çiz. 38-39).
Levha XIII:	Halkalar (Çiz. 40-43).
Levha XIV:	Halkalar (Çiz. 44-47).
Levha XV:	Halkalar (Çiz. 48-51).
Levha XVI:	Halkalar (Çiz. 52-55).
Levha XVII:	Halkalar (Çiz. 56-57), Zincir Parçaları (Çiz. 58-59).
Levha XVIII:	Zincir (Çiz. 60), Çiviler (Çiz. 61-63).
Levha XIX:	Çiviler (Çiz. 64-66).
Levha XX:	Aplikler (Çiz. 67-69).
Levha XXI:	Aplikler (Çiz. 70-73).
Levha XXII:	Aplikler (Çiz. 74-75), Kilit Aksamı (Çiz. 76).
Levha XXIII:	Kilit Aksamları (Çiz. 77-78).
Levha XXIV:	Kilit Aksamı (Çiz. 79), Cımbızlar (Çiz. 80-81).

- Levha XXV:** Kulak Kaşığı (Çiz. 82), Muayene Sondası (Çiz. 83).
- Levha XXVI:** Muayene Sondaları (Çiz. 84-85), Spatulalar (Çiz. 86-87).
- Levha XXVII:** Spatulalar (Çiz. 88-89), İğneler (Çiz. 90-91).
- Levha XXVIII:** İğneler (Çiz. 92-94).
- Levha XXIX:** İğneler (Çiz. 95-97).
- Levha XXX:** İğneler (Çiz. 98-99), Çengeller (Çiz. 100-101).
- Levha XXXI:** Zincir Parçası (Çiz. 102), Çanlar (Çiz. 103-105).
- Levha XXXII:** Çanlar (Çiz. 106-108).
- Levha XXXIII:** Birden Fazla Örneği Olmayan Eserler (Çiz. 109-110).
- Levha XXXIV:** Birden Fazla Örneği Olmayan Eserler (Çiz. 111-113).
- Levha XXXV:** Tanımsızlar (Çiz. 114-115), Diğer Eşya (Çiz. 116).

KISALTMALAR LİSTESİ

Genel:

Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
Diğ.	: Diğerleri
Fig.	: Figür
Kat. No.	: Katalog Numarası
M.S.	: Milattan Sonra
MTA	: Maden Tetkik Arama
M.Ö.	: Milattan Önce
No.	: Numara
Nos.	: Numaralar
PHI	: Packard Humanities Institute
yy	: Yüzyıl

Ölçüler:

Cm.	: Santimetre
Gen.	: Genişlik
Kl.	: Kalınlık
Uz.	: Uzunluk
Yük.	: Yükseklik

HARİTA, PLAN VE ŞEKİL LİSTESİ

Haritalar

Harita 1 : Zeugma Antik Kentinin harita üzerindeki yeri.

Harita 2 : Gaziantep İli Maden Haritası.

Harita 3 : Türkiye Maden Haritası.

Harita 4 : Zeugma'ya bağlanan yolların haritası.

Planlar

Plan 1 : A Villası planı.

Plan 2 : A Villası planı: kaçak kazının oluşturduğu hasarı gösteren plan.

Plan 3 : Dionysos Villası planı.

Plan 4 : Danae Evi planı.

Plan 5 : Korugan altında kalan A, B, Danae ve Dionysos konutlarının planları.

Plan 6: Zeugma'nın izohips planı.

Şekil

Şekil 1 : Aplik harflerin yerleştirildiği canlandırma.

Grafikler

Grafik 1 : Konutlarda bulunan yayımlanmış eserler

Grafik 2 : Konutlarda bulunmuş yayımlanmamış eserler

Grafik 3 : Nantes Üniversitesi ve Gaziantep Müzesi Kurtarma Kazılarında Konutlarda Bulunan Bronz Eserler

Grafik 4 : Nantes Üniversitesi ve Gaziantep Müzesi Kurtarma Kazılarında Bulunan Eserlerin Odalara Göre Dağılımı

Grafik 5 : Packard Humanities Institute'un Yürüttüğü Kurtarma Kazılarında Konutlarda Bulunan Bronz Eserler

Grafik 6 : Packard Humanities Institute'un Yürüttüğü Kurtarma Kazılarında Konutlarda Bulunan Bronz Eserlerin Çıktığı Bölgeler

Grafik 7: Tarihlemesi yapılan yayımlanmamış eserlerin dağılımı.

1. GİRİŞ

Bu tez çalışması Zeugma Antik Kentinde 2005-2012 yılları arasında sürdürülen çalışmalar esnasında A, B, Mousalar, Danae ve Dionysos evlerinde bulunan bronz eserler yanında, Kurtarma Kazılarında konutlarda bulunan ve 2005-2012 yılları arasındaki eserlere benzeyen diğer eserlerin incelenmesini konu almaktadır.

Tez çalışması altı ana bölümden ve bunların değerlendirilmesinin yapıldığı sonuç kısmından oluşmaktadır. İlk bölümde amaç, yöntem ve kapsam ele alınmıştır. İkinci bölümde kısaca Zeugma tarihinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde, antik dönem madenciliği hakkında bilgi verilmiştir. Antik dönem yazarlarının verdikleri bilgilerle, günümüzde antik dönem madenciliğine ışık tutan akademisyenlerin bilgileri bir arada kullanılmış ve antik dönemde nasıl madencilik yapıldığı anlatılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, Hellenistik ve Roma dönemlerinde madenciliğin gelişimi, iki dönemde sıklıkla kullanılan madenler ve ihtiyaç duyulan iş gücü hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümün sonunda ise Zeugma ve çevresindeki maden yataklarına bakılmış, güncel maden yatakları haritasıyla, antik dönemde bahsedilen maden yatakları karşılaştırılmıştır. Böylece Zeugma'nın ihtiyacı olan metal cevherini nasıl karşıladığı sorusuna cevap aranmıştır.

Dördüncü bölüm kataloğa ayrılmıştır. Teze bütünlük katması için geçmiş yıllarda yapılmış kazılarda ve konutlarda bulunmuş olan bronz eserler de kataloğa dâhil edilmiştir. Kurtarma Kazılarında bulunan eserlerle henüz yayımlanmamış eserler işlev ve benzerliklerine göre gruplandırılmıştır. Beşinci bölümde yayımlanmış eserlerin bulunduğu konutlarla yayımlanmamış eserlerin bulunduğu konutların analizi yapılmıştır. Yayımlanmış eserlerin buldukları mekânlar, yayımlanmamış eserlerin buldukları mekânlarla işlev açısından karşılaştırılmıştır. Çalışmada, bronz eserlerin buldukları

mekânların birbirleriyle benzerlik taşıyıp taşımadıklarına, eserlerin çıktıkları kontekstlerin birbirleriyle olan uyumuna ve en önemlisi yayımlanmamış eserlerin yoğun olarak bulunduğu evlerin yayımlanmış eserlerin yoğun olarak bulunduğu evlerle herhangi bir ortak özelliğe sahip olup olmadığına bakılmıştır. Altıncı bölümde tezin konusu olan eserlerin değerlendirmesi yapılmıştır. Yayımlanmamış eserlerin bulunduğu konutların stratigrafileriyle ilgili kısaca bilgi verilmiş ve eserler değerlendirmeye alınmıştır¹. Eserlerin benzerleri araştırılmış ve tarihlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Eserleri tarihlendirirken kazı raporlarından da yararlanılmıştır. Sonucun anlatıldığı yedinci bölümdeyse çalışmaya konu olan bronz eserler ve bu eserlerin bulunduğu evler değerlendirilmiştir. Eserlerin buluntu yerlerine göre dağılımı grafiklerle sunulmuştur.

1.1.1 Amaç

Tezin amacı 2005-2012 yılları arasında Zeugma Antik Kentinde sürdürülen kazılar esnasında konutlarda ele geçen yayımlanmamış eserlerle, önceki yıllarda Kurtarma Kazılarında bulunan ve yayımlanmamış eserlere benzeyen bronz buluntuların incelenmesini konu almaktadır². Amaç yayımlanmış eserlerle yayımlanmamış eserleri bir arada kullanarak Zeugma'da ortaya çıkartılan konutların mekânlarının işlevleriyle ilgili yeni yorumlar yapabilmektir.

Yayımlanmış eserlerle yayımlanmamış eserler benzerliklerine ve işlevlerine göre birlikte gruplandırılmışlardır. Konutlarda ele geçen yayımlanmış eserlerin bulunduğu mekânlar, analogileri ve yayımlanmamış eserlere olan benzerlikleri, tez için kullandığım

¹ Yayımlanmış eserlerin bulunduğu konutlar daha önceden değerlendirildiği için burada kapsam dışı bırakılmıştır.

² Zeugma'daki bronz eserlerin bir kısmı daha önce Umut Alagöz'ün hazırladığı tezde kullanılmıştır. Umut Alagöz tezinde kullandığı bronz eserleri yayına hazırlamaktadır. Bu sebeple yayına hazırladığı parçalar tez kapsamına alınmamıştır. Tezinde olan ve yayına hazırlarken kullanmadığı ve evlerden çıktığı belirlenen eserler ise tez kapsamına dâhildir.

eserlerin hem tarihlendirilmesini, hem de çıktıkları konutların yorumlanmasını mümkün kılmaktadır.

1.2. Kapsam

2005-2012 yılları arasında Zeugma konutlarında ele geçen envanterlik ve etüdük düzeydeki bronz eserler incelemeye alınmıştır. Bu eserlerle aynı işlevi gören ve Kurtarma Kazılarında konutlarda bulunan yayımlanmış eserler de tez dâhilinde değerlendirilmiştir. Yayımlanmış eserler için hem Fransız Nantes Üniversitesinin, Gaziantep Müzesiyle birlikte yürüttüğü kazılarda hem de Packard Humanities Institute (PHI) ekibinin yaptığı kazılar sonucunda bulunan eserlerden yararlanılmıştır³.

Kurtarma Kazılarında bulunmuş olan eserlerle birlikte tez kapsamındaki buluntuların bir bütün olarak ele alınması, Zeugma konutlarının kapsamlıca değerlendirmesine de fırsat vermiştir.

1.3. Yöntem

Yayımlanmış eserlerle yayımlanmamış olanlar işlevlerine göre bir arada incelenmiştir. Buradaki çalışmamıza daha önceden yapılmış yayınlardaki eserler birçok açıdan referans olmuştur. Eserlerin çizimleri ve fotoğrafları kataloğa eklenmiştir. Ancak elde olmayan nedenlerden ötürü yayımlanmış ve yayımlanmamış eserlerin fotoğraf ve çizimlerinde birkaç eksik bulunmaktadır. Bir bütünlük sağlaması açısından çalışmamızın kataloğuna Kurtarma Kazılarında bulunmuş olan eserler de dâhil edilmiştir. Yayımlanmış

³ Glad ve diğ., Aylward 2013a;c. Daha önce değerlendirilen yayımlanmış eserler tekrar değerlendirilmeyecektir.

eserlerin bilgileri Türkçeye çevrilmiş, ancak eserlerin analizi daha önce yapıldığı için tekrar inceleme yoluna gidilmemiştir.

Bazı yayımlanmamış eserlerin tarihlendirilmesinde zorluk yaşandığında, daha önceden Kurtarma Kazılarında ortaya çıkarılmış yayımlanmış eserlerin bulunduğu kontekst bilgilerine bakılmıştır. Yayımlanmış eserlerin çıktığı kontekstlerle, yayımlanmamış eserlerin çıktığı kontekstler arasındaki ilişki ve ortak yanları karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Karşılaştırılan iki kontekst birbiriyle ortak özelliklere sahipse, yayımlanmamış eserin tarihlendirilmesinde kontekst bilgileri ve tarihleri göz önüne alınmıştır.

Tezde izlenen yöntemlerden birisi de kazı raporlarından yararlanılmasıdır. Zeugma uzunca bir süre iskân edildiği için toprak çok katmanlıdır. Kazı raporları tez kapsamında değerlendirilen eserlerin tarihlendirilmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca raporlar hem M.S. 252/253 deki Sasani istilasının evlerde oluşturduğu hasar hakkında hem de istiladan sonra tekrar kurulmaya başlayan yaşam hakkında bilgi vermektedir. Raporların detaylıca verdiği bilgiler kentin stratigrafisinin son derece anlaşılır olduğunu göstermektedir. Hangi katmanın Roma İmparatorluk Dönemine ait olduğu veya Geç Antik Dönem'e tarihlendiği veya erozyon toprağı olup olmadığı açıkça anlaşılmaktadır. Bu nedenle eserlerin tarihlendirilmesi, salt analogik paralellere göre değil, ağırlıklı olarak kazı raporlarında yer alan kontekst ve stratigrafik veriler ışığında yapılmıştır.

2. ANTİK ÇAĞDA ZEUGMA

Seleukeia⁴ veya daha çok bilinen adıyla Zeugma, Modern Türkiye'nin Güneydoğusu'nda bulunan Gaziantep'e yakın bir alanda yer almaktadır⁵ (**Harita 1**). Bölgede ele geçen çakmak taşı aletler, insanların Fırat Vadisine yabancı olmadığını ve Fırat kıyılarında ilk yerleşimin 700.000 yıl öncesine kadar uzandığını göstermektedir⁶. Burada bulunan ve önemli sayılabilecek yerleşmeler ilk olarak Tunç Çağına tarihlenmektedir. Ancak bu dönem, bölge için sürekli güç savaşlarının yaşandığı bir dönemdir. Bu süreç Zeugma ve çevresindeki yerleşmelerin gelişmesine engel olmuştur⁷. Yapılan araştırmaların gösterdiği üzere bölgenin tarihi binlerce yıl öncesine gitmektedir. Bununla birlikte asıl konumuz olan Zeugma'nın tarihi Hellenistik dönemle birlikte başlamaktadır.

M.Ö. 300 yılında Büyük İskender'in generali I. Seleukos Nikator Yunanca'da "köprü" ya da "geçit" anlamına gelen Zeugma'yı kurmuştur⁸. I. Seleukos Nikator bir köprüyle ayrılan ve bu nedenle iki bölümden oluşan kentin batı yakasına kendi adı olan Seleukeia adını, doğu yakasına ise İranlı eşinin ismi olan Apameia adını vermiştir⁹. Seleukos'un kentin kuruluşu için bu bölgeyi seçmesinin nedenleri arasında bol su bulunması, bereketli topraklara sahip olması ve ulaşımın kolay sağlanması gibi nedenler vardır¹⁰. Lakin bölgenin seçimindeki en önemli neden Seleukos'un burada bir güvenlik hattı oluşturmak istemesidir. Nitekim Apameia'nın düşman kabilelerini durdurmakta

⁴ Cohen 2006, 191.

⁵ Görkay 2011, 37.

⁶ Ergeç 2005, 19.

⁷ Kennedy 1998, 11.

⁸ Appian, 9.57; Görkay 2011, 37.

⁹ Appian, 9.57.

¹⁰ Blömer – Winter 2011, 303.

başarısı yüzünden “*Damea*” adını alması Seleukos’un yerinde bir karar verdiğini göstermektedir¹¹.

Geçen süreç içerisinde Zeugma’nın önemini koruduğu görülmektedir. M.Ö. 221 yılında Zeugma’da gerçekleşen önemli bir düğün şehrin stratejik önemini ortaya koymaktadır. Polybius’a göre Seleukos kralı III. Antiokhos, Suriye’ye akın yapmak için hazırlık yapıyordu ve Fırat nehrinden geçmek için Seleukeia’nın yakınlarına kadar gelmişti. Kendisiyle evlenmek üzere Kappadokya kralı Mithridates’in kızı Laodice bölgeye gelmiş ve ikili muhteşem bir törenle evlenmişti. Düğünden sonra Seleukos kralı, Laodice’yi kraliçe ilan ettiği Antiochia’ya dönmüş ve burada savaş hazırlıklarına devam etmişti¹².

III. Antiokhos M.Ö. 190 yılında dönemin güçlü devleti Romalılarla Magnesia’da (Manisa) savaşmıştır. Bu savaşta ağır bir mağlubiyet alan Seleukos krallığı bir daha toparlanamayarak çöküş sürecine girmiştir¹³. Bu çöküş süreci içerisinde Zeugma birkaç kez el değiştirmiştir. M.Ö. 162 yılına gelindiğinde o sıralar devletin idarecisi olarak görevini sürdüren Ptolemaios, devletin zayıflığını fırsat bilerek ayaklanma çıkarmış ve bugünkü Adıyaman, Gaziantep ve Maraş topraklarının kapladığı alanda Kommagene Krallığını kurmuştur¹⁴. Bir sene sonra Media satrapı Timarchus, Roma’nın izin vermesi üzerine ordusunu toplamış ve Ermeni kralı Artaxas ile ittifak yaparak Seleukos Krallığına saldırmıştır. Timarchus’un amacı o sırada Seleukos kralı Demetrius’u yıkmaktır. Halkı güç

¹¹ Pliny, *N.H.*, 5.33.

¹² Polybius, 5.43.1, 3-4.

¹³ Tekin 2008, 145.

¹⁴ Tekin 2008, 173.

gösterisi yaparak sindiren Timarchus, Zeugma'ya doğru yürüyüşünü sürdürmüş ve bölgeyi kontrolü altına almıştır¹⁵.

M.Ö. 83-69 yılları arasında Suriye ve Zeugma'nın Büyük Armenia kralı II. Tigranes'in kontrolünde olduğunu Strabo'dan edindiğimiz bilgilerle anlıyoruz¹⁶. Ancak kral bu bölgeden çekilirken Zeugma'dan geçmiş ve buraya sürgüne gönderilen Seleukos Prensesi Selene Cleopatra'yı öldürmüştür¹⁷. Bu olaydan birkaç yıl sonra M.Ö. 63 yılında Tigranes, Romalı general Pompeius'la savaşarak mağlup olmuş ve devleti Roma eyaleti haline getirilmiştir. Sonrasında Pompeius, Kommagene kralı olan I. Antiokhos'a Zeugma ve çevresini vermiştir¹⁸.

M.Ö. 60 yılında Roma devleti dönemin en güçlü üç generali Marcus Licinius Crassus, Gnaeus Pompeius Magnus ve Gaius Iulius Caesar'ın kendi aralarında anlaşmasıyla *triumvirlik* (1. *triumvirlik*) adını verdikleri bir komisyon oluşturmuşlardır¹⁹. Oluşturulan komisyonun üyelerinden General Crassus M.Ö. 53 yılında Partlar' a karşı doğuya sefere çıkarak ordusunu Zeugma'daki köprüden geçirmiştir²⁰. İki tarafın ordusu daha sonra Carrhae (Harran) yakınında savaşmıştır. Yapılan savaş Romalıların yenilgisiyle sonuçlanmıştır. Crassus öldürülmüş, ordusu hezimete uğramış ve ordunun gurur kaynağı olan sancak Part ordusu tarafından ele geçirilmiştir²¹. Savaştan sağ kurtulan piyadeler ve aralarında komutan Ignatius'un da bulunduğu üç yüz kadar süvari Zeugma'ya sığınmıştır²².

¹⁵ Diodorus Sicilus, 31.27a.

¹⁶ Strabo, 16.2.3.

¹⁷ Strabo, 16.2.3.

¹⁸ Appian, 16.114.

¹⁹ Plutarch, 24; McNabb 2010, 125.

²⁰ Cassius Dio, 40.17.3.

²¹ Cassius Dio, 40.28.2; Goodman 1997, 244.

²² Plutarch, 27.8.

Partlar kazandıkları zafer sebebiyle M.Ö. 51 yılında önce Suriye'yi²³, daha sonra ise Fırat nehrinden, muhtemelen de Zeugma'dan geçerek Kilikya'yı kontrol altına almışlardır²⁴. Kaybettiği hâkimiyetini tekrar sağlamak isteyen Roma ise M.Ö. 38 yılında Marcus Antonius'un generali Ventidius Bassus komutasındaki orduyla Partlar'ı yenmiştir. Savaşı kaybeden askerler Zeugma üzerinden Fırat nehrini geçmeye ve evlerine kaçmaya çalışmışlardır. Ancak birçoğu bu kaçış esnasında öldürmüştür. Bunun üzerine Part ordusundan geriye kalanlar Kommagene kralı I. Antiokhos'a sığınmışlardır²⁵. Bu durum Marcus Antonius'a Kommagene Krallığına savaş açması için iyi bir bahane sağlamıştır. Roma ordusu Kommagene başkenti Samosata'yı kuşatmıştır²⁶. Fakat I. Antiokhos diplomatik girişimleri sonucu kuşatmayı kaldırtmıştır²⁷.

Roma'daki gelişmeler diğer Anadolu kentleri ile birlikte Zeugma'yı da etkilemiştir. Bu süreç içerisinde M.Ö. 31 yılında Marcus Antonius kuzeybatı Yunanistan'da bulunan Aktium'da Gaius Octavius ile savaşmış ve kaybetmiştir. Mısıra çekilen Marcus Antonius intiharı sonrasında Octavius Roma İmparatorluğunun yegâne hâkimi olmuştur²⁸. İmparator olduktan sonra devletin güvenlik politikasında değişiklikler yapma yoluna gitmiştir. Bu nedenle, M.Ö.64 yılında Pompeius'un I. Antiokhos'a verdiği Zeugma ve çevresini geri almış ve burayı Suriye eyaletine dâhil etmiştir²⁹. M.S. 19 yılında ise Kyrrhos'da bulunan Roma lejyonu X. Fretensis'in yeri değiştirilmiş ve muhtemelen Zeugma'nın yakınına sınır güvenliğini korumaya gönderilmiştir³⁰. M.S. 66 yılında İmparator Nero generali Flavius

²³ Cicero, 8.10.1.17; Ergeç 2005, 20.

²⁴ Cicero, 15.2.

²⁵ Cassius Dio, 49.19.3-20.3; Frontinus, 1.1.6.

²⁶ Josephus, 14.15.8-9.

²⁷ Josephus, 14.15.8-9.

²⁸ Wells 1984, 28-30.

²⁹ Akşit 1985, 49.

³⁰ Tacitus, *Ann.*, 2.57 ; Josephus, *J. W.*, 7.17 ; Hartmann – Speidel 2013, 381.

Vespasianus'u Yahudi isyanını bastırması için bölgeye göndermiştir. Burada bulunan Roma Lejyonu X. Fretensis ise yerini IV. (III) Scythica'ya bırakmıştır. Bu yeni lejyon hem Zeugma'ya yerleşmiş hem de bölgeye 12 km. uzaklıkta bulunan taş ocağını işletmeye başlamıştır³¹. IV. Scythica lejyonu M.S. 3. yüzyıl ortalarına kadar Zeugma'da kalmaya devam etmiştir³². Bu dönemde Roma İmparatoru Alexander Severus'un M.S. 235 yılında öldürülmesiyle devlet elli yıl sürecek siyasi krize girmiştir³³. Kriz dolayısıyla kısa aralıklarla birçok kişi birlikleri tarafından imparator ilan edilmiştir. Ancak imparatorların çoğu kısa süre içerisinde tekrar kendi birlikleri tarafından öldürülmüştür³⁴. M.S. 252 yılına gelindiğinde Sasani Kralı I. Şapur ordusuyla Roma'nın Doğu'daki topraklarını istila etmeye başlamış ve Zeugma'yı da ele geçirerek yok etmiştir. Bu zamana kadar bölgede konuşlanan IV. Scythica'nın nerede olduğuyla ilgili bilgiler bu aşamadan sonra M.S. 4. yüzyılın sonuna kadar kesilmektedir³⁵.

Sasani saldırısından sonra Zeugma yeniden yapılandırılmış ancak eski görkemine kavuşamamıştır³⁶. M.S. 4. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren ise Zeugma ile ilgili bilgilerin neredeyse tamamı kilise kaynaklarından gelmektedir. Şehir, M.S. 6. yüzyıl'da Pers saldırılarına maruz kalmıştır. İlerleyen yıllarda ise sırasıyla Arapların³⁷, Moğolların, Türklerin ve Haçlıların akınlarına maruz kalmıştır³⁸. M.S. 1048 yılında ise şehirle ilgili son kayıt Kilise kaynaklarında belirtilmekte ve Zeugma piskoposundan bahsedilmektedir³⁹.

³¹ Speidel 1998, 166-167.

³² Blömer – Winter 2011, 305.

³³ *Historia Augusta*, LIX.2, LX.1.

³⁴ Scarre 1995, 159.

³⁵ Speidel 1998, 175.

³⁶ Önal 2006, 44; Görkay 2011, 39.

³⁷ Blömer – Winter 2011, 308. İkili Arap istilasından sonra kentin Mezopotamya kıyısında Birecik'in 10 km doğusuna taşındığını belirtmiştir.

³⁸ Kennedy 1998, 243.

³⁹ Önal 2006, 44.

Günümüzde ise Zeugma'nın geçmişinin gün yüzüne çıkartılmasına dair arkeolojik çalışmalar 1992 yılından itibaren çeşitli ekiplerce sürdürülmüştür. 2005 yılında kazı başkanlığı Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF), Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Kutalmış Görkay'a verilmiştir.

3. YUNAN VE ROMA DÖNEMİNDE MADENCİLİK

Antik dönemde madenciliğin nasıl yapıldığıyla ilgili bilgileri Plato, Aristoteles, Diodorus Siculus, Strabo ve yaşlı Pliny gibi yazarlardan almaktayız. Bahsedilen yazarların anlatımına göre antik dönemde madenciler ihtiyaçları olan metali yüzeydeki yataklara ve damarlara bakarak bulmuşlardır. Fazla coğrafi bilgi gerektirmeyen bu tekniğin amacı kısa yoldan madene ulaşarak ihtiyacı karşılamaktır⁴⁰. Yaşlı Pliny'in anlatımına göre, insanlar *segullum*' a bakarak çevrede maden olup olmadığını anlamaya çalışıyorlardır. Diğer bir deyişle, madenciler yüzeyde bulunan özel bir toprak parçasına bakmakta ve bulduklarını düşündüklerinde bu parçayı yıkamaktadırlar. Daha sonra, yıkanan parçanın ortaya çıkarttığı tortuya bakarak yüzeydeki maden damarının nerede olduğunu tahmin etmeye çalışıyorlardır⁴¹. Fakat yüzeydeki kaynaklar zamanla azalmıştır. Bu nedenle madenciler gün geçtikçe artan ihtiyaçlarını karşılamak için yeni arayışlar içerisine girmeye başlamışlardır. Daha fazla madene ulaşmak için de üç yeni teknik geliştirmişlerdir: elekten geçirme tekniği, açık-hava madenciliği ve yeraltı madenciliği⁴².

Geliştirilen yeni madencilik tekniklerinde Yunan ve Roma uygarlıkları arasında fark görülmemektedir. Ancak Romalıların, kullanımda olan teknikleri daha fazla geliştirdikleri göze çarpmaktadır. Örneğin, Pliny, Romalıların altına olan açıklıkları sebebiyle çok derin galeriler açtıklarından bahsetmektedir. Ayrıca, dağlardan gelen dere yataklarını düzenleyebildiklerini böylece suyu elekten geçirerek altını ayırabildiklerini söylemektedir⁴³. Yukarıda bahsedilen konuyla ilgili daha derin bilgiye ulaşamadım;

⁴⁰ Healy 1978, 11-15.

⁴¹ Pliny, *N.H.*, XXXIII, 66-69.

⁴² Healy 1978, 74-77.

⁴³ Pliny, *N.H.*, XXXIII, 66-78.

çünkü antik kaynaklar madenlerden bahsederken teknikten çok olaylara yer vermiştir. Örneğin madenler konusunda bilgi veren Diodorus Sicilus, İspanya'daki gümüş madenlerinde Romalı'lar gelmeden önce ve sonra nasıl çalışıldığını anlatmıştır. Sicilus, Romalı'lar kontrolü ele almadan önce bölgede bulunan İberia'luların tecrübesizce madenlerde çalıştığını söylemektedir. Romalıların ise bölgeyi ele geçirdikten sonra, birçok vatandaşın bölgeye gelerek madenleri doldurduğunu, zengin olabilmek için birçok köleyi satın aldıklarını ve açgözlülükleri yüzünden madenleri ellerinden geldiği kadar derin kazdıklarını anlatmaktadır⁴⁴. Sicilus'un yazdıkları madenin nasıl bu kadar derin kazıldığıyla ilgili bilgi vermemektedir. Romalıların, İberia'lılardan daha derine inme sebebini büyüyen endüstri yerine açgözlülüğe (φιλοκερδία)⁴⁵ bağlamaktadır. Konuyla ilgili bilgi veren Pliny ve Rodos'lu Apollonius gibi diğer antik dönem yazarları da genelde olay bazlı bilgiler vermektedir. Bu nedenle, tezin bu bölümünde teknikten çok maden yönetimi hakkında bilgi verilmiştir.

Antik Yunan'da madenlerin devletin⁴⁶ ve şahısların⁴⁷ kontrolünde olduğu söylenmektedir⁴⁸. Ancak şahısların maden işlettiğiyle ilgili kesin bir kanıt bulunmamaktadır⁴⁹. Dönemle ilgili bilgi veren antik kaynaklar da madenlerin devlet kontrolünde olduğundan bahsetmektedir. Örneğin, Herodotos, Atinalı politikacı Themistokles'in yasa önerisinden bahsederek madenler üzerindeki devlet kontrolünü özetler. Öneri Laurion madenlerinden elde edilen gelirin vatandaşlarla paylaşılması yerine iki yüz gemilik bir filo yapımı için kullanılmasıdır. Tavsiye kabul görür ve devlet geliri

⁴⁴ Diodorus Sicilus, V, 36-38.

⁴⁵<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A2008.01.0540%3Abook%3D5%3Achapter%3D36%3Asection%3D3> (10 Ekim 2015).

⁴⁶ Healy 1978, 102.

⁴⁷ Hopper 1953, 205-207.

⁴⁸ Healy 1978, 102.

⁴⁹ Healy 1978, 103.

gemi inşasına ayırır⁵⁰. Aristophanes’de *Eşek Arıları* eserinde madenlerin üzerindeki devlet kontrolünden bahsetmektedir⁵¹.

Roma döneminde de benzer biçimde devlet madenler üzerinde etkilidir⁵². Ancak zengin kesim ve halkın da maden aradığı bilinmektedir⁵³. Diodorus Sicilus, Romalıların İberia’yı ele geçirdikten sonra birçok İtalyan madencinin bölgeye geldiğini ve buradaki madenlerde çalışarak zengin olduklarından bahsetmektedir⁵⁴. Romalıların yeni ele geçirdiği Britannia ve Dacia gibi bölgelerde bulunan madenleri asillere kiraladığı da bilinmektedir. Buradan elde edilen madenlerin bir kısmını ise vergi olarak almaktadır⁵⁵. Devletin madenler üzerindeki toleranslı kontrolünün İmparator Tiberius döneminde değiştiği görülmektedir. Bu dönemde madenlerin tamamen devlet kontrolüne geçtiği görülmektedir. Tacitus imparatorun devlete gelir sağlamak için zengin maden işletmecilerini idam ettirdiğini ve servetlerine el koyduğunu anlatmaktadır. Buna örnek olarak ise İspanya’nın en zengin adamı Sextus Marius’u vermektedir. Ünlü tarihçinin anlatımına göre Tiberius, Marius’un servetine el koymak için onu suçlamış ve nihayetinde öldürmüştür⁵⁶. Ancak Tiberius’un madenleri merkezileştirmek için gösterdiği sert tutum halefleri tarafından sürdürülememiş ve madenlerin kiralanmasına devam edilmiştir⁵⁷.

⁵⁰ Herodotos, VII, 144.

⁵¹ Aristophanes, *The Wasps*, 659.

⁵² Alagöz 2012, 7.

⁵³ Healy 1978, 112.

⁵⁴ Diodorus Sicilus, V, 36.

⁵⁵ Forbes 1966, 158.

⁵⁶ Tacitus, *Ann.*, VI, 19; Suetonius, Tiberius 49.

⁵⁷ McElderry 1918, 95-96.

3.1 Hellenistik ve Roma Döneminde Maden Yatakları ve İhtiyaç Duyulan

İş Gücü

Yunan dünyasında en çok kullanılan madenlerin altın, gümüş, bakır, demir, kurşun ve kalay olduğu söylenmektedir⁵⁸. Antik kaynaklarda anlatılanlar da dönem liderlerinin yukarıda bahsedilen madenlere ulaşmak için ellerinden geleni yaptıklarını göstermektedir. Örneğin, Büyük İskenderin seferlerine devam edebilmek için gelire ihtiyacı olduğunu ve bunun içinde maden üretimine önem verdiği bilinmektedir. Strabo, İskenderin seferleri sırasında daha fazla madene ulaşabilmek için Gorgus adında bir mühendisi yanında bulundurduğundan bahsetmektedir⁵⁹. Gorgus'un yaptığı çalışmalar sonucunda Sopeithes krallığında (modern Lahor) zengin gümüş ve altın madenleri bulunmuştur⁶⁰. Livius da Makedonya Kralı Perseus'un kapalı gümüş ve altın madenlerini açtığını ayrıca yeni madenler bularak gelirini arttırmaya çalıştığından bahsetmektedir⁶¹. Bu dönemde sıklıkla kullanılan maden yataklarının Makedonya, Trakya⁶² ve Yunanistan'da bulunan Laurium'da⁶³ olduğu bilinmektedir⁶⁴.

Roma döneminde sıklıkla kullanılan madenlerin ise altın, gümüş, kalay, kurşun demir ve cıva olduğu bilinmektedir.⁶⁵ Pliny İspanya'nın çok zengin maden yataklarına sahip olduğunu anlatmaktadır. Söylediğine göre kurşun, demir, bronz, gümüş ve altın buradaki maden ocaklarından çıkarılmaktadır⁶⁶. İmparatorluğun Germania'daki toprakları

⁵⁸ Humphrey ve diğ. 1998, 173.

⁵⁹ Strabo'nun konuyla ilgili verdiği bilgi sınırlı olsada, İskenderin elde ettiği madeni askerlerin ücretlerini ödemek için kullandığı düşünülebilir.

⁶⁰ Strabo, XV, 1.30.

⁶¹ Livy, XXXIX, 24.

⁶² Healy 1978, 47.

⁶³ Forbes 1966, 147-153.

⁶⁴ Healy 1978, 47-65.

⁶⁵ Healy 1978, 45.

⁶⁶ Pliny, *N.H.*, III, 30.

içerisinde yer alan Cotini'de de demir madenleri bulunmaktadır⁶⁷. Hellenistik dönemde faaliyet gösteren Laurium'daki maden ocaklarının işletilmesine bölgenin yeni sahipleri olan Romalılar tarafından devam edilmiştir⁶⁸. Romalılar'ın Anadolu'da ele geçirdiği bölgelerde de maden yatakları olduğu bilinmektedir. Strabo, Pergamon'un kuzeyinde bulunan Cisthene bölgesinde bakır madeni bulunduğunu, Andeira'da da demir madeni olduğundan bahsetmektedir⁶⁹. Bu bölgelere ek olarak Cilicia, Cappadocia ve Phrygia'da da maden yatakları olduğu söylenmektedir⁷⁰.

Bulunan maden yataklarındaki kaynaklara ulaşmak için önemli sayıda insana ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak madencilik tehlikeli olmasının yanında fiziki güç de gerektirmektedir. Derinlere inildikçe açılan tünellerin küçüldüğü söylenmekte, bu yüzden çalışanların ayağa bile kalkamadığı anlatılmaktadır. Aşırı sıcak, yetersiz hava ve ışık da madende çalışanları zorlamaktadır. Bahsedilen koşullar, zorunda kalmayan hiç kimsenin madenlerde çalışmak istemeyeceğini düşündürmektedir. Bu yüzden Yunan ve Roma dönemlerinde ihtiyaç duyulan iş gücü genellikle kölelerin, suçluların ve Hristiyanların kullanılmasıyla sağlanmaktadır⁷¹. Rodos'lu Apollonius işçilerin gün yüzü görmeden çok ağır koşullarda çalıştıklarından bahsetmektedir⁷². Çalışma koşullarının ağırlığından Diodorus Siculus da bahsetmektedir⁷³. Söylediğine göre ergenliğe erişmemiş çocuklar daracık tünellere sokularak maden çıkarmaktadır. Bu esnada diğer çalışanlar dinlenmelerine izin verilmeden gece ve gündüz toprağı kazmaktadır. Bir süre sonra takati kalmayan işçiler ustaları tarafından tartaklanarak çalışmaya zorlanmakta, kısa süre

⁶⁷ Tacitus, *Germania*, 43.

⁶⁸ Forbes 1966, 150.

⁶⁹ Strabo, XIII, I, 51-56.

⁷⁰ Broughton 1938, 620-623.

⁷¹ Healy 1978, 133.

⁷² Apollonius Rhodius, *The Argonautica*, II, 1000.

⁷³ Diodorus Siculus, III, 12.

içerisinde de ölmektedir. Siculus politik suçlularla savaş esirlerinin de madenlerde çalıştırıldığını anlatmaktadır. Nubia madenlerine gönderilen suçlular zincirlenmekte ve dinlenmelerine izin verilmeden, ölene kadar çalıştırılmaktadır. Suçluların kaçmalarını engellemek için madenlere yabancı askerler yerleştirilmekte, böylece işçiler askerlerle diyalog kuramamaktadır. Siculus'a göre bu yöntem işçilerin kendilerini acındırmasını engellemek için alınmış bir önlemdir⁷⁴.

Madenlerde çalıştıracak işçi bulunamadığı durumlarda farklı yöntemlere başvurulmaktadır. Örneğin İspanya ve Sardinia'da halk, işçi yetersizliğinden madenlere gönderilmiştir⁷⁵. Tacitus Yukarı Germania komutanı Curtius Rufus'a ödül olarak maden işletme hakkının verildiğini anlatmaktadır. Rufus'un madenlerde askerlerini çalıştırdığından bahsetmektedir⁷⁶. Madencilerin zor kullanılarak başka bölgelerdeki madenlerde çalışmaya gönderildiği de bilinmektedir. Madencilikle uğraşan *Pirustae* (*Πειροῦσται*) kabilesi bugünkü Arnavutluk'tan Romanya'ya (Dacia) gönderilmiştir⁷⁷. Sonuç olarak, metal ihtiyacının gittikçe endüstrileşen dünyayla paralel olarak arttığı görülmektedir. Antik dönemde önemli yere sahip olan Yunan ve Roma uygarlıkları, ihtiyaçları olan kaynağı karşılamak için çeşitli yöntemlere başvurmuşlardır. Aradan geçen yıllar içerisinde var olan tekniklere yenisi eklenmese de bunlar zaman içerisinde geliştirilmiş ve ihtiyaç olan maden temin edilmeye çalışılmıştır. Bu esnada insanlar acımasızca çalıştırılmış ve geçen yıllar içerisinde çalışma koşulları değişmemiştir.

⁷⁴ Diodorus Siculus, III, 12.

⁷⁵ Healy 1978, 134.

⁷⁶ Tacitus, *Ann.*, XI, 20.

⁷⁷ Alagöz 2012, 7.

3.2 Zeugma ve Çevresinde Maden Yatakları ve Hammaddenin Sağlanması

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün (MTA) güncel maden haritasına göre Gaziantep ve çevresinde maden yatağı bulunmamaktadır (**Harita 2**). Bölgeye en yakın maden yatakları Adıyaman, Kahramanmaraş ve Antakya'da bulunmaktadır⁷⁸ (**Harita 3**). Ancak MTA'nın verileri günümüze göre düzenlenmiştir. Antik dönem ve öncesinde bahsedilen maden yatakları kapsam dışı bırakılmıştır. Örneğin, Maxwell-Hyslop, Doliche'nin (Dülük) yakınlarında çok kaliteli demir yatakları olduğundan bahsetmektedir⁷⁹. MTA'nın güncel maden haritasında ise böyle bir demir yatağı bulunmamaktadır. Bunun sebebi antik dönem ve öncesinde bahsedilen maden yatağının günümüzde kazançlı olmaması olabilir.

Antik dönemde Zeugma'da bulunan herhangi bir maden ocağından bahsedilmemiştir. Bu da stratejik bir noktada bulunan kentin ihtiyacı olan metal cevherini nereden bulduğu sorusunu akla getirmektedir. Zeugma ve çevresinde şu ana kadar yapılan çalışmalarda herhangi bir metal atölyesine ya da kalıntısına rastlanmamıştır⁸⁰. Ancak hem Zeugma'nın stratejik konumu hem de buraya farklı zaman dilimlerinde konuşlanmış iki lejyon, kentte metal eşya üretildiğini düşündürmektedir. David Kennedy ve arkadaşlarının Zeugma'da bulunan askeri malzemeleri inceleyerek kentte askeri ekipman üretilmiş olduğunu söylemeleri maden yoksunu kente metal cevherinin nereden geldiği sorusunu akla getirmektedir⁸¹. Sorunun cevabı Zeugma'nın stratejik konumunda yatıyor olabilir. Örneğin Antiochia (Antakya)'da demir madeni bulunmaktadır. Demir buradan Zeugma'ya

⁷⁸ http://www.mta.gov.tr/v2.0/haritalar/maden_haritalari/m_yatak/myatak1.html (10 Ekim 2015).

⁷⁹ Maxwell – Hyslop 1974, 148.

⁸⁰ Comfort — Ergeç 2001, 19-47. 1996-1999 yılları arasında uydudan görüntü desteği alarak yürütülen çalışmada metal atölyesine rastlanmamıştır.

⁸¹ Kennedy 1998, 135-137.

taşınmış olabilir⁸². Bunun haricinde Zeugma önemli bir yol kavşağı üzerinde bulunmaktadır. Şehir beş anayolla, iki ara yolla ve Fırat nehrinin akış güzergâhıyla keşişmektedir (**Harita 4**). Yolların bulunduğu yerlerde de önemli antik yerleşimler bulunmaktadır. Bu yerleşimler, Samosata, Doliche (Dülük), Edessa (Şanlıurfa), Europos (Karkamış) ve Batnae Markopolis (Suruç)'dir⁸³. Doliche'nin (Dülük) yakınlarında çok kaliteli demir yatakları olduğundan bahsedilmektedir⁸⁴. Zeugma, hem Doliche'den (Dülük) çıkan demirden hem de yukarıda bahsedilen kentlere gelmiş madenlerden yararlanmış olabilir. Zeugma'ya Fırat nehri üzerinden de demir taşınmış olabilir. M.Ö. 9.yy'da Asurluların, Fırat Nehri üzerinden geçen Zincirli, Maraş ve Malatya gibi bölgelerde zengin demir yatakları keşfettiği söylenmektedir. Çıkartılan demirin M.Ö. 9. Yüzyılda 'da Fırat nehri aracılığıyla taşınmış olabileceği düşünülürse sonraki dönemlerde de Fırat'ın aynı işlevi görmüş olması mümkündür.

Zeugma M.S. 1. yüzyılda Parth'larla diplomatik ilişkilerin yürütüldüğü stratejik bir noktada bulunmaktadır⁸⁵. İmparator Titus'un diplomatik temaslarda bulunmak için Zeugma'ya geldiği söylenmektedir⁸⁶. Gerek Roma İmparatorunu ağırlaması gerekse diplomasinin yürütüldüğü bir pozisyonda bulunması güvenliğın önemine işaret etmektedir. Bu nedenle, Zeugma'da konuşlanmış olan ordu personelinin metal cevheri ihtiyacını nasıl karşıladığı, karşılaşa bile nasıl silah yaptığı cevap verilmesi gereken sorulardandır. Şu ana kadar yapılan çalışmalarda somut bilgiye ulaşılammıştır. Ancak Zeugma Kazısı başkanı Prof. Dr. Kutalmış Görkay'ın 2007 yılında Belkıs Tepe çevresinde yaptığı yüzey

⁸² Talbert 2000, 67.

⁸³ Talbert 2000, 67.

⁸⁴ Maxwell – Hyslop 1974, 148.

⁸⁵ Millar 1993, 29-30.

⁸⁶ Kennedy 1998, 176.

araştırmalarında, Belkıs Tepe'nin özellikle gúneyinde ve batısında doğal demir damarına rastlanmıřtır⁸⁷. Askerlerin buradaki damardan yararlanıp yararlanmadığını anlamak için bu konuda hali hazırda araştırmasını yúrüten Prof. Dr. Kutalmış Górkay'ın çalışmalarının sonucunu beklemek gerekmektedir. Kentte bulunan ordu personelinin nasıl silah úrettiđine de cevap bulmak gerekmektedir. 2002-2003 yılları arasında Belkıs Tepe'nin kuzeybatısında bulunan At Meydanında yapılan çalışmalarda ok, zırh ve mızrak başı gibi çeşitli askeri buluntular ortaya ıkartılmıřtır⁸⁸. Bu ekipmanlar ya górev başındaki askerler tarafından ya da emekli askerler tarafından úretilmiř olmalıdır. Antik yazarlardan Vegetius, lejyonların mühendislik, demircilik, boyacılık gibi çok yönlü iş kollarında faaliyet gösterdiğini, kendi ekipmanları olan ok, mızrak, miğfer ve kalkan gibi malzemeleri de kendi atölyelerinde úrettiđini anlatmaktadır⁸⁹. Her lejyonda ortalama 6000 askerin górev yaptđı bilinmektedir⁹⁰. Bu askerler emekli olduktan sonra çeşitli biçimlerde hayatlarını idame ettirmektedir. Tercihe göre emekli askerlere para ya da toprak verilmektedir⁹¹. Kimisi tarım yaparak hayatını sürdürmektedir⁹². Kimisi ise çalışmaya devam etmektedir. Çalışmaya devam edenler çeşitli górevler yapmaktadır. Örneğin İmparator Traian'ın Dacia (Romanya) savaşlarında emekli askerleri yol güvenliğini sağlamak için kullandığı anlatılmaktadır⁹³. Emeklilerin yeniden askere katılma hakları da bulunmaktadır. Kimisi lejyona katılmakta ve *proveintmeister* (ikmal subayı) olarak górev yapmaktadır⁹⁴. Kimisiyse *equites singulares*⁹⁵ olarak górevine devam edebilmektedir⁹⁶. Her ne kadar

⁸⁷ Górkay 2012, 286.

⁸⁸ Hartmann – Speidel 2013, 383-385.

⁸⁹ Vegetius, II, 11.

⁹⁰ Vegetius, II, 31.

⁹¹ Eck 2007, 173.

⁹² Boyanov 2013, 243.

⁹³ Boyanov 2013, 241.

⁹⁴ Roth 1999, 273.

⁹⁵ Onur 2014, 3,12. *Equites singulares* imparator'un süvari birliğinde bulunan korumaya verilen isimdir.

zanaatkârlık özelliğine sahip olan askerlerden bahsedilmese de yukarıdaki örneklere dayanarak bazı emekli askerlerin hayatlarını idame ettirebilmek için mesleklerine devam ettiklerini ve Zeugma'da konuşlanmış lejyon için askeri donanım ürettiklerini söyleyebiliriz.

Bunun haricinde Campbell ordunun ihtiyaçlarının karşılanması için büyük marketler kurulduğunu, böylece askerlerin ihtiyaçları olan yiyecek, içecek ve demiri buradan sağladığını anlatmaktadır⁹⁷. Zeugma'nın bulunduğu stratejik konumun ticarete elverişli olduğu da göz önüne alınırsa askeri personelin ihtiyacı olan metal cevherine ulaşmakta sıkıntı çekmediği düşünülebilir. Sonuç olarak Zeugma metal cevheri açığını ticarete elverişli konumuyla kapamış olmalıdır. Kentte bulunan çeşitli metal objeler ve silahlar, ayrıca metal atölyesi olduğunun söylenmesi, Zeugma'nın maden sıkıntısı olmadığı izlenimini vermektedir.

⁹⁶ Boyanov 2013, 242.

⁹⁷ Campbell 1994, 140.

4. KATALOG
SÜS EŞYALARI
YÜZÜKLER

Kat. No. 1

Resim: 1, Levha I

Çizim: 1, Levha I

Obje İsmi: Yüzük.

Envanter No: 08 03 01 00018

Buluntu Yeri: Mousalar Evi.

Kontekst: 08 03 09

Ölçüleri: Çap: 1.9 cm, kl. 0.3 cm.

Tanımı: Gövdesi yuvarlak kaşlı yüzük. Yüzüğün kaş kısmında oval biçimli oyuk bulunmaktadır. Oyuğa yerleştirilmiş olan süsleme eksiktir.

Benzer Eserler: Facsády 2009, 996, fig. 6, 8, Marshall 1911, Levha XXXII, no. 1373.

Kat. No. 2

Resim: 2, Levha I

Çizim: 2, Levha I

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 09 04 01 00031

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 09 04 41

Ölçüleri: Çap 1.9 cm., kl. 0.75 cm.

Tanımı: Kare kesitli oval gövdeli yüzük. Kaş kısmı ovaldir. Bu kısmın ortasında açılan yuvarlak kısım yüzüğün süsleme bölümüdür. Bu bölümün üstndeki süsleme düşmüş ve yüzük hasar görmüştür.

Benzer Eserler: Facsády 2009, 996, fig. 6, 8, Marshall 1911, Levha XXXII, no. 1373.

Kat. No. 3

Resim: 3, Levha I

Çizim: 3, Levha I

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 09 04 01 00037

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 09 04 41

Ölçüleri: Çap 2 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli yüzük. Kaş kısmı ovaldır ve bu kısmın ortasında açılan yuvarlak kısım yüzüğün süsleme bölümüdür. Bu bölümün üstndeki süsleme düşmüş ve yüzük hasar görmüştür.

Benzer Eserler: Facsády 2009, 996, fig. 6, 8, Marshall 1911, Levha XXXII, no. 1373.

Kat. No. 4

Resim: 4, Levha I

Çizim: 5, Levha II

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 11 13 030 00091

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 030

Ölçüleri: Çap. 1.6 cm., kl. 0.14 cm.

Tanımı: Büyük bir kısmı eksik olan, sadece üst kısmı korunmuş olan bronz yüzük. Korunan kısım süsleme içermekte fakat yüzüğün üzerinde bulunmamaktadır.

Benzer Eserler: Facsády 2009, 996, fig. 6, 8, Marshall 1911, Levha XXXII, no. 1373.

Kat. No. 5

Resim: 5, Levha II

Çizim: 4, Levha I

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 11 13 054 00011

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 054

Ölçüleri: 1.6 cm., kl. 0.1 cm.

Tanımı: Oval formlu yüzük. Oval biçimli kaşı yassıtılmıştır ve üzerine kazıma ile yapılmış sola doğru dönük yırtıcı bir hayvan betimi bulunmaktadır. Eser hasar görmüştür.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 6

Resim: 6, Levha II

Çizim: 6, Levha II

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 11 11 009 00032

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 11 009

Ölçüleri: Çap 1.55 cm., kl. 0.4 cm.

Tanımı: Kaş kısmı hafifçe kalın yüzük. Kaşı 0.8 cm genişliğinde ve düzdür. Üzerinde herhangi bezeme bulunmamaktadır.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 7

Resim: 7, Levha II

Çizim: 7, Levha III

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 11 13 040 00004

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 040

Ölçüleri: Çap 1.8 cm., kl. 0.8 cm.

Tanımı: Oval biçimli bronz yüzük. Kaş kısmının ortasından başlayarak her iki yana ok ucu biçimli şekiller gitmektedir. Bu sivri uçlar belirsiz bir çizgi ile birleştirilmiş ve kaş iki bölüme ayrılmıştır. Kaşın ikiye ayrılmış olan her iki bölümünde graffiti şeklinde “χαρά” ve “ὕψα” yazıları yer almaktadır.

Benzer Eserler: Davidson 1952, Levha 103, no. 1855.

Kat. No. 8

Resim: 8, Levha II

Çizim: 8, Levha III

Obje İsmi: Anahtar Yüzük

Envanter No: 11 13 015 00015

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 015

Ölçüleri: Çap 1.85 cm., kl. 0.72 cm.

Tanımı: Diktörtgen biçimli kaşında **IvI** şeklinde çizgiler olan yüzük. Kaş kısmına bitişik bölümün ortasında bir kare bulunmaktadır. Karenin üst kısmında da “T” biçimli bir eklenti bulunmaktadır. Yüzüğün halka kısmı orta bölüme doğru incelmekte, alt kısmında hafifçe kalınlaşmaktadır.

Benzer Eserler: Crummy 1983, fig. 89, nos. 2168, 2170, Németh 1991, no. 28.

Kat. No. 9

Resim: 9, Levha III

Çizim: -

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: BZMB-00-72

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, İmpluvium P39 (A15)

Kontekst:

Ölçüleri: Çap 1.55 cm., İçi 1.35-1.4 cm., kl. 0.18-0.25 cm.

Tanımı: Akdeniz çevresinde yaygın olarak görülen ve dekorasyonu yer yer kırılmalara uğrayan tipik formlu yüzük. Diktörtgen kesitlidir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 103.

Kat. No. 10

Resim: 10, Levha III

Çizim: 9, Levha IV

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 09 04 01 00055

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 09 04 60

Ölçüleri: Çap 2.3 cm., kl. 0.5 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli ucu korozyona uğramış yüzük.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 11

Resim: 11, Levha III

Çizim: -

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: BR111

Buluntu Yeri: Tessera Evi, Oda 9A

Kontekst: 9076

Ölçüleri: Çap 3.80 cm., kl. 0.85 cm.

Tanımı: Kısmen zarar görmüş yuvarlak kesitli yüzük.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR111.

Kat. No. 12, Levha III

Resim: 12

Çizim: -

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: BR121

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, 18073 ve 18075 duvarları arası

Kontekst: 18070

Ölçüleri: Çap 2.45 cm., kl. 0.30 cm.

Tanımı: Kısmen zarar görmüş yuvarlak kesitli yüzük.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR121.

Kat. No. 13

Resim: 13, Levha IV

Çizim: 10, Levha IV

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 09 04 01 00048

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 09 04 50

Ölçüleri: Çap 2.2 cm., kl. 0.4 cm.

Tanımı: Yassı kesitli, süslemesiz yüzük.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 66, no. 952, Facsády 2009, 996, fig. 5, 9.

Kat. No. 14

Resim: -

Çizim: 11, Levha IV

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: BR117

Buluntu Yeri: Boğa Evi, Avlu

Kontekst: 2278

Ölçüleri: Çap 3 cm., kl. 0.40 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli yüzük. Ağır korozyona ve hasara uğramıştır.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR117.

Kat. No. 15

Resim: 14, Levha IV

Çizim: -

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: BR119

Buluntu Yeri: Çeşme Evi, Batı Duvarı no: 11088

Kontekst: 11097

Ölçüleri: Çap 2.70 cm., kl. 0.30 cm.

Tanımı: İyi korunmuş çok köşeli kesitli yüzük.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR119.

Kat. No. 16

Resim: 15, Levha IV

Çizim: 12, Levha IV

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 05 01 00056

Buluntu Yeri: Danae Villası

Kontekst: 10 07

Ölçüleri: Çap 2.1 cm., kl. 0.2 cm.

Tanımı: "D" kesitli, düz ve süslemesiz yüzük.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 35, no. 492, Facsády 2009, 996, fig. 5, 9, Waldbaum 1983, Levha 49, no. 860, Zampieri 1997, 105, no. 212.

Kat. No. 17

Resim: 16, Levha IV

Çizim: 13, Levha V

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 09 04 01 00022

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 09 04 20

Ölçüleri: Çap 2.5 cm. kl. 0.4 cm.

Tanımı: İyi korunmuş yuvarlak kesitli yüzük.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 57, nos. 777, 778, 791, Facsády 2009, 996, fig. 9, Gudea 1972, CXIII, nos. 20, 23, James 2004, 77, fig. 43.

Kat. No. 18

Resim: 17, Levha V

Çizim: 14, Levha V

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 06 01 01 00152

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 96

Ölçüleri: Çap 1.95 cm., kl. 0.35 cm.

Tanımı: Kare kesitli, yuvarlak ve süslemesiz yüzük.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 57, nos. 777, 778, 791, Facsády 2009, 996, fig. 9, Gudea 1972, CXIII, no. 23, Zampieri 1997, 105, no. 214.

Kat. No. 19

Resim: 18, Levha V

Çizim: 15, Levha V

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 06 09 01 00002

Buluntu Yeri: Danae Villası

Kontekst: 06 09 02

Ölçüleri: Çap 2 cm., kl. 0.2 cm.

Tanımı: Kare kesitli süslemesiz yüzük.

Benzer Eserler: Szirmai 1995, 428, fig. 12, Zampieri 1997, 105, nos. 212, 213.

Kat. No. 20

Resim: 19, Levha V

Çizim: 16, Levha V

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 08 03 01 00019

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 08 03 11

Ölçüleri: Çap 1.9 cm., kl. 0.3 cm.

Tanımı: Kare kesitli yüzük. Korozyondan ötürü ağır hasar görmüştür.

Benzer Eserler: Alicu 1994, Levha 29, no. 636, Allison 2006, Levha 100, no. 1577.

Kat. No. 21

Resim: 20, Levha V

Çizim: -

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: BR112

Buluntu Yeri: Define Evi, Oda 9G

Kontekst: 9137

Ölçüleri: Çap 3.60 cm., kl. 0.40 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli yüzük. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR112.

Kat. No. 22

Resim: 21, Levha VI

Çizim: -

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: BR132

Buluntu Yeri: Tessera Evi, Oda 9A

Kontekst: 9073

Ölçüleri: Çap 2.10 cm., kl. 0.30 cm.

Tanımı: İyi korunmuş yuvarlak kesitli yüzük.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR132.

Kat. No. 23

Resim: 22, Levha VI

Çizim: 17, Levha VI

Obje İsmi: Yüzük

Envanter No: 11 13 005 00012

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 005

Ölçüleri: Çap 2.48 cm., kl. 0.4 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli süslemesiz yüzük.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 57, nos. 778, 791 Richter 1915, 344, no. 1164, James 2004, 77, fig. 43.

BİLEZİKLER

Kat. No. 24

Resim: 23, Levha VI

Çizim: 18, Levha VI

Obje İsmi: Bilezik

Envanter No: 05 01 00005

Buluntu Yeri: Danae Villası

Kontekst: 11 12

Ölçüleri: Uz. 5.3 cm., kl. 0.3 cm.

Tanımı: Dikdörtgen kesitli iki ucu açık bilezik. Objenin sağdaki ucu sivridir. Diğer ucu ise yuvarlatılmıştır.

Benzer Eserler: Crummy 1983, 43, fig. 45, nos. 1707, 1711, Facsády 1994, 144, fig. 4.

Kat. No. 25

Resim: 24, Levha VI

Çizim: 19, Levha VI

Obje İsmi: Bilezik parçası

Envanter No: 11 13 030 00049

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 030

Ölçüleri: Çap 4.8 cm., kl. 0.4 cm.

Tanımı: İki ucu açık ve büyük bir kısmı eksik bilezik. Sağ ucu yassı. Üzerinde hiç bir süsleme bulunmamaktadır.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 26

Resim: -

Çizim: 20, Levha VI

Obje İsmi: Bilezik parçası

Envanter No: BZMB-00-111

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Mutfak 1, P12 (B3)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap. 2.9 cm., kl. 0.3-0.2 cm.

Tanımı: Bilezik parçası. Düzensiz bir görünümüne sahip ve oval kesitlidir. Görünüşü itibariyle Armilla tipine ait olabilir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 97.

KOLYE UÇLARI

Kat. No. 27

Resim: 25, Levha VII

Çizim: 21, Levha VII

Obje İsmi: Kolye ucu

Envanter No: 11 13 030 00107

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 030

Ölçüleri: Uz. 3.3 cm., sap uz. 1.1 cm., sap kl. 0.1 cm.

Tanımı: Korozyona uğramış ok ucuna benzer küçük kolye ucu.

Benzer Eserler: James 2004, 92, fig. 219, 222.

Kat. No. 28

Resim: 26, Levha VII

Çizim: 22, Levha VII

Obje İsmi: Kolye Ucu

Envanter No: BR29

Buluntu Yeri: Miğfer Evi, Oda 2H

Kontekst: 2007

Ölçüleri: Uz. 4.10 cm., gen. 2.45 cm., kl. 0.10 cm.

Tanımı: Bronz plakadan kesilerek yapılmış yaprak şekilli kolye. Üst kısmı düz olarak uzanmakta ancak bir yere asılmasını sağlaması için eğilmiştir. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR29.

Kat. No. 29

Resim: 27, Levha VII

Çizim: 23, Levha VII

Obje İsmi: Kolye ucu

Envanter No: 06 09 01 00001

Buluntu Yeri: Danae Villası

Kontekst: 06 09 02

Ölçüleri: Uz. 8 cm., gen. 5.8 cm.

Tanımı: Yaprak biçimli kolye ucu. Üst ucundaki plaka eğilerek kanca haline getirilmiştir.

Benzer Eserler: James 2004, 88, fig. 200, 205-213.

Kat. No. 30

Resim: 28, Levha VII

Çizim: -

Obje İsmi: Kolye

Envanter No: BR28

Buluntu Yeri: Miğfer Evi, Peristil Avlu

Kontekst: 2251

Ölçüleri: Çap 4.50 cm.,uz., 5.10 cm., kl. 0.05 cm.

Tanımı: Hilal biçimli, topuzlu, ince ve ortasında delikleri olan kolye. Asılı durması için üstünde kancası bulunmaktadır. Üzerindeki delikler muhtemelen diğer kolyelerin oraya asılması için konulmuştur. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR28.

GİYSİ AKSAMLARI

GİYSİ APLİKLERİ VE APLİK HARFLER

Kat. No. 31

Resim: 29, Levha VIII

Çizim: 24, Levha VIII

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: 06 01 01 00137

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 91 96

Ölçüleri: Uz 8.05 cm., yan delikler 1.86 cm., orta delik 1.73 cm.

Tanımı: Eşkenar dörtgen formlu aplik. Uçlarında ve ortasında ise delikler bulunmaktadır.

Benzer Eserler: James 2004, 92, fig. 238.

Kat. No. 32

Resim: 30, Levha VIII

Çizim: 25, Levha VIII

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: 06 01 01 00164

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 96

Ölçüleri: Çap 2.15 cm., uz. 2.74 cm.

Tanımı: Yassı kesitli, dairesel aplik. Ortasından ikiye katlanarak sıkıştırılmıştır. Üzerinde merkezden kenarlara doğru yedi adet ve dairenin en dış çevresinde *repousse* tekniği ile yapılmış yuvarlak süslemeler bulunmaktadır. Eserin ortasında daire şeklinde delik vardır.

Benzer Eserler: James 2004, 83 fig. 122, 123.

Kat. No. 33

Resim: 31, Levha VIII

Çizim: 26, Levha VIII

Obje İsmi: Aplik harf

Envanter No: 08 03 01 00013

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 08 03 10

Ölçüleri: Uz 2.7 cm., kl 0.2 cm.

Tanımı: Büyük “R” harfi. “R”nin yarım daire yapan bölümünün üst kısmında aplik olduğu yere ait mihlama yeri mevcuttur. Alt bölümünde bir delik yer almaktadır.

Benzer Eserler: James 2004, 61, fig. 31C, Bishop – Coulston 2006, 160, fig. 101.

Kat. No. 34

Resim: 32, Levha VIII

Çizim: 27, Levha VIII

Obje İsmi: Aplik harf

Envanter No: 11 13 036 00020

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 036

Ölçüleri: Uz 2.2 cm., gen 4.6 cm., kl 0.2 cm.

Tanımı: Sağ tarafında stilize bitkisel bezek bulunan kemere applike obje. Apliğin üzerinde italik biçimde “A” ve “E” harfleri bulunmaktadır. “E” harfi ve kenarındaki stilize bezek arasında ince uzun dikdörtgen bir panel oluşturulmuş ve bunun içine küçük oval oyuklar yerleştirilmiştir. “A” harfinin sol ayak kısmında 1 mm ve dikdörtgen panelin sonunda 2 mm çapında birer delik bulunmaktadır. Arka yüzde ise 1 mm ile 4 mm arasında değişen kısmen korunmuş üç adet silindirik saplama bulunmaktadır. “E” harfinin üst kenarı ve “A” harfinin sağ ayağında birbirini takip eden küçük çentikler bulunmaktadır.

Benzer Eserler: James 2004, 61, fig. 31C, Bishop – Coulston 2006, 160, fig. 101.

DÜĞMELER

Kat. No. 35

Resim: 33, Levha IX

Çizim: 28, Levha IX

Obje İsmi: Düğme

Envanter No: 05 01 00059

Buluntu Yeri: Danae Villası

Kontekst: 1018

Ölçüleri: Çap 2.3 cm., yük., 1.85 cm.

Tanımı: İki parçadan oluşan yuvarlak düğme başı. Alt kısmında dörtgen bir plaka bulunmaktadır. İki parça bronz bir çubukla birleştirilmiştir.

Benzer Eserler: James 2004, 92, fig. 283, 287.

Kat. No. 36

Resim: 34, Levha IX

Çizim: -

Obje İsmi: Düğme

Envanter No: BZMB-00-118

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Dinlenme Odası P23 (B4)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 1.7 cm., yük., 1.95 cm.

Tanımı: Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından gelen iki diskli düğme. İki başı da simetrik olan bu tip düğmeler koşumlara takılmaktadır. Bu düğmeler deri kayışlarda da kullanılmakta ve askeri amaç haricinde günlük hayatta da kullanılmaktadır.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 1409.

Kat. No. 37

Resim: 35, Levha IX

Çizim: 29, Levha IX

Obje İsmi: Düğme

Envanter No: 06 01 01 00188

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 02

Ölçüleri: Çap 1.33 cm., yük. 1.6 cm.

Tanımı: Ortasından boğumla birleşen iki diskli düğme.

Benzer Eserler: Crummy 1983, 119, fig. 123, no. 4031, James 2004, 92, fig. 239-242.

Kat. No. 38

Resim: 36, Levha IX

Çizim: 30, Levha IX

Obje İsmi: Düğme

Envanter No: BR31

Buluntu Yeri: Tessera Evi, Oda 9A

Kontekst: 9076

Ölçüleri: Çap. 1.30 cm., yük. 1.30 cm.

Tanımı: Mantar biçimli iki diskin kısa sapla birleşmesiyle meydana gelen düğme. Yuvarlak kesitlidir. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR31.

Kat. No. 39

Resim: 37, Levha X

Çizim: 31, Levha X

Obje İsmi: Düğme

Envanter No: 11 13 005 00013

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 13 005

Ölçüleri: Çap. 1.2 cm., yük. 0.4 cm., kl. 0.5 cm.

Tanımı: Dış bükey, daire formlu obje. Kenarları tahrip olmuştur.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 40

Resim: 38, Levha X

Çizim: -

Obje İsmi: Düğme

Envanter No: BZMB-00-3

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Yatak Odası P6 (A11)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap. 1.65 cm.

Tanımı: İki dairesel kabuk şeklinde bronz parçanın iç içe geçmesiyle meydana getirilen düğme. İki parça birbirine bronz bir kabloyla bağlanmıştır. Bu teknikle elde edilen düğmeler Orta Çağ Avrupasında görülmektedir. Ancak düğme Geç-Roma katmanından gelmektedir. (3.ncü yüzyılın ortasına tarihlenen tabakanın 1 metre yukarısında bulunmuştur). Fakat, bu tarz objeler, küçük oldukları için çatlaklardan alt tabakalara sızmış olabilir.

Benzer Eserler Glad ve diğ. 2013, no. 117.

Kat. No. 41

Resim: 39, Levha X

Çizim: 32, Levha X

Obje İsmi: Düğme

Envanter No: BR166

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, Oda 18A

Kontekst: 18108

Ölçüleri: Çap 1.90 cm., kl. 0.60 cm.

Tanımı: Delikli, yuvarlak obje, muhtemelen düğme. Objenin ortasında bir, kenarında ise iki delik bulunmaktadır. Ağır korozyona uğramıştır. Bir kısmı kayıptır.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR166.

FİBULALAR

Kat. No. 42

Resim: 40, Levha XI

Çizim: 33, Levha X

Obje İsmi: Broş

Envanter No: 06 01 01 00225

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 96

Ölçüleri: Halka gen. 6.3 cm., uz. 6.2 cm., kl. 0.9 cm., Toka gen. 4.7 cm., uz. 8.2 cm., kl. 0.9 cm.

Tanımı: Dışa doğru dönen uçlarında süsleme bulunan açık broş. Gövdesi yuvarlak olan objenin üzerinde hareket edebilen sivri uçlu bir iğne bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Crummy 1983, 18, fig. 16, 99, Jacobi 1897, 509, fig. 82 no. 5, Tafel, L1, no. 1.

Kat. No. 43

Resim: 41, Levha XI

Çizim: 34, Levha XI

Obje İsmi: Fibula

Envanter No: 07 05 01 00006

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 07 05 12

Ölçüleri: Uz 5 cm., gen 3 cm., kl 0.8 cm.

Tanımı: İğne ve yay kısmı kırık olan *aucissa* tipi fibula. Gövdesi üçgen kısımlı olan obje geniş bir yay ile kanca kısmına bağlanıyor. Kancanın altı bir topuz ile sona ermektedir.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 20, no. 311, Levha 109, no. 1758, Crummy 1983, 9, fig. 19, Richter 1915, 330, no. 1059, Toll 1949, Levha X, nos. 6, 8, 12, 13, 15, 16.

Kat. No. 44

Resim: 42, Levha XI

Çizim: 35 Levha XI

Obje İsmi: Fibula

Envanter No: BR44

Buluntu Yeri: Tünel Evi, Odalar 13E ile 13F arasında

Kontekst: 13006

Ölçüleri: Uz. 5.80 cm., gen. 2.80 cm.

Tanımı: Yay biçimli fibula. Sırtı merkeze doğru çizgi halinde ikiye bölünmektedir. Fibula'nın baş kısmının ortasın da bir delik bulunmaktadır. Bu delik kayıp olan menteşeli pin'i oturması için tasarlanmıştır. Diğer tarafta ise pin'i tutması gereken kısım bulunmaktadır. Bu bölge düzleştirilmiş ve topuzla bitmektedir. Fibula'nın şekli bozulmuştur fakat iyi korunmuştur. *Aucissa* tipidir.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR44.

Kat. No. 45

Resim: 43, Levha XI

Çizim: 36, Levha XI

Obje İsmi: Fibula

Envanter No: 11 11 009 00045

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 11 009

Ölçüleri: Uz. 5 cm., gen. 2.2 cm., kl. 0.4/0.7 cm.

Tanımı: *Arbalet* tipli kırık fibula. Objenin arka kısmında yayın ucunda bulunan iğnenin bağlandığı küçük oval bir baş bulunmaktadır. Yayın yakalama kanalının açıldığı üçgenimsi şekle sahip bölümle birleşiminde aplike, ince bir tel gövdenin etrafına üç sıra sarmal yapılmıştır. Üzerinde ise iki küçük çıkıntı bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Toll 1949, Levha XII, no. 74.

Kat. No. 46

Resim: 44, Levha XI

Çizim: 37, Levha XII

Obje İsmi: Fibula

Envanter No: 09 07 01 00015

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 09 07 12

Ölçüleri: Uz. 5.3 cm.

Tanımı: Üst kısmı "T" şeklinde uzanan *arbalet* şekilli fibulanın ucunda ve yanlarında topuzlar bulunmaktadır. Objenin iğne kısmı bulunmamaktadır.

Benzer Eserler: Richter 1915, 330, no. 1061, Toll 1949, Levha XII, XIII, XV, Waasdorp 1989, 163, fig.7, Zampieri 1997, 79, nos. 136, 137, 138.

ZIRH PARÇALARI

Kat. No. 47

Resim: 45, Levha XII

Çizim: 38, Levha XII

Obje İsmi: Zırh parçaları

Envanter No: 09 04 01 00025

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 09 04 40

Ölçüleri: Uz 6.7 cm., gen. 2.8 cm., kl. 0.15 cm.

Tanımı: Zırhlı elbiseden geriye kalanlar. Pul biçimindeki parçaların üst kısımlarında delikler bulunmaktadır. Bu deliklerden ince bir tel geçmekte bu da parçaları bir arada tutmaktadır.

Benzer Eserler: Crummy 1983, 138, no. 4246, James 2004, 136, fig. 455, 491.

Kat. No. 48

Resim: 46, Levha XII

Çizim: 39, Levha XII

Obje İsmi: Zırh parçaları

Envanter No: BR25

Buluntu Yeri: Çeşme Evi, Oda 11D

Kontekst: 11038

Ölçüleri: Uz. 2.50 cm., gen. 1 cm. kl. 0.05 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli üç zırh parçası. Hepsinin üzerinde büyük yuvarlak bir delik ve merkezlerinin sağ ve sol kenarlarında iki küçük delik bulunmaktadır. Bu delikler zırh parçalarının birbirlerine geçmelerini sağlamaktadır. Zırh parçasının deliklerinden biri kırıktır. Diğer geçiş delikleri ise iyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR25.

MİMARİ VE MOBİLYA AKSAMLARI

HALKALAR

Kat. No. 49

Resim: 47, Levha XII

Çizim: 40, Levha XIII

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 06 01 01 00065

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 49

Ölçüleri: Çap 5.65 cm., kl. 0.7 cm.

Tanımı: İki parçanın birleştirilmesiyle oluşturulan yuvarlak kesitli halka.

Benzer Eserler: Goldman 1950, Levha 265, no. 51, Gudea 1972, CXIII 11, no. 23, Waldbaum 1983, Levha 49, nos. 860, 866.

Kat. No. 50

Resim: 48, Levha XII

Çizim: 41, Levha XIII

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 06 01 01 00177

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 96

Ölçüleri: Çap 5.55 cm., kl. 0.72 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli halka.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 57, nos. 778, 791 Goldman 1950, Levha 265, no. 51, Gudea 1972, CXIII 11, no. 23, Richter 1915, 343, no. 1158, Waldbaum 1983, Levha 49, nos. 860, 866.

Kat. No. 51

Resim: 49, Levha XIII

Çizim: 42, Levha XIII

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR107

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, Oda 18A

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 6.05 cm., kl. 0.60 cm.

Tanımı: Oval kesitli ve iyi korunmuş büyük halka.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR107.

Kat. No. 52

Resim: 50, Levha XIII

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR106

Buluntu Yeri: Define Evi, Oda 9G

Kontekst: 9137

Ölçüleri: Çap 6.30 cm., kl. 1.10 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli büyük halka. Bir kısmı korozyona uğramıştır.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR106.

Kat. No. 53

Resim: -

Çizim: 43, Levha XIII

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR126

Buluntu Yeri: Miğfer evi, Oda 2G

Kontekst: 2243

Ölçüleri: Çap 2.20 cm., kl. 0.30 cm.

Tanımı: Kare kesitli yuvarlak ve düz halka. Kalınlığı değişmektedir. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR126.

Kat. No. 54

Resim: 51, Levha XIII

Çizim: 44, Levha XIV

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 11 11 009 00046

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 11 009

Ölçüleri: Çap 2.1 cm., kl 0.3 cm.

Tanımı: Kare kesitli halka.

Benzer Eserler: Szirmai 1995, 428, no. 12.

Kat. No. 55

Resim: 52, Levha XIII

Çizim: 45, Levha XIV

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 11 05 003 00003

Buluntu Yeri: Dionysos Villası

Kontekst: 11 05 003

Ölçüleri: Çap 1.9 cm., kl 0.3 cm.

Tanımı: Dikdörtgen kesitli küçük halka.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 69, no. 1024.

Kontekst: 11 11 009

Ölçüleri: Çap 2.1 cm., kl 0.3 cm.

Tanımı: Kare kesitli halka.

Benzer Eserler: Szirmai 1995, 428, no. 12.

Kat. No. 56

Resim: 53, Levha XIV

Çizim: 46, Levha XIV

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 11 05 003 00004

Buluntu Yeri: Dionysos Villası

Kontekst: 11 05 003

Ölçüleri: Çap 2.7 cm., kl 0.5 cm.

Tanımı: Dikdörtgen kesitli halka.

Benzer Eserler: Goldman 1950, Levha 265, no. 51, Gudea 1972, CXIII, no. 19.

Kat. No. 57

Resim: 54, Levha XIV

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR130

Buluntu Yeri: Define Evi, Oda 9G

Kontekst: 9179

Ölçüleri: Çap 2.20 cm., kl. 0.40 cm.

Tanımı: İyi korunmuş dikdörtgen kesitli halka.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR130.

Kat. No. 58

Resim: 55, Levha XIV

Çizim: 47, Levha XIV

Obje İsmi: Halka.

Envanter No: 06 01 01 00097

Buluntu Yeri: A Villası.

Kontekst: 06 01 94

Ölçüleri: Çap 0.86 cm., kl 0.16 cm.

Tanımı: Kare kesitli küçük halka. Korozyon sebebiyle tahrip olmuştur.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 59

Resim: 56, Levha XIV

Çizim: 48, Levha XV

Obje İsmi: Halka.

Envanter No: 06 01 01 00084

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 70

Ölçüleri: Çap 1.8 cm., kl 0.3 cm.

Tanımı: İnce ve düz kesitli halka. Korozyon sebebiyle tahrip olmuştur.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 35, no. 491, Gudea 1972, CXIII, no. 11.

Kat. No. 60

Resim: 57, Levha XV

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR127

Buluntu Yeri: Çeşme Evi, 11088 no'lu duvarın batısı.

Kontekst: 11066

Ölçüleri: Çap 2.20 cm., kl. 0.40 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli yüzük. Korozyona ve hasara uğramıştır.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR127.

Kat. No. 61

Resim: 58, Levha XV

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR133

Buluntu Yeri: Define Evi, Oda 9G

Kontekst: 9137

Ölçüleri: Çap 2.10 cm., kl. 0.35 cm.

Tanımı: Kare kesitli yüzük. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR133.

Kat. No. 62

Resim: 59, Levha XV

Çizim: 49, Levha XV

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 06 01 01 00006

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 09

Ölçüleri: Çap 1.84 cm., kl 0.2 cm.

Tanımı: Dikdörtgen kesitli halka.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 63

Resim: 60, Levha XV

Çizim: 50, Levha XV

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR139

Buluntu Yeri: Boğa Evi, Oda 2L

Kontekst: 2237

Ölçüleri: Çap 1.70 cm., kl. 0.25 cm.

Tanımı: İyi korunmuş kare kesitli küçük halka.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR139.

Kat. No. 64

Resim: 61, Levha XVI

Çizim: 51, Levha XV

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 06 01 01 00031

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 28

Ölçüleri: Çap 2.5 cm., kl 0.25 cm.

Tanımı: İki ucu birleştirilmiş, ince ve kare kesitli halka.

Benzer Eserler: Gudea 1972, CXIII, no. 21.

Kat. No. 65

Resim: 62, Levha XVI

Çizim: 52, Levha XVI

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 06 01 01 00035

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 31

Ölçüleri: Çap 6.06 cm., kl 0.23 cm.

Tanımı: Dikdörtgen kesitli halka. Eser kırık ve eksik olarak ele geçmiştir. Korozyondan dolayı hasarlıdır.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 66

Resim: 63, Levha XVI

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR116

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, Oda 18A

Kontekst: Tabakalandırılmamış

Ölçüleri: Çap 3 cm., kl. 0.45 cm.

Tanımı: Dikdörtgen kesitli, ucu açık oval halka. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR116.

Kat. No. 67

Resim: 64, Levha XVI

Çizim: 53, Levha XVI

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 05 01 00 032

Buluntu Yeri: Danae Villası

Kontekst: 1135

Ölçüleri: Çap 0.85 cm., kl 0.15 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli iki ucu açık halka.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 117, no. 1927, Gudea 1972, CXIII, no. 25.

Kat. No. 68

Resim: 65, Levha XVII

Çizim: 54, Levha XVI

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 05 01 00 032

Buluntu Yeri: Danae Villası

Kontekst: 1141

Ölçüleri: Çap 1.4 cm., kl 0.2 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli iki ucu açık halka.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 117, no. 1927, Gudea 1972, CXIII, no. 25.

Kat. No. 69

Resim: 66, Levha XVII

Çizim: 55, Levha XVI

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 06 01 01 00048

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 32

Ölçüleri: Çap 2.26 cm., kl 0.25 cm.

Tanımı: Kare kesitli kısmen kırık halka.

Benzer Eserler: Gudea 1972, CXIII, no. 9.

Kat. No. 70

Resim: 67, Levha XVII

Çizim: 56, Levha XVII

Obje İsmi: Halka

Envanter No: 06 01 01 00178

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 96

Ölçüleri: Gen 2.08 cm., uz 3.8 cm., kl 0.2 cm.

Tanımı: Yuvarlak halka ve yanında ikiye katlanarak uzanan parça.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 11, nos. 193-7, 199, Levha 93, no. 1426, Levha 112, no. 1828.

Kat. No. 71

Resim: 68, Levha XVIII

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR109

Buluntu Yeri: Miğfer Evi, Oda 2F

Kontekst: 2039

Ölçüleri: Çap 4.40 cm., kl. 0.60 cm.

Tanımı: Büyük ve kare kesitli yuvarlak halka. İyi korumuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR109.

Kat. No. 72

Resim: 69, Levha XVIII

Çizim: -

Objeye İsmi: Halka

Envanter No: BR110

Buluntu Yeri: Tessera Evi, Oda 9A

Kontekst: 9076

Ölçüleri: Çap 4.10 cm., kl. 0.60 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli büyük halka. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR110.

Kat. No. 73

Resim: 70, Levha XVIII

Çizim: 57, Levha XVII

Objeye İsmi: Halka

Envanter No: BR113

Buluntu Yeri: Boğa Evi, Avlu

Kontekst: 2278

Ölçüleri: Çap 3.50 cm., kl. 0.50 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli kalın halka. Bir kısmı korozyona uğramış ve hasar görmüştür.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR113.

Kat. No. 74

Resim: 71, Levha XVIII

Çizim: -

Objeye İsmi: Halka

Envanter No: BR114

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, Oda 18B

Kontekst: 18070

Ölçüleri: Çap 3 cm., kl. 0.45 cm.

Tanımı: **Benzer Eserler:** Khamis 2013, BR116.

Kat. No. 75

Resim: 72, Levha XVIII

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR118

Buluntu Yeri: Tessera Evi, Oda 9A

Kontekst: 9073

Ölçüleri: Çap 3 cm., kl. 0.30 cm.

Tanımı: Dikdörtgen kesitli düz ve yuvarlak halka. Halkanın üst kısmı çift dairesel çizgiyle dekore edilmiştir. Halka iyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR118.

Kat. No. 76

Resim: 73, Levha XIX

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR122

Buluntu Yeri: Define Evi, Oda 9J

Kontekst: 9138

Ölçüleri: Çap 2.40 cm., kl. 0.35 cm.

Tanımı: Demir düğümlü, yuvarlak kesitli halka. Ağır korozyona uğramıştır.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR122.

Kat. No. 77

Resim: 74, Levha XIX

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR123

Buluntu Yeri: Define Evi, Oda 9I

Kontekst: 9195

Ölçüleri: Çap 2.40 cm., kl. 0.35 cm.

Tanımı: Dikdörtgen kesitli halka. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR123.

Kat. No. 78

Resim: 75, Levha XIX

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR124

Buluntu Yeri: Tessera Evi, Oda 9A

Kontekst: 9073

Ölçüleri: Çap 2.30 cm., kl. 0.40 cm.

Tanımı: Kare kesitli yüzük. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR124.

Kat. No. 79

Resim: 76, Levha XIX

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BR131

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, Oda 18B

Kontekst: 18070

Ölçüleri: Çap 2.10 cm., kl. 0.30 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli halka. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR131.

Kat. No. 80

Resim: 77, Levha XX

Çizim: -

Obje İsmi: Halka

Envanter No: BZMB-2-3

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Peristil 1, P9 (A6)

Kontekst:

Ölçüleri: Çap 2.6 cm.

Tanımı: Yangın tabakasından gelen halka. Halkanın ucunda saç şeklinde demir bir plaka bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 847.

ZİNCİR PARÇALARI

Kat. No. 81

Resim: 78, Levha XX

Çizim: 58, Levha XVII

Obje İsmi: Zincir parçası

Envanter No: 06 01 01 01151

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 96

Ölçüleri: 2.8 cm., uz. 2.5 cm., gen. 1.3 cm.

Tanımı: “8” formlu zincir halkası. Objeye yuvarlak kesitli çubuk şeklinde ve kendi ekseni etrafında bükülmüştür.

Benzer Eserler: Davidson 1952, Levha 88, no. 1455, Oransay 2000, Levha XXXII, no. 296, Robinson 1941, Levha XVI, nos. 253, 257.

Kat. No. 82

Resim: 79, Levha XX

Çizim: 59, Levha XVII

Obje İsmi: Zincir parçası

Envanter No: 06 01 01 00151

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 96

Ölçüleri: Parça 1: uz. 2.77 cm., gen. 1.25 cm. Parça 2: uz. 2.1 cm., gen. 1.22 cm.

Tanımı: “8” formlu zincir halkası. Objeye yuvarlak kesitli çubuk şeklinde ve kendi ekseni etrafında bükülmüştür.

Benzer Eserler: Davidson 1952, Levha 88, no. 1455, Oransay 2000, Levha XXXII, no. 296, Robinson 1941, Levha XVI, nos. 253, 257.

Kat. No. 83

Resim: 80, Levha XX

Çizim: 60, XVIII

Obje İsmi: Zincir

Envanter No: BR100

Buluntu Yeri: Define Evi, Oda 9G

Kontekst: 9137

Ölçüleri: Her bir zincir parçasının uz. 1.40 cm. gen. 0.70 cm., kl. 0.20 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli bir telin parçası olan zincir. Zincirler birbirlerine dik gelecek şekilde birbirlerine geçmişlerdir. Zincir bronz bir plakaya bağlıdır. Bu plaka muhtemelen bir objeyi ya da kabı veya bir anahtarı tutmaktadır. Zincirin bağlantı noktaları çok kötü durumdadır.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR100.

ÇİVİLER

Kat. No. 84

Resim: 81, Levha XXI

Çizim: 61, Levha XVIII

Obje İsmi: Çivi

Envanter No: 05 01 00114

Buluntu Yeri: Dionysos Villası

Kontekst: 1211

Ölçüleri: Çap 2.6 cm., kl. 0.4 cm.

Tanımı: İki parçadan oluşan çivi. İlk parçası kare, ikinci parçası ise yuvarlak kesitlidir.

Benzer Eserler: Goldman 1950, Levha 264, no. 14.

Kat. No. 85

Resim: 82, Levha XXI

Çizim: 62, Levha XVIII

Obje İsmi: Çivi

Envanter No: 06 01 01 00180

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 96

Ölçüleri: Çap 1.2 cm. Uz. 2.75 cm.

Tanımı: Baş kısmı dışbükey, yuvarlak formlu çivi. Gövdesi kare kesitlidir. Gövdeden uca doğru incelmektedir. Ucu kırık ve eksiktir.

Benzer Eserler: Goldman 1950, Levha 264, no. 10.

Kat. No. 86

Resim: 83, Levha XXI

Çizim: 63, Levha XVIII

Obje İsmi: Çivi

Envanter No: 08 03 01 00004

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 08 03 07

Ölçüleri: Çap 2.2 cm., Uz. 2.7 cm., kl. 0.2 cm.

Tanımı: Başı yuvarlak, sapı kare kesitli çivi. Baş kısmı iç içe geçmiş iki daire formundadır. En içteki daire düz durmaktadır., onu saran dairenin bir kenarı aşağı doğru bükülmüştür. Gövde kısmı dikdörtgen kesitli ve ucuna doğru üst üste iki delik bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 64, no. 908.

Kat. No. 87

Resim: 84, Levha XXI

Çizim: 64, Levha XIX

Obje İsmi: Çivi

Envanter No: BR94

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, Oda 18B

Kontekst: 18070

Ölçüleri: Çap 2 cm., uz. 2.40 cm., kl. (baş) 0.05 cm.

Tanımı: Baş kısmının ortasında yuvarlak yiv bulunan çivi. Başın ortasında bir delik bulunmaktadır. Çivinin sapı bu deliğin üstüne oturmuştur. Sivri uç kısım ise eksiktir. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR94.

Kat. No. 88

Resim: 85, Levha XXII

Çizim: 65, Levha XIX

Obje İsmi: Çivi

Envanter No: BR95

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, Oda 18B

Kontekst: 18070

Ölçüleri: Çap 2.70 cm., uz. 1.50 cm., kl. (baş) 0.05 cm.

Tanımı: Başı geniş ve düz aynı zamanda yuvarlak küçük çivi. Bir kısmı eksiktir. Sapı kırılmıştır ve sivri ucu bulunmamaktadır. Ayrıca kare kesitlidir. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR95.

Kat. No. 89

Resim: 86, Levha XXII

Çizim: -

Obje İsmi: Çivi

Envanter No: BR96

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, Oda 18B

Kontekst: 18070

Ölçüleri: Çap. 1.60 cm., uz. 2.70 cm., kl (baş) 0.05 cm.

Tanımı: Başı geniş ve düz aynı zamanda yuvarlak küçük çivi. Bir kısmı eksiktir. Sapı kırılmıştır ve sivri ucu bulunmamaktadır. Ayrıca kare kesitlidir. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR96.

APLİKLER

Kat. No. 90

Resim: 87, Levha XXII

Çizim: 67, Levha XX

Obje İsmi: Aplik parçası

Envanter No: 06 01 01 00008

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 09

Ölçüleri: Çap 2cm., kl. 0.15 cm.

Tanımı: İki ucu açık ve dışa doğru bükülmüş apliğin bir ucu kırıktır. Bir zincirin bağlantı kısmını oluşturmaktadır.

Benzer Eserler: Waldbaum 1983, Levha 50, no. 874.

Kat. No. 91

Resim: 88, Levha XXII

Çizim: 68, Levha XX

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: 06 01 01 00087

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 89

Ölçüleri: Çap 3.8 cm., kl. 0.5 cm.

Tanımı: Disk formlu hasar görmüş aplik. Ortasında delik bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Noll 1980, Tafel 37, no. 2.

Kat. No. 92

Resim: 89, Levha XXIII

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-70

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Yatak Odası A17 (P41)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap. 2.85 cm., yük. 0.55 cm.

Tanımı: Düz kesitli disk. Ön kısmında üç adet üçlü şerit halinde dairesel çizgiler bulunmaktadır. Diğer tarafı ise boştur. Objede eğiklik bulunmaktadır ancak bunun kazayla olup olmadığı bilinmemektedir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 832.

Kat. No. 93

Resim: 90, Levha XXIII

Çizim: 69, XX

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: 06 01 01 00006

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 96

Ölçüleri: Çap 4.55 cm., kl. 0.15 cm.

Tanımı: Ortasında kare şeklinde delik olan daire formu aplik. Apliğin üst yüzeyinde iki adet yuvarlak bezeme bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Alicu 1994, Levha 32, nos. 676, 678, James 2004, 100, fig. 369, Waldbaum 1983, Levha 50, no. 874.

Kat. No. 94

Resim: 91, Levha XXIII

Çizim: 70, Levha XXI

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BR72

Buluntu Yeri: Miğfer Evi, Oda 2F

Kontekst: 2039

Ölçüleri: Çap 4.50 cm., kl. 0.10 cm.

Tanımı: Tahta kutu için yapılmış, yuvarlak ve düz plaka. Plaka birisi kenarda diğeri ortada olmak üzere iki yuvarlak çizgiyle dekore edilmiştir. Ortasında çivi girişi sağlaması amacıyla yuvarlak bir delik bulunmaktadır. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR72.

Kat. No. 95

Resim: 92, Levha XXIII

Çizim: 71, Levha XXI

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BR74

Buluntu Yeri: Miğfer Evi, Peristil

Kontekst: 2158

Ölçüleri: Çap 3.45 cm., kl. 0.10 cm.

Tanımı: Tahta kutu için yapılmış, yuvarlak ve düz plaka. Plaka birisi kenarda diğeri ortada olmak üzere iki yuvarlak çizgiyle dekore edilmiştir. Ortasında çivi girişi sağlaması amacıyla yuvarlak bir delik bulunmaktadır. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR74.

Kat. No. 96

Resim: 93, Levha XXIV

Çizim: 72, Levha XXI

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: 07 01 01 00002

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 07 01 04

Ölçüleri: Çap 3.5 cm., kl. 0.1 cm.

Tanımı: İnce formlu yuvarlak aplik. Üzerinde daireler ve ortasında delik bulunmaktadır. Eser korozyondan ötürü tahrip olmuştur.

Benzer Eserler: Alicu 1994, Levha 32, nos. 676, 678, James 2004, 100, fig. 368, 369, Waldbaum 1983, Levha 50, no. 874.

Kat. No. 97

Resim: 94, Levha XXIV

Çizim: 73, Levha XXI

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BR73

Buluntu Yeri: Boğa Evi, Oda 2J

Kontekst: 2379

Ölçüleri: Çap 3.40 cm., kl. 0.05 cm.

Tanımı: Tahta obje için kullanılan yuvarlak ve düz plaka. Ortasından iki çift yuvarlak çizgi geçmektedir. Ortasında çivi girişi sağlaması amacıyla yuvarlak bir delik bulunmaktadır. Plakanın kenarının bir kısmı bulunmamaktadır. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR73.

Kat. No. 98

Resim: 95, Levha XXIV

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-150

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Banyo (B12)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap. 5.9 cm., ortasındaki delik 1.05 cm.

Tanımı: Hafif bombesi bulunan disk. Ortasından ve kenarından iki çift yuvarlak çizgi geçmektedir. 704' no'lu objeyle aynı zamanda bulunmuştur.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 835.

Kat. No. 99

Resim: 96, Levha XXIV

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-74

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Dinlenme Odası P37 (A13)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.5 cm.

Tanımı: Daire kesitli aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından çıkarılmıştır. Ön yüzü düz ve iç içe geçmiş yuvarlak çizgilerle dekore edilmiştir. Ortasında ise dairesel kesitli çivi başı bulunmaktadır. Objenin arkasında ise kare kesitli demir bir plaka bulunmaktadır. Bu tarz aplikler Zeugma'daki küçük mobilyalarda görülmektedir. Poseidon evi de buna dahildir. Bu tarz aplikler kıyafetlerde ve duvarlarda da görülmektedir Bu nedenle kullanım alanı geniştir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 815.

Kat. No. 100

Resim: 97, Levha XXV

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-165

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Peristil 2, P13 (B6)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.8 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli ve düz aplik. Hafif bombeli ve yuvarlaktır. Üzerinde dairesel kesitli çivi başı bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 816.

Kat. No. 101

Resim: 98, Levha XXV

Çizim: -

Objeye İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB 00-161

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Koridor P28 (B5)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.75 cm.

Tanımı: Dairesel kesitli aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından gelmektedir. Dik kenarlıdır, üzerinde bulunan sabitleme çivisinin başı yuvarlak kesitlidir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 817.

Kat. No. 102

Resim: 99, Levha XXV

Çizim: -

Objeye İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB 00-161

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Koridor P28 (B5)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.4 cm.

Tanımı: Dairesel kesitli aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından gelmektedir. Yuvarlak kenarlıdır. Başında bulunan çivi yuvarlak kesitlidir. Ucu bükülmüştür.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 818.

Kat. No. 103

Resim: 100, Levha XXV

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-303

Buluntu Yeri: Euphrates Evi, Oda P34 (D5)

Kontekst: -

Ölçüleri: 2.5 cm.

Tanımı: Dairesel kesitli aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından gelmektedir. Üzerinde bulunması gereken sabitleme çivisi eksiktir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 819.

Kat. No. 104

Resim: 101, Levha XVI

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-303

Buluntu Yeri: Euphrates Evi, Oda P34 (D5)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.38 cm.

Tanımı: Dairesel kesitli aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından gelmektedir. Üzerinde bulunması gereken sabitleme çivisi eksiktir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 820.

Kat. No. 105

Resim: 102, Levha XXVI

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-303

Buluntu Yeri: Euphrates Evi, Oda P34 (D5)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.35 cm.

Tanımı: Dairesel kesitli aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından gelmektedir. Üzerinde çivi başı bulunmaktadır. Ön taraftan bakıldığında çivi başı aplikle birleşmiş gibi görülmektedir. Alt tarafta ise durum daha farklıdır: apliğin ön tarafında bulunan çivinin sapı katlanarak apliğe paralel şekilde ezilmiştir. Bu sap milimetrik inceliğe sahiptir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 821.

Kat. No. 106

Resim: 103, Levha XXVI

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-303

Buluntu Yeri: Euphrates Evi, Oda P34 (D5)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.3 cm.

Tanımı: Dairesel kesitli bronz aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından gelmektedir. Üzerinde çivi başı bulunmaktadır. Ön taraftan bakıldığında çivi başı aplikle birleşmiş gibi görülmektedir. Alt tarafta ise durum daha farklıdır: apliğin ön tarafında bulunan çivinin sapı katlanarak apliğe paralel şekilde ezilmiştir. Bu sap milimetrik inceliğe sahiptir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 822.

Kat. No. 107

Resim: 104, Levha XXVI

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-303

Buluntu Yeri: Euphrates Evi, Oda P34 (D5)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.2 cm.

Tanımı: Dairesel kesitli aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından gelmektedir. Üzerinde çivi başı bulunmaktadır. Ön taraftan bakıldığında çivi başı aplikle birleşmiş gibi görülmektedir. Alt tarafta ise durum daha farklıdır: apliğin ön tarafında bulunan çivinin sapı katlanarak apliğe paralel şekilde ezilmiştir. Bu sap milimetrik inceliğe sahiptir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 823.

Kat. No. 108

Resim: 105, Levha XXVII

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-303

Buluntu Yeri: Euphrates Evi, Oda P34 (D5)

Kontekst: -

Ölçüleri: -

Tanımı: Dairesel kesitli aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından gelmektedir. Üzerinde çivi başı bulunmaktadır. Ön taraftan bakıldığında çivi başı aplikle birleşmiş gibi görülmektedir. Alt tarafta ise durum daha farklıdır: aplığın ön tarafında bulunan çivinin sapı katlanarak aplığe paralel şekilde ezilmiştir. Bu sap milimetrik inceliğe sahiptir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 824.

Kat. No. 109

Resim: 106, Levha XXVII

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-99-44

Buluntu Yeri: Euphrates Evi, Triclinium P19 (C1)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.9 cm., uz. 6.9 cm.

Tanımı: Dairesel kesitli çift aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından gelmiştir. İki adet dairesel kesitli aplığın bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Birbirlerine elmas şekline benzer bir başka parça ile bağlıdırlar. Elmasa benzer bur parça iç içe geçmiş dairesel çizgilerle dekore edilmiştir. Aplik'te dairesel kesitli iki adet çivi başı bulunmaktadır. Bu çiviler düğmelerin ortasında bulunmaktadır. Objeye küçük ve kare şeklinde demir bir plakanın eklentisidir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 825.

Kat. No. 110

Resim: 107, Levha XXVII

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-99-4

Buluntu Yeri: Euphrates Evi, Triclinium P19 (C1)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.6 cm., gen. 0.55 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından çıkarılmıştır. Düz disk şeklinde ve üzeri dairesel çizgilerle dekore edilmiştir. Ortasında yuvarlak kesitli çivi başı bulunmaktadır. Diğer tarafında demirden kare bir plaka bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 827.

Kat. No. 111

Resim: 108, Levha XXVII

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-70

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Konuk Odası P38 (A14)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 3.35 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli aplik. Üçüncü yüzyıl yangın tabakasından gelmektedir. Düz disk şeklinde ve üzeri dairesel çizgilerle dekore edilmiştir. Ortasında düz kesitli çivi başı bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 831.

Kat. No. 112

Resim: 109, Levha XXVIII

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-118

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Dinlenme Odası P23 (B4)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.85 cm., gen. 0.55 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli aplik. Üst kısmında kalıp bulunmaktadır. Bu apliğin bir çok örneği Zeugma'da bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 833.

Kat. No. 113

Resim: 110, Levha XXVIII

Çizim: -

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: BZMB-00-64

Buluntu Yeri: Euphrates Evi, Kiler P16 (C4)

Kontekst: -

Ölçüleri: Çap 2.75 cm., uz. 3.2 cm.

Tanımı: Sol tarafında eklentisi olan yuvarlak kesitli aplik. Üzerinde yuvarlak kesitli çivi başı bulunmaktadır. Alt tarafında ise kare bir plaka bulunmaktadır.

Benzer Eserler Glad ve diğ. 2013, no. 834.

Kat. No. 114

Resim: 111, Levha XXVIII

Çizim: 74, Levha XXII

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: 06 01 01 00099

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 94

Ölçüleri: Uz 5.08 cm., delik çap 0.4 cm., kl 0.1 cm.

Tanımı: Kenarları yuvarlatılmış dikdörtgen plaka. Köşelerinde dört adet delik bulunmaktadır.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 115

Resim: 112, Levha XXIX

Çizim: 75, Levha XXII

Obje İsmi: Aplik

Envanter No: 06 01 01 00173

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 96

Ölçüleri: Uz 3.97cm., gen 1.54 cm., kl 0.15 cm.

Tanımı: Üzerinde iki delik olan dikdörtgen formlu yassı aplik.

Benzer Eserler: Robinson 1941, Levha LXXXVIII, nos. 1317, 1323, 1328.

KİLİT AKSAMLARI

Kat. No. 116

Resim: 113, Levha XXIX

Çizim: 76, Levha XXII

Obje İsmi: Kilit Aksamı (Kilit Köprüsü)

Envanter No: 11 11 010 00002

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 11 010

Ölçüleri: Uz 4.2 cm., gen. 1.8 cm., kl 0.2 cm.11

Tanımı: İnce dikdörtgen profilli kilit aksamı. Yuvarlak geniş halka biçimli bırakılan bölümden sonra şerit kıvrılarak devam etmektedir. Şeridin her iki ucu dışa doğru kıvrılmaktadır.

Benzer Eserler: Gaitzsch 2005, Tafel 38, Ö 13, Waldbaum 1983, Levha 26, no. 412.

Kat. No. 117

Resim: 114, Levha XXIX

Çizim: 77, XXIII

Obje İsmi: Silindirik kilit

Envanter No: BR62

Buluntu Yeri: Boğa Evi, Oda 2K

Kontekst: 2295

Ölçüleri: Çap. 5.50 cm., yük. 3.90 cm.

Tanımı: Demir ve bronz karışımı silindirik kilit. Demir diskin üstündeki ve altındaki disk plakalarda bulunmaktadır. Çeper ise bronzdur. Diskin üst kısmında üç demir çivi, bir anahtar deliği ve dikdörtgen kopça deliği bulunmaktadır. Aşağıda ise iki sürgüyü tutması için iki delik bulunmaktadır. Kilit neredeyse çalışır durumda olmasına rağmen ağır korozyona uğramıştır.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR62.

Kat. No. 118

Resim: 115, Levha XXIX

Çizim: 78, Levha XXIII

Obje İsmi: Kilit

Envanter No: BR63

Buluntu Yeri: Çeşme Evi, Oda 11C

Kontekst: 11028

Ölçüleri: Uz. 5.70 cm., gen., 3.70 cm., kl. 0.10 cm.

Tanımı: Tahta kutu için yapılmış dikdörtgen asma kilit plakası. Kilidin aşağı kısmı kayıptır. Ortasında anahtar girişi, hemen yanında ise kopça deliği bulunmaktadır. Kilit çubuğunun bir kısmı halen yerinde durmaktadır. Objeye ortadan bükülmüştür ve iyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR63.

Kat. No. 119

Resim: 116, Levha XXX

Çizim: 79, Levha XXIV

Obje İsmi: Kilit

Envanter No: BR64-65

Buluntu Yeri: Miğfer Evi, Peristil Avlu

Kontekst: 2036

Ölçüleri: Uz. 11.40 cm., gen. 5 cm., kl. 0.10 cm.

Tanımı: Tahta kutu için yapılmış yuvarlak asma kilidin parçaları. İki parça halinde bulunmuştur. Ortasında anahtar girişi ve dikdörtgen kopça deliği kısmen korunabilmiştir. Kenarlarında çivi için ufak yuvarlak delikler bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR64-65.

KOZMETİK VE TIP ALETLERİ

CIMBIZLAR

Kat. No. 120

Resim: 117, Levha XXX

Çizim: 81, Levha XXIV

Obje İsmi: Cımbız

Envanter No: 06 03 01 00006

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 03 19

Ölçüleri: Uz. 6.68 cm., kl. 0.25 cm.

Tanımı: Bir ucu kırık topuzlu cımbız. Cımbızın sap kısmı dairesel bezemelerle süslüdür. Sağlam ucunun bir kısmı da kırıktır.

Benzer Eserler: Riha 1986, Tafel 12, nos. 94-95, Uzel 2000, Levha XLV, no. 11.

Kat. No. 121

Resim: 118, Levha XXX

Çizim: 80, Levha XXIV

Obje İsmi: Cımbız

Envanter No: 11 13 032 00017

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 032

Ölçüleri: Uz. 10.4 cm., kl. 0.4 cm.

Tanımı: Uzun ince bir levhanın ikiye katlanıp şekillendirilmesiyle yapılan cımbız. İki kolu da kırık ele geçmiştir.

Benzer Eserler: Crummy 1983, 59, fig. 63, no. 1881.

KULAK KAŞIĞI

Kat. No. 122

Resim: 119, Levha XXXI

Çizim: 82, Levha XXV

Obje İsmi: Kulak kaşığı

Envanter No: 09 07 02 00001

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 09 07 02

Ölçüleri: Uz. 10.4 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli, halka süslemeli ve hafifçe eğik kulak kaşığı. Baş kısmı eğik ve sap kısmı yassıdır. Üst tarafında küçük bir kaşık bulunmaktadır. Alt kısmı kırıktır. Yuvarlak kesitlidir. Eserin ortasında iki adet çift halinde dairesel bezeme mevcuttur.

Benzer Eserler: Riha 1986, Tafel 70, no. 256, Uzel 2000, Levha XCIII, no. 51, Levha XCVI, no. 79.

SONDALAR VE SPATULALAR

Kat. No. 123

Resim: 120, Levha XXXI

Çizim: 83, Levha XXV

Obje İsmi: Muayene Sondası (Spatula)

Envanter No: 11 13 036 00015

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 036

Ölçüleri: Uz. 9.38 cm., kl. 0.25 cm.

Tanımı: Ortaya doğru kalınlaşan silindir saplı, bir ucu zeytin biçimli diğer ucu ise kırık spatula. Kırık olan uç keskindir.

Benzer Eserler: Uzel 2000, Levha XLIV, no. 7, Zampieri 1997, 63, no. 88.

Kat. No. 124

Resim: 121, Levha XXXII

Çizim: 84, Levha XXVI

Obje İsmi: Muayene Sondası (Spatula)

Envanter No: 11 11 009 00048

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 11 009

Ölçüleri: Uz. 6 cm., kl. 0.15 cm.

Tanımı: Gövdesi kırık spatula. Üst kısmı ovoid şeklindedir.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 5, no. 88, Bliquez 1995, 136, nos. 108-113, Riha 1986, 29, no. 80, Zampieri 1997, 63, no. 85.

Kat. No. 125

Resim: 122, Levha XXXII

Çizim: 85, Levha XXVI

Obje İsmi: Muayene Sondası (Spatula)

Envanter No: 08 03 01 00021

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 08 03 11

Ölçüleri: Uz. 7.5 cm., kl. 0.5 cm.

Tanımı: Gövdesi kırık spatula. İnce ve üst kısmı ovoid şeklindedir. Gövdenin korunan kısmında iki adet kabartma bant mevcuttur.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 5, no. 88, Bliquez 1995, 136, nos. 108-113, Riha 1986, 29, no. 80, Zampieri 1997, 63, no. 85.

Kat. No. 126

Resim: 123, Levha XXXII

Çizim: 86, Levha XXVI

Obje İsmi: Spatula

Envanter No: 08 01 01 00021

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 08 01 29

Ölçüleri: Uz. 9.4 cm., kl. 0.2 cm.

Tanımı: Ucu kırılmış spatula. Baş kısmında delik bulunmaktadır.

Benzer Eserler: -

Kat. No.127

Resim: 124, Levha XXXII

Çizim: 87, Levha XXVI

Obje İsmi: Spatula (Keski)

Envanter No: 11 11 009 00043

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 11 009

Ölçüleri: Uz. 10.4 cm., kl. 0.3 cm.

Tanımı: Sap kısmı yassıtılmış gövdesi yuvarlak kesitli bronz spatula. Sap kısmı kırık ve eksiktir.

Benzer Eserler: Alicu 1994, Levha 40, no. 733, Riha 1986, Tafel 51, no. 569, Goldman 1950, Levha 264, no. 20.

Kat. No. 128

Resim: 125, Levha XXXIII

Çizim: -

Obje İsmi: Spatula (Keski)

Envanter No: BZMB-00-162

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Peristil 2, P13 (B6)

Kontekst: -

Ölçüleri: Uz. 8.7 cm.

Tanımı: İnce işçilikle yapılmış spatula. *Calyx* formudur. Sapın aşağıdan itibaren üçte birlik kısmı spatuladan ayrılmıştır.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 1194.

Kat. No. 129

Resim: 126, Levha XXXIII

Çizim: -

Obje İsmi: Spatula (Keski)

Envanter No: BZMB-00-187

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Peristil 2, P13 (B6)

Kontekst: -

Ölçüleri: Uz. 9.7 cm.

Tanımı: Üçüncü yüzyılın ortasındaki yangın tabakasından çıkmıştır. Çok iyi korunmuştur fakat ucunda bulunması gereken demir parça eksiktir. Sapı dikdörtgen kesitli ve incedir. Yukarıdan aşağıya doğru genişlemektedir. Kavrama bölgesinde farklı bir teknik kullanılmıştır: ucunda üçgen şeklinde, çizgilerle üçe bölünmüş dekorasyon bulunmaktadır. Bu dekorun benzerleri başka tip bronz ve demir eserlerde de görülmektedir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 1193A, B, C.

Kat. No. 130

Resim: 127, Levha XXXIII

Çizim: -

Obje İsmi: Spatula

Envanter No: BZMB-2-3

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Peristil 1, P9 (A6)

Kontekst: -

Ölçüleri: Uz. 10.9 cm.

Tanımı: Üçüncü yüzyılın ortasındaki yangın tabakasından çıkmıştır. Sapı yanlışlık sonucu kıvrılmıştır fakat gövdenin kalınlığı, aşağı ve yukarı uçların inceliği ve sapın ucunun yuvarlak kesitli olduğu fark edilebilmektedir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 1195.

Kat. No. 131

Resim: 128, Levha XXXIII

Çizim: -

Obje İsmi: Kozmetik alet ya da Spatula

Envanter No: BR47

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, Oda 18B

Kontekst: 18072

Ölçüleri: Uz. 10.70 cm., gen., 1.30 cm., kl. 0.50 cm.

Tanımı: Kozmetik obje yada spatula. Bıçağı düz ve yaprak şekillidir. Parçanın ucu ise kaybolmuştur. Sapı yuvarlak kesitli ve uca doğru incelmektedir. Sap ve bıçağın arasında makara ve boncuk dekorasyonu halen görülmektedir. Çok ağır hasara uğramıştır.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR47.

Kat. No. 132

Resim: 129, Levha XXXIV

Çizim: -

Obje İsmi: Spatula Ucu

Envanter No: BR45

Buluntu Yeri: Tessera Evi, Oda 9A

Kontekst: 9076

Ölçüleri: Uz. 4.90 cm., çap 1.40 cm., kl. 0.10 cm.

Tanımı: Kırık spatula ucu. Yaprak şeklindedir. Bir ucu sivridir. Diğer kısmı ise kayıptır. Objenin bir kısmı korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR45.

Kat. No. 133

Resim: 130, Levha XXXIV

Çizim: 88, Levha XXVII

Obje İsmi: Kozmetik alet.

Envanter No: BR48

Buluntu Yeri: Define Evi, Oda 9I, Kuzeybatı

Kontekst: Tabakalandırılmamış

Ölçüleri: Uz. 9.70 cm., kl. 0.35 cm.

Tanımı: Uç kısmı yuvarlak kesitli kozmetik alet. Diğer tarafı ise düz ve eksiktir. Bir kısmı korunabilmiştir.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR48.

Kat. No. 134

Resim: 131, Levha XXXIV

Çizim: 89, Levha XXVII

Obje İsmi: Spatula

Envanter No: 06 01 01 00082

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 28

Ölçüleri: Uz. 8.1 cm., gen., 1.45 cm., sap kl., 0.3 cm.

Tanımı: Sapı kırık spatula. Yassıdır. Sapın gövdeyle birleştiği bölümde bezeme bulunmaktadır. Uç kısmı ovaldir.

Benzer Eserler: Höckmann 1972, Tafel 29, no. 115.

Kat. No. 135

Resim: 132, Levha XXXIV

Çizim: -

Obje İsmi: Spatula

Envanter No: BZMB-00-0176

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Mutfak 2, B8

Kontekst: -

Ölçüleri: Uz. 8.1 cm.

Tanımı: Bir tuvalet enstrümanının orta kısmını oluşturan parça. Ucunun bir tarafı spatula biçimindedir ve yukarıya doğru dörtlü çizgiler halinde iki adet dekorasyon bulunmaktadır. Diğer ucunda da yuvarlak kesitli dekorasyon bulunmaktadır. Ancak bu kısım kırıktır.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 126.

DİĞER ALETLER

İĞNELER

Kat. No. 136

Resim: 133, Levha XXXV

Çizim: 90, Levha XXVII

Obje İsmi: İğne

Envanter No: 11 11 009 00044

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 11 009

Ölçüleri: Uz. 4.9 cm., kl. 0.3 cm.

Tanımı: Ucu kırık, dikdörtgen kesitli bronz iğne.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 137

Resim: 134, Levha XXXV

Çizim: 91, Levha XXVII

Obje İsmi: İğne

Envanter No: 06 07 01 00008

Buluntu Yeri: B Villası

Kontekst: 06 07 10

Ölçüleri: Uz. 7.9 cm., kl. 0.25-0.44 cm.

Tanımı: Daire kesitli iğne. Gövdesi kırık ve üç parça halindedir.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 76, no. 1154, Crummy 1983, 28, fig. 26, 66, fig. 70, nos. 1963, 1974, 31, fig. 31, no. 507.

Kat. No. 138

Resim: 135, Levha XXXV

Çizim: 93, Levha XXVIII

Obje İsmi: İğne

Envanter No: 07 05 01 00022

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 07 05 54

Ölçüleri: Uz. 10.5 cm., kl. 0.4 cm.

Tanımı: Silindirik kesitli, ucu kırık iğne. Arka ucu topuz şeklindedir. Gövdenin ortasında ise yivli boğum bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Crummy 1983, 29, fig. 27, no. 474.

Kat. No. 139

Resim: 136, Levha XXXVI

Çizim: 92, Levha XXVIII

Obje İsmi: İğne

Envanter No: 06 01 01 00045

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 30

Ölçüleri: Uz. 11 cm., kl. 0.5 cm.,

Tanımı: Daire kesitli iğne. Topuz formulu başın gövdeye geçişinde ip deliği vardır. Gövde sivrilerek sona ermektedir.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 140

Resim: 137, Levha XXXVI

Çizim: 94, Levha XXVIII

Obje İsmi: İğne

Envanter No: 09 07 01 00013

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 09 07 12

Ölçüleri: Uz. 8 cm.

Tanımı: Topuz başlı daire kesitli iğne. İğnenin ortasına yakın kısmında ip deliği bulunmaktadır.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 141

Resim: 138, Levha XXXVII

Çizim: 95, Levha XXIX

Obje İsmi: İğne

Envanter No: 09 07 01 00022

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 09 07 16

Ölçüleri: Uz. 11.4 cm.

Tanımı: Yassı, topuz başlı ve yuvarlak kesitli bükülmüş iğne. Uca doğru sivrilmektedir.

Benzer Eserler: Szirmai 1995, 430, no. 17.

Kat. No. 142

Resim: 139, Levha XXXVII

Çizim: 96, Levha XXIX

Obje İsmi: İğne

Envanter No: 11 11 004 00001

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 11 004

Ölçüleri: Uz. 4.2 cm., kl. 0.2 cm.

Tanımı: Baş kısmında konik ve baklava dilimi şeklinde kazıma bezemelere sahip, gövdesinin iki yerinde de dairesel bezemeler bulunan iğne. Uca doğru üçgen gövde yapısı almakta ve sivrilmektedir.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 143

Resim: 140, Levha XXXVII

Çizim: 97, Levha XXIX

Obje İsmi: İğne

Envanter No: 11 13 030 00019

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 030

Ölçüleri: Uz. 10.6 cm., kl. 0.3 cm.

Tanımı: Kare kesitli ortasından hafifçe eğilmiş iğne. Ucu kırıktır.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 144

Resim: 141, Levha XXXVII

Çizim: 98, Levha XXX

Obje İsmi: İğne

Envanter No: BR53

Buluntu Yeri: İnsanlı Sıva Evi, Oda 2D

Kontekst: 2279

Ölçüleri: Uz. 7.80 cm., kl. 0.25 cm.

Tanımı: Yuvarlak kesitli dikiş iğnesi. Sivri kısmı eksiktir. İğne'nin sivri olmayan ucunda ip geçmesi için bulunan deliğin izine rastlanmıştır. İğne'nin bir kısmı korunabilmiştir. Korozyona uğramıştır.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR53.

Kat. No. 145

Resim: -

Çizim: 99, Levha XXX

Obje İsmi: İğne

Envanter No: BZMB-00-69

Buluntu Yeri: **Kontekst:** Poseidon Evi, Dinlenme Odası P37 (A13)

Ölçüleri: Uz. 14.35 cm.

Tanımı: Üçüncü yüzyılın ortasındaki yangın tabakasından çıkmıştır. Gövdesi kare kesitli iğne. Üst kısmı düzleştirilmiş ve tepesi yuvarlak kesitlidir. Ayrıca 0.4 cm. çapında iki adet delik bulunmaktadır.

Benzer Eserler: -

ÇENGELLER

Kat. No. 146

Resim: 142, Levha XXXVIII

Çizim: 100, Levha XXX

Obje İsmi: Çengel

Envanter No: 06 01 01 00068

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 48

Ölçüleri: Uz 4.8 cm., gen. 0.85 cm., kl. 0.1 cm.

Tanımı: Üst ucundan ilmek ile zincere bağlanan çengel. Dikdörtgen kesitlidir.

Benzer Eserler: Waldbaum 1983, Levha 39, no. 601, Zampieri 1997, 103, no. 205.

Kat. No. 147

Resim: 143, Levha XXXVIII

Çizim: 101, Levha XXX

Obje İsmi: Çengel

Envanter No: 06 01 01 00068

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 48

Ölçüleri: Uz 4.5 cm., gen. 3 cm., kl. 0.2 cm.

Tanımı: Üst ucundan ilmek ile zincere bağlanan çengel. Uç kısmı sivridir.

Benzer Eserler: Waldbaum 1983, Levha 37, no. 600.

Kat. No. 148

Resim: 144, Levha XXXVIII

Çizim: 102, Levha XXXI

Obje İsmi: Çengel parçası

Envanter No: 06 01 01 00068

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 48

Ölçüleri: Uz 5.7 cm., kl. 0.22 cm.

Tanımı: Çengelin üst parçasını oluşturan ilmek. İki parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Birleşme kısımları yuvarlak kesitlidir.

Benzer Eserler: -

ÇANLAR

Kat. No. 149

Resim: 145, Levha XXXVIII

Çizim: 103, Levha XXXI

Obje İsmi: Çan

Envanter No: 06 01 01 00167

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 96

Ölçüleri: Çap 2.82 cm., uz 1.9 cm., kl 0.1 cm.

Tanımı: Üstündeki delikten sarkan zinciri ve demir çubuğuyla bulunan çan.

Benzer Eserler: Waldbaum 1983 Levha 8, no. 92.

Kat. No. 150

Resim: 146, Levha XXXIX

Çizim: 104, Levha XXXI

Obje İsmi: Çan

Envanter No: 08 01 01 00024

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 08 01 30

Ölçüleri: En 2.6 cm., uz 5 cm.

Tanımı: Ucunda iplik geçirmek için delik bulunan dikdörtgen biçimli çan. Bir kısmı korunabilmiştir. Korozyona uğramıştır.

Benzer Eserler: Allison 2006, Levha 44, no. 603, Levha 66, no. 942.

Kat. No. 151

Resim: 147, Levha XXXIX

Çizim: 105, Levha XXXI

Obje İsmi: Çan

Envanter No: 08 03 01 00022

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 08 03 11

Ölçüleri: Çap 1.5 cm., Uz 1.8 cm.

Tanımı: Konik gövdeli çan. Üst kısmında ip geçirme deliği bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Luni 2001, 144, no. 157, Waldbaum 1983 Levha 8, no. 92.

Kat. No. 152

Resim: 148, Levha XXXIX

Çizim: -

Obje İsmi: Çan

Envanter No: 09 04 01 00053

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 09 04 59

Ölçüleri: -

Tanımı: Konik gövdeli çan. Dili demirdir. Üst kısmında ip geçirme deliği bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Luni 2001, 144, no. 157, Waldbaum 1983 Levha 8, no. 92.

Kat. No. 153

Resim: 149, Levha XXXIX

Çizim: 106, Levha XXXII

Obje İsmi: Çan

Envanter No: BR103

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, Oda 18B

Kontekst: 18072

Ölçüleri: Uz. 3.45 cm. çap. 2.90 cm., kl. 0.20 cm.

Tanımı: Beşgen ip deliği bulunan küçük ve konik çan. Demir dilinin bir kısmı korunmuştur. Kullanılabilir durumda ve iyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR103.

Kat. No. 154

Resim: 150, Levha XL

Çizim: -

Obje İsmi: Çan

Envanter No: BR104

Buluntu Yeri: Kerpiç Ev, 2273 duvarı'nın batısı

Kontekst: 2304

Ölçüleri: Çap. 3.10 cm., yük. 2.30 cm., kl. 0.15 cm.

Tanımı: Yarıküresel ve askılığı bulunan küçük çan. İçinde dilin varlığına dair izler halen bulunmaktadır. Kullanılabilir durumda ve iyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR104.

Kat. No. 155

Resim: 151, Levha XL

Çizim: 107, Levha XXXII

Obje İsmi: Çan

Envanter No: BR105

Buluntu Yeri: Define Evi, Oda 9G

Kontekst: 9179

Ölçüleri: Çap. 1.80 cm., kl. 1.50 cm.

Tanımı: Küçük kubbe şekilli ve tepesinde dili (kayıp) asmak için yuvarlak delik bulunan çan. Kullanılabilir durumda ve ağır korozyona uğramıştır.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR105.

Kat. No. 156

Resim: 152, Levha XL

Çizim: 108, Levha XXXII

Obje İsmi: Çan

Envanter No: BZMB-00-101

Buluntu Yeri: Poseidon Evi, Banyo (B12)

Kontekst: -

Ölçüleri: Gen. 5.35 cm.

Tanımı: Dili demir çan. Üst kısmı trapezoid biçimindedir. Tutma kısmı yuvarlak kesitlidir.

Benzer Eserler: Glad ve diğ. 2013, no. 1190.

PLASTİK BETİMLİ OBJELER

Kat. No. 157

Resim: 153, Levha XL

Çizim: 109, Levha XXXIII

Obje İsmi: Yılan başı

Envanter No: 09 04 01 00051

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 09 04 57

Ölçüleri: Kl. 1.7 cm.

Tanımı: Bir apliğin ya da objenin parçası olan yılan görünümlü minyatür figür. Dili, açık olan ağızından dışarı sarmaktadır. Detaylarının özenle yapıldığı göze çarpmaktadır: gözleri, burnu ve kafatası son derece belirgindir.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 158

Resim: 154, Levha XLI

Çizim: 110, Levha XXXIII

Obje İsmi: Aslan başı

Envanter No: BR151

Buluntu Yeri: Define Evi, Oda 9I, Kuzeydoğu

Kontekst: 9195

Ölçüleri: Uz. 3.60 cm. gen. 3.60 cm., kl. 0.30 cm.

Tanımı: Bir çeşmenin parçası olan aslan veya kaplan görünümlü minyatür figür. Ağız dışarıya su fişkırtması için açıktır. Detaylar özenle yapılmıştır: göz kapakları, burnu, kulaklar ve saçı özenle betimlenmiştir. Kullanılabilir durumdadır. Neredeyse çok iyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013, BR151.

Kat. No. 159

Resim: 155, Levha XLI

Çizim: -

Obje İsmi: Heykel parçası

Envanter No: 09 01 01 00045

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 09 01 18

Ölçüleri: -

Tanımı: İçi boş döküm tekniğinde yapılmış heykel parçası.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 160

Resim: 156, Levha XLI

Çizim: -

Obje İsmi: Heykel parçası

Envanter No: BR157

Buluntu Yeri: Boğa Evi, Avlu

Kontekst: 2011

Ölçüleri: Uz. 8.10 cm., gen. 6.10 cm., kl. 0.20 cm.

Tanımı: Dekore edilmiş döküm parça. Bu kısım çizgilerle dekore edilerek saç ya da bir aslan'ın yelesini betimlemektedir. İyi korunmuştur.

Benzer Eserler: Khamis 2013 BR157.

Kat. No. 161

Resim: 157, Levha XLI

Çizim: 111, Levha XXXIV

Obje İsmi: Nazarlık

Envanter No: 06 03 01 00015

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 03 19

Ölçüleri: Çap 2.32 cm., kl. 0.67 cm.

Tanımı: Döküm tekniğinde yapılmış oval formlu nazarlık. Üzerinde *phallus* betimi bulunmaktadır.

Benzer Eserler: -

DİĞER EŞYALAR

Kat. No. 162

Resim: 158, Levha XLIII

Çizim: 112, Levha XXXIV

Obje İsmi: Kepçe sapı

Envanter No: 09 07 01 00003

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 09 07 11

Ölçüleri: Uz. 8.71 cm., kl. 0.32 cm.

Tanımı: Dikdörtgen kesitli bükülmüş sap. Bükülmüş kısmın ucu kırıktır.

Benzer Eserler: Waldbaum 1983, Levha 17, no. 222.

Kat. No. 163

Resim: 159, Levha XLIII

Çizim: -

Obje İsmi: Ağırlık

Envanter No: 05 01 00 041

Buluntu Yeri: Danae Villası

Kontekst: 00 05

Ölçüleri: Yük. 2.9 cm., gen. 1.9 cm.

Tanımı: Sakallı erkek figurin başı. İçi boş döküm tekniğinde yapılmıştır. Yüz hatları oldukça silik ve belirsizdir. Objeye sakalı kabarık ve gür olarak betimlenmiştir. Başın üst kısmında bir asma halkası bulunmaktadır.

Benzer Eserler: Oransay 2006, Levha XXIII, H8.

Kat. No. 164

Resim: 160, Levha XLIII

Çizim: 116, Levha XXXV

Obje İsmi: Terazî çubuğu

Envanter No: 06 01 01 00066

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 49

Ölçüleri: Uz. 5.4 cm., kl 0.3 cm., gen. 0.69 cm.

Tanımı: Terazî kolu parçası. Kare kesitli çubuğun üzerinde belli aralıklarla açılmış yivler görünmektedir.

Benzer Eserler: Gaitzsch 2005, Tafel 36, Me 11.

Kat. No. 165

Resim: 161, Levha XLIII

Çizim: 113, Levha XXXIV

Obje İsmi: Çekiç

Envanter No: 09 01 01 00009

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 09 01 12

Ölçüleri: Uz. 5.3 cm.

Tanımı: Üzerinde bağlama izleri bulunan çekiç. Bağlantı uçlarına yivler açılmış ve çekiç başı bu yivlerden sapa sabitlenmiştir. Bir ucu yassı ve sivri, diğer ucu ise kareye yakın ve düzdür. İki ucunda da kullanım izi mevcuttur. Çekicinin yassı ucu simetrik yapılmış olup sağ tarafında kullanımdan kaynaklı hafif bir aşınma oluşmuştur.

Benzer Eserler: Petrie 1917, Levha XLV, no. 117.

Kat. No. 166

Resim: 162, Levha XLIII

Çizim: -

Obje İsmi: Kandelabrum Parçaları

Envanter No: 06 01 01 00040

Buluntu Yeri: A Villası

Kontekst: 06 01 31

Ölçüleri: Uz. 11 cm., del. 0.2 cm. kl. 0.5 cm.

Tanımı: Kandelabrum'dan geriye kalan iki parça. Parçalar objenin üst kısmını oluşturmaktadır.

Benzer Eserler: Bailey 1996, Levha 120, Q 3903.

TANIMSIZ OBJELER

Kat. No. 167

Resim: 163, Levha XLIII

Çizim: 115, Levha XXXV

Obje İsmi: Tanımsız

Envanter No: 11 13 030 00016

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 13 030

Ölçüleri: Çap 1.5 cm., kl. 0.3 cm.

Tanımı: Kalıp tekniğinde yapılmış düz bir levhanın bükülmesi sonucu oluşturulmuş tanımsız obje. Ortasında kabartma biçiminde bir yiv bulunmaktadır. Eser korozyona uğramıştır.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 168

Resim: 164, Levha XLIII

Çizim: -

Obje İsmi: Plaka

Envanter No: 09 04 01 00023

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 09 04 20

Ölçüleri: -

Tanımı: Yuvarlak formulu ve üst ucunda ufak bir delik olan plaka.

Benzer Eserler: -

Kat. No. 169

Resim: 165, XLIV

Çizim: 114, XXXV

Obje İsmi: Şerit

Envanter No: 11 11 009 00054

Buluntu Yeri: Mousalar Evi

Kontekst: 11 11 009

Ölçüleri: -

Tanımı: İnce bir bronz şeritin katlanmasıyla oluşturulan şerit. Uç kısmı kırıktır.

Benzer Eserler: -

5. KONUTLARIN ANALİZİ

Bu başlık altında tez kapsamında değerlendirilen eserlerin buldukları konutlarla ilgili bilgi verilmiştir. Amaç 2005-2012 yılları arasında bulunan eserlerin buldukları alanların, Kurtarma Kazılarında bulunan eserlerin çıktıkları alanlarla ortak bir noktası olup olmadığını anlamaktır. Bu nedenle, eserlerin buldukları konutlar, alanları ve kontekstleri topluca incelenmiş ve haklarında bilgi verilmiştir.

5.1 Kurtarma Kazılarında Ortaya Çıkarılan Eserlerin Bulduğu Konutlar

KK'da ortaya çıkarılan eserlerin bulunduğu konutlar farklı zaman dilimlerinde ve farklı ekipler tarafından kazıldığı için ikiye ayrılmaktadır. İlki Fransız Nantes Üniversitesinin, Gaziantep Müzesiyle birlikte yürüttüğü kazılar sonucunda ortaya çıkarılan konutlardır⁹⁸. İkincisiyse Packard Humanities Institute (PHI) ekibinin yürüttüğü kazılar sonucu ortaya çıkarılanlardır. İki ekibin çalışması sonucu ortaya birçok konut çıkarılmıştır⁹⁹. Ancak sadece yayımlanmamış eserlere benzeyen yayımlanmış eserlerin bulunduğu konutlar kapsam içerisine alınmıştır¹⁰⁰.

5.1.1 Poseidon Evi

Şu anda Birecik barajı altında kalan Poseidon evi Ayvaz Tepe'nin kuzeydoğusunda yer almaktadır¹⁰¹. Fransız Nantes Üniversitesi ve Gaziantep Müzesi ekibinin birlikte yürüttükleri Kurtarma Kazıları sonucunda ortaya çıkarılan iki Roma konutuna verilen isimdir. İki konut da 600 m²'lik alana sahiptir. İkisi önce birleştirilmiş daha sonra ise tekrar ayrılmıştır¹⁰². Konutun çeşitli odalarında 19 adet bronz eser bulunmuştur: *implivium*, mutfak, dinlenme odaları, yatak odaları, banyo, peristiller ve konuk odası eserlerin

⁹⁸ Glad ve diğ., 2013.

⁹⁹ Khamis 2013, 93-166.

¹⁰⁰ Sadece yayımlanmamış eserlere benzer eserler göz önünde bulundurulmuştur. Evlerde bulunan gerçek bronz eser adedi farklıdır.

¹⁰¹ Önal 2013, 13.

¹⁰² Görkay 2015, 99.

bulunduğu noktalarđır. Yüzük, bilezik parçası, düğmeler, aplikler, spatulalar, iğne, halka ve çan evde bulunan eserlerdir. Sasani tahribatı eserlerin bulunduğu alanlarda açıkça görölmektedir.

5.1.2 Euphrates Evi

Poseidon evinin doğu bitişiğinde yer almaktadır. Poseidon evi gibi Fransız Nantes Üniversitesi ve Gaziantep Müzesi ekibinin birlikte yürüttükleri Kurtarma Kazılarında ortaya çıkartılmıştır¹⁰³. Ev, kazı ekibi tarafından C ve D odaları ismiyle ikiye bölünmüştür. Evin batısında yer alan C bölümü, D bölümüne göre daha gösterişlidir. Odaların birçoğunun işlevi bilinmektedir. Ayrıca odaların bir kısmı duvar resimleri ve mozaiklerle süslüdür. Evin doğusunda yer alan D bölümü ise C bölümüne göre gösterişsiz kalmaktadır. Bu bölümde mozaik bulunmamaktadır. Ancak bazı duvarlarda resim ve yazılar bulunmaktadır. Önal odaların kiler ve depo olarak kullanılmış olabileceğini düşünmektedir¹⁰⁴. Bu bölümde bulunan D1-D3 isimli odalar hariç bütün odalar C bölümünden 90 cm. aşağıda bulunmaktadır. Evde 9 adet bronz aplik bulunmuştur. Eserlerin altısı D5 no'lu odada bulunmuştur. Diğer ikisi *triclinium* (büyük yemek odası)'nda ve sonuncusu da kilerde bulunmuştur. Sasani tahribatının evde oluşturduğu yangın izleri belirgindir.

5.1.3 Tessera Evi

PHI ekibinin yürüttüğü kazı çalışmaları sonucu ortaya çıkartılan Tessera evi şiddetli bir yangın sonucu yıkılmıştır. Evin enkazı içinde bulunan sikkeler ve seramikler

¹⁰³ Görkay 2015, 125.

¹⁰⁴ Önal 2013, 131.

üzerinde yapılan analizler yangının Sasani tahribatı sonucu oluştuğunu göstermektedir¹⁰⁵. Ev birbirine bağlantılı beş odadan oluşmaktadır. İsmi 9A odasında içi tessera parçalarıyla dolu bir amforanın bulunması nedeniyle almıştır. Evin hem dükkân hem de iskân amaçlı kullanıldığı düşünülmektedir¹⁰⁶. Evde 7 adet bronz eser bulunmuştur. Bütün eserler evin 9A isimli odasında bulunmuştur. Eserlerin içerisinde iki adet yüzük, bir adet düğme, üç adet halka ve bir adet spatula ucu bulunmaktadır. Eserlerin bulunduğu odanın işleviyle ilgili bilgi verilmemiştir.

5.1.4 Kerpiç Ev

PHI ekibinin yürüttüğü kazı çalışmaları sonucu ortaya çıkartılan kerpiç evin M.Ö. 2. yy'ın ortalarında yapıldığı belirlenmiştir. İsmi kerpiç duvarlarından alan evin en az iki odası olduğu düşünülmektedir. Ev M.S. 3. yy'daki Sasani istilasında yanmış ve yandığı alanda yeni bir iskân faaliyetine rastlanmamıştır¹⁰⁷. Yürütülen kazı faaliyetleri sonucu evde 12 adet bronz eser bulunmuştur. Eserlerin çoğu evin odalarında bulunmuş, yalnızca iki tanesi duvar arasına sıkışmış halde bulunmuştur. Yüzük, düğme, halkalar, çiviler, kozmetik alet ve iki adet çan evde bulunan eserlerdir. Eserlerin bulunduğu odaların işlevlerinden bahsedilmemiştir.

5.1.5 Boğa Evi

PHI ekibinin yürüttüğü kazılar sonucu ortaya çıkartılmıştır. Evin sadece kuzey kısmı kazılmıştır. Kazılan kısımda avlu ortaya çıkartılmış ve çevresinin odalarla sarılı olduğu görülmüştür. Toplamda sekiz oda kazılmıştır. Ancak bu odaların bazıları kısmen ortaya çıkartılmıştır. Ortaya çıkartılan odaların yerlerinin mozaiklerle kaplandığı

¹⁰⁵ Tobin 2013, 86.

¹⁰⁶ Tobin 2013, 87.

¹⁰⁷ Tobin 2013, 103.

görülmüştür¹⁰⁸. Evin Flavius ya da Antoninus dönemlerinde yapıldığı düşünülmektedir. Üç kez yenilenen eve yeni mozaikler ve freskler eklendiği görülmekte ve evin tabanında en az on iki mozaik olduğu düşünülmektedir¹⁰⁹. Ev ismini 2J adındaki odanın duvarına kazınan boğa figüründen almaktadır. Sasani tahribatı sonucu yıkılan ev daha sonra tekrar yapılmamıştır¹¹⁰. Evin avlusunda ve odalarında 6 adet eser bulunmuştur. Eserler iki adet halka, bir adet yüzük, silindirik kilit, aplik ve heykel parçasıdır. Eserlerin bulunduğu odaların işlevleri belli olmamakla beraber, yüzük ve heykelin evin avlusundan geldiği bilinmektedir¹¹¹.

5.1.6 Miğfer Evi

PHI ekibinin yürüttüğü kazılar sonucu ortaya çıkartılmıştır. Sadece güneybatısı kazılan ev ismini avluda bulunan, neredeyse eksiksiz demir bir miğferden ve iki miğfer kalıntısından almaktadır¹¹². Evdeki en erken yapım aktivitesi zeminde bulunan Hellenistik döneme ait seramikler sayesinde Seleukoslar dönemine tarihlenmektedir. Flavius'lar döneminde evde yenileme çalışmaları yapıldığı, eski duvarların tamir edildiği ve evin avlusunun yanına yeni odalar için duvarlar eklendiği saptanmıştır. Miğfer evi Sasani istilasında yıkılmış ve evdeki yaşam sona ermiştir¹¹³. Evde bulunan 7 bronz eserin üç tanesi avluda, geriye kalan dört tanesi odalarda bulunmuştur. Eserlerin çıktığı odalar Roma erken imparatorluk dönemine tarihlendirilmiş ancak işlevleriyle ilgili bilgi verilmemiştir¹¹⁴.

¹⁰⁸ Tobin 2013, 80.

¹⁰⁹ Bergmann 2013, 171.

¹¹⁰ Tobin 2013, 80.

¹¹¹ Tobin 2013, 80, 81.

¹¹² Tobin 2013, 76. Tobin ayrıca miğferlerle birlikte demir mızrak başı, kılıç kalıntısı, bıçak ve demir bir tava bulunduğundan bahsetmektedir.

¹¹³ Tobin 2013, 80.

¹¹⁴ Tobin 2013, 77, 78.

5.1.7 eşme Evi

PHI ekibinin yürüttüğü kazılar sonucu ortaya çıkartılmıştır. İsmi avlusunda bulunan çeşmeden alan evin Seleukos ya da Commegene döneminde yapıldığı düşünülmektedir. Evin tamamı kazılmamıştır. Roma imparatorluk döneminde eve eklemeler yapılmış ayrıca duvarları ve avlusu yenilenmiştir. Özellikle M.S. 3. yy'da evin su deposu yenilenmiş, duvarlar sıvanmış ve mozaikler eklenmiştir. Ancak Sasani tahribatından bir süre önce evde bir takım değişiklikler yapıldığı gözlemlenmiştir. Evin odalarından 11E'nin avluya çıkışı kapanmış ve yerdeki mozaığın üstü örtülmüştür. Evin *latrina*'sı ve çeşmesi kullanım dışı kalmıştır. Evin içindeki bu değişikliklerin sebebinin savunma amaçlı olabileceği düşünülmektedir. Nitekim evde yapılan değişikliklerden kısa süre sonra Sasani saldırısı gerçekleşmiş ve ev yanmıştır¹¹⁵. Evin duvarlarında ve odalarında 4 adet bronz esere rastlanmıştır. Eserleri bir adet yüzük, halka, zırh parçaları ve kilit oluşturmaktadır. Eserler evin yeniden inşa edilen güney odalarında bulunmuştur. Evin batı ve güney duvarlarında bulunan seramik ve aydınlatma araçlarından kalan parçalara bakarak, eserlerin bulunduğu odaları M.S. 1-2 yy aralığına tarihlemek mümkündür¹¹⁶. Eserlerin bulunduğu odaların işlevleriyle ilgili bilgi verilmemiştir.

5.1.8 Define Evi

PHI ekibinin yürüttüğü kazılar sonucu bir kısmı ortaya çıkartılmıştır. Ev ismini 9J ve 9I adı verilen odalarında toplu halde bulunan birçok sikke nedeniyle almıştır. Seleukos'lardan kalan duvar evin temelini oluşturmaktadır. Tobin evin hangi amaçla kullanıldığını tahmin etmenin zor olduğunu ancak evde bulunan sayısız metal objenin,

¹¹⁵ Tobin 2013, 93-96.

¹¹⁶ Tobin 2013, 94.

kantarın ve insan boyutundaki heykelin evin ticari işlevine işaret edebileceğini düşünmektedir¹¹⁷. Ev Sasani istilası sonucu yıkılmıştır¹¹⁸. Evdeki bronz eserler 9G, 9I ve 9J odalarında bulunmuştur. Bir adet yüzük, halkalar, zincir parçası, çan, kozmetik alet ve aslan başı odalarda bulunan eserlerdir. Eserlerin bulunduğu odaların işlevinden bahsedilmemiştir. 9I ve 9J isimli odalar ise sondaj atılarak incelenmiştir¹¹⁹.

5.1.9 İnsanlı Sıva Evi

PHI ekibinin yürüttüğü kazılar sonucu ortaya çıkartılmıştır. Sadece kuzey kısmı kazılan ev ismini 2C ve 2D odalarının duvarlarında bulunan ve özenle hazırlanmış olayların anlatıldığı fresklerden almaktadır. Odaların tabanlarının beyaz sıvayla sertçe sıvandığı görülmektedir. Bu durum ya yerlerin mozaik için hazırlandığını ya da mozaiklerin kaldırıldığını göstermektedir¹²⁰. Ev Sasani istilası sonucunda yıkılmıştır. Evin 2D adlı odasında bir adet dikiş iğnesi bulunmuştur. Kazılan alan çok küçük olduğu için ne evin ne de odalarının işleviyle ilgili bilgi verilmemiştir.

5.1.10 Tünel Evi

PHI ekibinin yürüttüğü kazılar sonucu ortaya çıkartılmıştır. Evin tamamı kazılmamıştır. İsmi içerisinde kayaların oyulmasıyla oluşturulan bir geçitten almıştır. Evin bazı odaları geçitle bağlantılıdır. Erken Roma İmparatorluk döneminde yapıldığı düşünülmektedir. Evin yerlerinin mozaiklerle kaplı, duvarlarının ise boyalı olduğu görülmektedir. Sasani istilası sonucu yıkılan ev bir daha kullanılmamıştır. Evin 13E ve 13F adı verilen odaları oluşturan duvarda bir adet fibula bulunmuştur¹²¹.

¹¹⁷ Tobin 2013, 91.

¹¹⁸ Tobin 2013, 90.

¹¹⁹ Tobin 2013, 89.

¹²⁰ Bergmann 2013, 170.

¹²¹ Tobin 2013, 106-108.

5.2 2005-2012 Yılları Arasında Ortaya Çıkartılan Eserlerin Bulunduğu Konutlar

Prof. Dr. Kutalmış Görkay başkanlığındaki ekip tarafından yürütülmekte olan kazılarda, 2005-2012 yılları arasında, aralıklarla beş konutta çalışma yapılmıştır. Bu konutları A, B, C (Mousalar), Dionysos ve Danae evleri oluşturmaktadır.

5.2.1 A Villası

A villasındaki çalışmalar 2005 yılında başlamış ve 2006'da yapı tamamen ortaya çıkarılmıştır (**Plan 1**). Çalışmalar villanın etrafında 2007, 2009 ve 2010 yıllarında aralıklı olarak devam etmiştir. Kennedy tarafından yapı en erken M.S. 1 ile 3. yy aralığına tarihlenmektedir.¹²² Tez kapsamında değerlendirilen küçük buluntuların 41 tanesi A villasında ele geçmiştir. Normal koşullarda güçlü stratigrafisi eserleri tarihlemeyi kolaylaştırmalıdır. Ancak yapı içerisinden geçen kaçakçı tüneli kontekstlerin karışmasına neden olmuştur (**Plan 2**). Bu nedenle eserler tarihlenmeden önce benzerleriyle karşılaştırılmıştır.

5.2.2 B Villası

A villasına bitişik olan B villasında 2005-2009 yılları arasında aralıklarla çalışılmıştır. Tez kapsamında B villasından çıkan 1 adet eser bulunmaktadır (**Plan 5**). Duvarları asimetrik taşların bir araya getirilmesiyle oluşturulan ev geç döneme tarihlendirilmiştir.

¹²² Kennedy 1998, 38.

5.2.3 Mousalar Evi

Mousalar evi, Dionysos ve Danae evlerinin doğusunda yer almaktadır. Evdeki çalışmalar 2007 yılından beri sürmektedir¹²³. 2005-2012 yılları arasında bulunan 41 eser tez kapsamında değerlendirilmiştir. Bulunduğu eğimli arazi sebebiyle yoğun erozyon tabakasına maruz kalan Mousalar'da erken ve geç dönem buluntuları zaman zaman birlikte bulunmuştur. Evden çıkan ve Hellenistik Dönemden, Bizans'a kadar çeşitlilik gösteren sikkeler karışıklığın boyutunu gözler önüne sermektedir¹²⁴. Erozyon tabakası haricindeki eserlerin çoğu evin odaları dışında bulunmuştur. Bu nedenle ev ile ilgili yorum yapabilmek imkânı kısıtlıdır.

5.2.4 Dionysos Villası

A villası gibi kaçakçıların hedefi olan Dionysos villası ihbar üzerine Gaziantep Arkeoloji Müzesi'nin çalışmalarıyla ortaya çıkarılmıştır (**Plan 3**). Ergeç buluntuları, sikkeleri, mimariyi, freskleri ve mozaikleri değerlendirerek Dionysos villasının en erken M.S. 1. yy'a tarihlenebileceğini, 3. yy'daki yangından sonra da terk edildiğini söylemektedir¹²⁵. Tez kapsamında Dionysos villasından çıkan 3 adet eser incelenmiştir¹²⁶.

5.2.5 Danae Villası

Adını konutun *implivium*'unda bulunan mozaikten alan Danae evi koruganın içinde bulunan evlerden bir tanesidir. (**Plan 4**). Üzerindeki figürlü mozaik sayesinde M.S.

¹²³ Mousalar evindeki çalışmalar halen devam etmektedir. Henüz evin tamamı ortaya çıkarılamamıştır. Karışıklığa yol açmaması için 2005-2012 yılları arasında eserlerin çıktığı alanın haritasını koydum.

¹²⁴ Toumpan 2015, 133.

¹²⁵ Ergeç 1998, 89.

¹²⁶ Umut Alagöz'ün yayına hazırladığı eserler dahil edilmemiştir.

2 ile 3. yy aralığına tarihlenmektedir. M.S. 253 yılındaki Sasani işgali sırasında yanmış ve yıkılmıştır. Evden çıkan 8 küçük buluntu tez kapsamında değerlendirmeye alınmıřtır¹²⁷.

¹²⁷ Görkay 2015, 50.

6. ESERLERİN ANALİZİ

Bu bölümde 2005-2012 yılları arasında bulunan eserler analiz edilmiştir. KK'da bulunan eserlerin analizi daha önce yapıldığı için tekrar inceleme yoluna gidilmemiştir. Bu nedenle, sadece yayımlanmamış eserlerin bulunduğu A, B, Mousalar, Dionysos ve Danae konutlarındaki bronz eserler değerlendirilmiştir.

İncelenen eserler çeşitli dönemlere tarihlenmiştir. Bunun nedeni M.Ö. 300 yılında kurulan kentin stratejik konumunun da etkisiyle varlığını yüzlerce yıl korumasıdır¹²⁸. Hellenistik dönemde kurulan kent, Romalılara ve Bizanslılara da ev sahipliği yapmış bu nedenle konutların bulunduğu bölgede birçok katman meydana gelmiştir. Tez kapsamında yoğunlaşılacak kısım Roma dönemi evleri olduğu için bu katmandan gelen eserler önemlidir. Konuyla ilgili bilgi veren kazı raporları göz önüne alınarak eserlerin hem tarihlemesi yapılmaya çalışılacak hem de çıktıkları mekân hakkında bilgi verip vermediklerine bakılacaktır.

6.1 SÜS EŞYALARI

6.1.1 Yüzükler

Meriçboyu, Roma döneminde yüzüklerin işlevsel ve süs amaçlı olmak üzere birden çok işlevi olduğunu söylemektedir.¹²⁹ Ona göre Romalıların taktıkları yüzüklerden toplumdaki konumları anlaşılabilirdi. Örneğin askeri personel için rütbe gösteren yüzükler bulunmaktaydı. İmparator Augustus toplumdaki konumlarına göre Romalılara

¹²⁸ Appian, 9.57; Görkay 2011, 37.

¹²⁹ Meriçboyu 2001, 228.

yüzük ihvan edebiliyordu. Yüzüklerin çeşitli işlevleri arasında zehir taşımaları ve anahtar olarak kullanılmaları da vardı¹³⁰.

Meriçboyu lejyondaki askerlerin bronz yüzük kullandığından bahsetmektedir¹³¹. Tez kapsamında kullanılan yüzükler de bronzdur. Zeugma stratejik konumu nedeniyle aralıklarla iki lejyona ev sahipliği yapmıştır. Dolayısıyla yüzüklerin bir kısmının lejyondaki askerlere ait olup olmadığı düşünülebilir.

Kat. No. 1-23 arasındaki eserler bronz yüzükleri oluşturmaktadır¹³². Kat. No. 1-2-3-4-5-6-7-8-10-13-16-17-18-19-20-22 ve 23'deki yüzükler yayımlanmamış olanlardır. Kat. No. 9' daki yüzük Fransız Nantes Üniversitesi ve Gaziantep Müzesinin birlikte yürüttüğü Kurtarma Kazılarında ele geçmiştir Kat. No. 11-12-14-15 ve 21' deki objeler ise PHI tarafından yapılan Kurtarma Kazılarında ele geçmiştir.

Katalogdaki yüzükler çeşitlidir. İlk sekiz esere benzer yayımlanmış eser bulunmamaktadır. Kat. No. 1-2-3-4'deki yüzüklerin kaş kısımlarında oval biçimli oyuklar bulunmaktadır. Şu anda bulunmasa da oyuklarda süsleme olduğu anlaşılmaktadır. Kat. No. 5'deki yüzükte oval biçimli yassıtılmış kaş bulunmakta ve üzerinde vücudu sola doğru dönmüş yırtıcı bir hayvan betimi yer almaktadır. Kat. No. 6'daki yüzük hafifçe yassıtılmıştır. Üzerinde herhangi bir süsleme ya da dekoratif element yoktur. Kat. No. 7'deki yüzüğün kaş kısmında kazınmış iki adet yazı bulunmaktadır. Kat. No. 8'de ise kilit açmak için tasarlanmış anahtar şeklinde bir yüzük bulunmaktadır. Kat. No. 9'da dikdörtgen kesitli bir yüzük bulunmaktadır. Üzerinde yer yer kırılmalara uğrayan ve

¹³⁰ Meriçboyu 2001, 228, 229.

¹³¹ Meriçboyu 2001, 228.

¹³² Üzerinde hiç bir motif, yazı ya da dekorasyon olmayan yüzükler halkalara çok benzemektedir. Aralarındaki farkı anlamak için ebatlarına göre değerlendirmeye aldım. Parmağa oturabilecek boyutta olanları yüzük, büyük olanları ve parmağa takılması mümkün olmayanları ise halka olarak değerlendirdim.

birbirini takip eden çizgiler bulunmaktadır. Geriye kalan yüzükler ise yuvarlak kesitli süslemesiz yüzüklerdir.

Kat. No. 1, 2, 3, 4 : Katalog'daki ilk dört eser farklı yıllarda Mousalar evinde bulunmuştur. Eserler birbirleriyle olan ortak özellikleri sebebiyle bir arada değerlendirilmişlerdir. Hepsinin kaş kısmında oval biçimli oyuk bulunmaktadır ancak üzerlerinde bulunması gereken süslemeleri eksiktir. Dördüne benzer başka bir yüzük Roma İmparatorluğunun lejyonlarının bir kısmını konuşlandırdığı Tuna ya da Aquincum (modern Budapeşte) bölgesinde bulunmaktadır¹³³. Bu bölgede bulunan yüzük M.S. II ve III. yy aralığına tarihlendirilmektedir¹³⁴. Eserler kazı raporları da göz önüne alındığında M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenebilir¹³⁵.

Kat. No. 5 : Mousalar evinde bulunan yüzüğün halka kısmı ince, kaş kalındır. Kaşın üzerinde vücudunu sola doğru döndürmüş yırtıcı bir hayvan motifi bulunmaktadır. Kendisine benzer bir esere KK'da rastlanmıştır¹³⁶. Ancak eser Geç Antik Dönem'e ait dolgu kontekstinde bulunduğu için, tarihlenmesi hakkında yorum yapılamamıştır.

Kat. No. 6 : Üzerinde herhangi motif bulunmayan ve kaş hafifçe kalın yüzük. Eserin çıktığı kontekst de 21 adet sikke bulunmuştur. Sikkelerin neredeyse tamamı M.S. 3. yy'ın ortalarını işaret etmektedir¹³⁷ Dolayısıyla eseri M.S. 253 yılı ve öncesine tarihleyebiliriz.

¹³³ Tacitus, *Ann.*, 1.17. Tacitus, İmparator Augustus'un ölümünden sonra (M.S. 14) burada bulunan lejyonların geleceklere ile ilgili endişeye kapıldıklarını, bu sebeple ayaklanma çıkardıklarından bahsetmektedir.

¹³⁴ Facsády 2009, 996, 997.

¹³⁵ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2008, Mousalar Evi 03 açması, 2009, Mousalar Evi 04 açması, ve 2011, Mousalar Evi 13 açması.

¹³⁶ Reynal – Ergeç 2012, 151, fig. 163.

¹³⁷ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 11 açması.

Kat. No. 7 : Mousalar evinde bulunan oval yüzük. Kaş kısmı ikiye ayrılmış ve bu bölümlerde graffiti şeklinde “χαρα” ve “ύγία” yazıları yer almaktadır. Eserin benzeri Corinth’de görülmekte ve 4-6. yy’lar arasına tarihlendirilmektedir¹³⁸. Eserin çıktığı kontekst de Geç Antik Döneme ait dolgu toprağıdır¹³⁹. Bu nedenle eser 4. yy ve sonrasına tarihlenebilir.

Kat. No. 8 : Mousalar evinde bulunan, üzerinde dikdörtgen biçimli, kaşında **IvI** şeklinde çizgiler olan anahtar yüzük. Kaş kısmına bitişik bölümün ortasında kare bulunmaktadır. Roma döneminde çok popüler olduğu söylenmektedir¹⁴⁰. Küçük kutuları ve mücevher kutularını açmakta kullanılmaktadır. Erken Roma ve M.S. 3-4. yy’lar arasında kullanım görmüşlerdir¹⁴¹. Eserlerin benzerleri Colchester’da¹⁴² bulunmaktadır. Benzer eserler burada M.S. 1 ile 4. yy arasına tarihlenmişlerdir. Eserin çıktığı kontekst de Sasani tahribatını işaret etmektedir. Dolayısıyla eser M.S. 253 yılı öncesine tarihlenebilir¹⁴³.

Kat. No. 10 : Yuvarlak kesitli ve ucu korozyona uğramış yüzük Mousalar evinde bulunmuştur. Benzerine Zeugma’da geçmiş yıllarda kazısı yapılmış Tesserae evinde rastlanmıştır (Kat. No. 11)¹⁴⁴. Eser M.S. 3. yy başı ile ortasına tarihlenen sikkelerle birlikte bulunmuştur. Kat. No. 11’deki eser de M.S. 3. yy’ın başı ile ortası arasına tarihlenmiştir¹⁴⁵. Benzer biçimde Kat. No. 10’daki yüzüğün konteksti de M.S. 3. yy’ı işaret etmektedir. Hem kendisine benzeyen eserin hem de kendisiyle birlikte bulunan sikkelerin ve kontekst

¹³⁸ Davidson 1952, Levha 103, No. 1855.

¹³⁹ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi 13 açması.

¹⁴⁰ Meriçboyu 2001, 229.

¹⁴¹ Crummy 1983, 84.

¹⁴² Crummy 1983, 84, Fig. 2168.

¹⁴³ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi 13 açması. Eserin çıktığı yer tabana yakın ve çok yoğun kül tabakası içermektedir.

¹⁴⁴ Yayınlanmamış objelerin çıktıkları kontekstler gerektiğinde yayınlanmamış objeleri tarihlemek için kullanılmıştır.

¹⁴⁵ Khamis 2013, 141, BR111.

bilgisinin M.S. 3. yy'ı işaret etmesi nedeniyle eserimizi M.S. 253 yılı ve öncesine tarihleyebiliriz.

Kat. No. 13 : Mousalar evinde bulunmuş, yassı kesitli ve süslemesiz yüzük. Benzerleri Pompeii¹⁴⁶ ve Aquincum'da¹⁴⁷ görülmektedir. Eserler burada M.S. 2 ile 3. yy arasında tarihlendirilmişlerdir. Ancak katalogdaki eserin çıktığı kontekst Geç Antik Dönem erozyon toprağı¹⁴⁸ olmasına karşın paralel eserlerin genellikle M.S.2 ile 3.yy a tarihlenmiş olması nedeniyle bu eserin de M.S.252/253 yılları öncesine verilmesi doğru olacaktır.

Kat. No. 16 : “D” kesitli düz ve süslemesiz bir yüzük. Danae mozağının hemen üzerinde bulunan geç dönem duvarında bulunmuştur¹⁴⁹. Ancak benzerleri M.S. 1-3. yy'lar arasında Pompeii¹⁵⁰, Aquincum¹⁵¹, Sardes¹⁵² ve Padova'da¹⁵³ görülmektedir. Ancak eser Geç Antik Dönem duvarının arasında bulunmuştur. Her ne kadar Bu nedenle eser için paralellerinden yola çıkarak Sasani tahribi olan M.S.252/253 yılları öncesi önerilebilir¹⁵⁴.

Kat. No. 17 : Mousalar evinde bulunmuş yuvarlak kesitli iyi korunmuş bir yüzüktür. Kazı raporlarında Geç Antik Dönem dolgu kontekstinden geldiği belirtilmektedir¹⁵⁵. Fakat eserin benzerleri Pompeii¹⁵⁶, Aquincum¹⁵⁷ ve Dura-Europos¹⁵⁸ gibi bölgelerde görülmekte ve M.S. 2 ile 3. yy arasında tarihlendirilmektedir. Bu nedenle,

¹⁴⁶ Allison 2006, Levha 66, No. 952.

¹⁴⁷ Facsády 2009, 996, Fig. 5, 9.

¹⁴⁸ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2009, Mousalar Evi 04 açması.

¹⁴⁹ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2005, Mousalar Evi 04 açması.

¹⁵⁰ Allison 2006, Levha 35, No. 492.

¹⁵¹ Facsády 2009, 996, Fig. 5, 9.

¹⁵² Waldbaum 1983, Levha 50, No. 860.

¹⁵³ Zampieri 1997, 105, No. 212.

¹⁵⁴ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2005, Danae Villası, 02 açması.

¹⁵⁵ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2009, Mousalar Evi 04 açması.

¹⁵⁶ Allison 2006, Levha 57, nos. 777, 778, 791.

¹⁵⁷ Facsády 2009, 996, fig. 9.

¹⁵⁸ James 2004, 77, fig. 43.

eseri bulunduğu Geç Antik Dönem kontekstini de göz önüne aralak M.S. 2. yy ve sonrasına tarihleyebiliriz.

Kat. No. 18 : A villasında bulunmuş kare kesitli ve süslemesiz yüzük. En erken örneklerine Pompeii¹⁵⁹, ve Aquincum'da¹⁶⁰ rastlanmaktadır. Eserler burada M.S. 1-3. yy aralığına tarihlenmektedir. Eserin çıktığı kontekst de Sasani tahribatını işaret etmektedir¹⁶¹. Hem eserlerin benzerlerinin hem de kazı raporlarının benzer bir tarihi işaret etmesi sebebiyle, eserimizi M.S. 253 yılı öncesine tarihlemek uygun olacaktır.

Kat. No. 19 : Danae villasında bulunmuş kare kesitli ve süslemesiz yüzüğün benzerlerine Albertfalva¹⁶² (Budapeşte) ve Padova'da¹⁶³ rastlanmakta ve M.S. 1-2. yy aralığına tarihlenmektedir. Fakat eserin bulunduğu kontekst erozyon gözlenmiştir. Bu nedenle eserin tarihlemesi hakkında yorum yapmak uygun değildir.

Kat. No. 20 : Mousalar evinde bulunmuş kare kesitli yüzük. Erken örnekleri Padova¹⁶⁴ ve Sarmizegetusa'da¹⁶⁵ (Romanya) M.S. 2 yy'da görülmektedir. Ancak eserin bulunduğu alan dolgudur¹⁶⁶. Bu nedenle eseri tarihlemek güçtür.

Kat. No. 23 : Yuvarlak kesitli süslemesiz yüzük. Mousalar evinde bulunmuştur. Konteksti dolayısıyla erken Bizans dönemine tarihlenmiştir¹⁶⁷. Erken örneklerine M.S. 2. yy'dan itibaren rastlanmaktadır. Bu nedenle eseri M.S. 2. yy ve sonrasına tarihlemek uygun olacaktır.

¹⁵⁹ Allison 2006, Levha 57, Nos. 777, 778, 791.

¹⁶⁰ Facsády 2009, 996, Fig. 9.

¹⁶¹ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

¹⁶² Szirmai 1995, 428, Fig. 12.

¹⁶³ Zampieri 1997, 105, Nos. 212, 213.

¹⁶⁴ Zampieri 1997, 105, Nos. 212, 213.

¹⁶⁵ Alicu 1994, Plate 29, no. 636.

¹⁶⁶ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2008, Mousalar Evi, 03 açması.

¹⁶⁷ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 13 açması.

6.1.3 Bilezikler

Kat. No. 24-26 arasındaki eserleri bilezikler oluşturmaktadır. İlk iki eser yayımlanmamıştır. Üçüncüsü Fransız Nantes Üniversitesinin Gaziantep Müzesiyle yürüttüğü Kurtarma Kazılarında bulunan yayımlanmış eserdir (Kat. No. 26).

Kat. No. 24 : Dikdörtgen kesitli bilezik. İki ucu açıktır. Sağdaki ucu sivriyken soldaki ucu yuvarlatılmıştır. Eser Danae villasında bulunmuştur. Yüzeydeki dolgu toprağından çıktığı için konteksti hakkında bilgi verilememektedir¹⁶⁸. Ancak benzerlerine Colchester (İngiltere)¹⁶⁹ ve Pannonia'da¹⁷⁰ (Macaristan) rastlanmıştır. Burada eserler 3 ve 4. yy aralığında tarihlenmiştir.

Kat. No. 25 : Mousalar evinde bulunan bileziğin iki ucu açıktır. Üzerinde hiç bir süsleme bulunmamaktadır. Eserin büyük bir kısmı eksiktir. Bu nedenle benzeri bulunamamıştır. Ancak eserle birlikte bulunan yoğun seramik buluntusunun M.S. 1 ve 2. yy aralığına tarihlenmesi¹⁷¹ eserin de aynı tarih aralığına ait olabileceği yorumunu yapabilmemize olanak vermektedir.

6.1.4 Kolye Uçları

Bu kategoride dört kolye ucu incelenmiştir (Kat. No. 27-30). Kolye uçlarından ikisi yayımlanmamış eserlerden oluşmaktadır (Kat. No. 27, 29). Kat. No. 28 ve 30'daki iki kolye ucu PHI Kurtarma Kazılarında bulunan eserlerdir.

¹⁶⁸ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2005, Danae Villası, 03 açması.

¹⁶⁹ Crummy 1983, 43, fig. 45, nos. 1707, 1711.

¹⁷⁰ Facsády 1994, 144, fig. 4.

¹⁷¹ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 13 açması.

Kat. No. 27 : Ok ucuna benzer ve ucu bükülen eser Mousalar evinde bulunmuştur. Eserin ucunun bükülmesiyle boyuna ya da başka bir yere asılmak istendiği görülmektedir. Eserin benzerleri Dura Europos'da görülmekte ve M.S. 2-3. yy aralığına tarihlenmektedir¹⁷². Eserin çıktığı kontekst ise M.S. 1-2. yy aralığını işaret etmektedir¹⁷³. Bu yüzden eseri tarihlerken M.S. 1. yy ile 253 yılı aralığını vermek uygun olacaktır.

Kat. No. 29 : Danae villasında bulunan yaprak biçimli kolyenin üst ucundaki plaka eğilerek kanca haline getirilmiştir. Erozyon toprağının hemen altındaki kerpiç-dolgu tabakasından gelmesi sebebiyle eseri kesin olarak tarihlemek zordur¹⁷⁴. Ancak analogisi yapılan eserin benzeri Dura Europos'da görülmekte ve M.S. 2. yy ile 253 yılı aralığına tarihlenmektedir¹⁷⁵.

6.2 GİYSİ AKSAMLARI

Bu başlık altında onaltı eser toplanmıştır. Giysi aplikleri olduğu düşünülen parçalar, aplik harfler, düğmeler, fibulalar ve zırh parçaları incelenmiştir. Kat. No. 31, 32, 33, 34, 35, 37, 39, 42, 43, 45 ve 46' daki eserleri yayımlanmamışlar oluşturmaktadır. Kat. No. 36, 38, 41, 44 ve 48'dekiler Nantes Üniversitesinin ve PHI'nın yürüttüğü Kurtarma Kazılarında bulunan eserlerdir.

6.2.1 Giysi Aplikleri ve Aplik Harfler

Kat. No. 31-34 arasındaki eserleri giysi aplikleri oluşturmaktadır. Aplikler arasında bulunan harfler özel önem taşımaktadır. Çünkü hem giysinin işlevi hakkında hem de giysiyi kullanan kişinin mesleği hakkında bilgi vermektedir.

¹⁷² James 2004, 92, Fig. 219, 222.

¹⁷³ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 13 açması.

¹⁷⁴ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, Danae Villası, 09 açması.

¹⁷⁵ James 2004, 88, Fig. 200, 205-213.

Kat. No. 31 : A villasından çıkan eser eşkenar dörtgen formlu giysi apliğidir. Uçlarında ve ortasında delikler bulunmaktadır. Eserin benzeri Dura-Europos'da görülmektedir¹⁷⁶. Eserin çıktığı kontekst Sasani tahribatını işaret etmektedir¹⁷⁷. Bu yüzden eser M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenebilir.

Kat. No. 32 : A villasında bulunan yassı kesitli, dairesel aplik. Ortasından ikiye katlanarak sıkıştırılmıştır. Üzerinde merkezden kenarlara doğru yedi adet ve dairenin en dış çevresinde *repousse* tekniği ile yapılmış yuvarlak süslemeler bulunmaktadır. Eserin ortasında daire şeklinde delik vardır. Benzeri Dura-Europos'da görülmektedir¹⁷⁸. Bulunduğu kontekstin Sasani tahribatını işaret etmesi¹⁷⁹ nedeniyle eser M.S. 253 ve öncesine tarihlenmiştir.

Kat. No. 33, 34 : Farklı yıllarda Mousalar evinden çıkan iki eser üç farklı harftir. Harfler, lejyona bağlı askerler tarafından kemerin üzerinde dekoratif ve tanıtım amaçlı kullanılıyordu. Askerlerin kemerlerinde yer alarak mensubu olduğu lejyonun ismini belirtiyordu¹⁸⁰. Kat. No. 33'deki büyük "R" harfinin üzerinde kemere monte edilmesi için delik bulunmaktadır. Kat. No. 34'de "E" ve ters "A" harflerinden oluşan birleşik iki harf bulunmaktadır (**Şekil 1**). İkisinin de üzerinde kemere takılması için delikler bulunmaktadır. Eserlerin örneği Dura-Europos¹⁸¹ ve Lyon¹⁸² da görülmektedir. Kat. No. 33'deki eser Mousalar mozaiğini çevreleyen duvardan gelmiştir. Mozağe bu kadar yakın olması sebebiyle eser M.S. 253 ve öncesine tarihlenebilir¹⁸³. Kat. No. 34'deki aplik harf de benzer

¹⁷⁶ James 2004, 92, Fig. 238.

¹⁷⁷ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

¹⁷⁸ James 2004, 83, Fig. 122, 123.

¹⁷⁹ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

¹⁸⁰ James 2004, 83.

¹⁸¹ James 2004, 61, Fig. 31C.

¹⁸² Bishop – Coulston 2006, 160, fig. 101.

¹⁸³ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2008, Mousalar Evi, 03 açması.

biçimde Mousalar mozağının güneyinde bulunan duvardan gelmiştir. Aynı şekilde bu eser de bulunduğu kontekst'den ötürü M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenebilir¹⁸⁴.

6.2.2 Düğmeler

Kat. No. 35-41 arasındaki eserleri düğmeler oluşturmaktadır. Kat. No. 35, 37 ve 39'daki eserler yayımlanmamış olanlardır. Kat. No. 36 ve 40'daki eserler Nantes Üniversitesinin yürüttüğü Kurtarma Kazılarında, Kat. No. 38 ve 41'deki eserler PHI'ın yürüttüğü Kurtarma Kazılarında bulunan eserlerdir.

Kat. No. 35 : Danae villasında bulunan eser iki parçadan oluşan yuvarlak düğme başıdır. Alt kısmında dörtgen bir plaka bulunmaktadır. Eserin benzeri Dura-Europos'da görülmekte ancak tarih bilgisi vermemektedir¹⁸⁵. Bulduğu kontekst ise küllü dolgudur¹⁸⁶. Bu nedenle eserin tarihlemesini yapmak güçtür.

Kat. No. 37 : Ortası boğumla birleşen iki diskli düğme A villasında bulunmuştur. Eserin benzerleri Colchester ve Dura-Europos'da görülmektedir¹⁸⁷. Crummy eserin askeri alanda, bronz ekipmanla deriden yapılan giysinin birbirini tutması için kullanıldığını belirtmektedir¹⁸⁸. A villasının yüzeyinden çıkması sebebiyle eseri tarihlemek güçtür¹⁸⁹. Ancak eserin benzeri yayımlanmış eserlerin çıktığı Tessera konutunda görülmektedir (Kat. No. 38). Burada eserin bulunduğu kontekst Sasani tahribatıyla ilişkilendirilmiştir. Dolayısıyla eserin tarihi için M.S. 253 yılı ve öncesi denilebilir.

¹⁸⁴ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2008, Mousalar Evi, 13 açması.

¹⁸⁵ James 2004, 92, Fig. 283, 287.

¹⁸⁶ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2005, Danae Villası, 01 açması.

¹⁸⁷ Crummy 1983, 119, Fig. 4031, James 2004, 92, Fig. 239-242.

¹⁸⁸ Crummy, 1983, 119.

¹⁸⁹ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

Kat. No. 39 : Mousalar evinde bulunan düğme, geç dönem dolgu toprağının içinde bulunmuştur. Bu nedenle tarihlemesini yapmak mümkün değildir¹⁹⁰.

6.2.3 Fibulalar

Giysilerdeki kumaş parçalarını birbirine tutturmak için kullanılmış olan fibula'lar çeşitli formlara sahip olup tunç, gümüş ve altın gibi farklı metallere yapılmışlardır¹⁹¹. Tez kapsamında yer alan beş adet fibula bulunmaktadır (Kat. No. 42-46). Kat. No. 44'deki fibula PHI Kurtarma Kazılarında bulunmuştur. (Kat. No. 42, 43, 45, 46). Tez kapsamında değerlendirilen fibulalar arasında farklı tipler bulunmaktadır.

Kat. No. 42 : A villasında bulunan gövdesi yuvarlak broş'un üzerinde hareket edebilen sivri uçlu bir iğne yer alır. “*Penannular Broş*” olarak bilinen eserin tasnifini Fowler detaylıca yapmış, ancak daha sonra bu sınıflama Dickinson tarafından yeniden değerlendirilmiştir¹⁹². Alagöz, bu tip broş türlerinin M.S. 1 ve 4. yy arasında çeşitli askeri lojistik noktalarında görülebildiğini söylemektedir¹⁹³. Ancak Fowler'ın çalışmasını tekrar analiz ederek değerlendiren Dickinson bu tip broşların M.S. 5 ve 6. yy'da da görülebildiğini ifade etmiştir¹⁹⁴. Geniş bir döneme tarihlenen eseri tarihlemek için analogisi yapılmış ve çıktığı kontekt değerlendirmeye alınmıştır. Eserin benzeri Colchester¹⁹⁵ ve Saalburg'da¹⁹⁶ (Avusturya) görülmektedir. Ancak çıktığı kontekt Sasani tahribatını işaret

¹⁹⁰ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 13 açması.

¹⁹¹ Allison 2006, 78, Nos. 311, 464; Meriçboyu 2001, 67, Nos. 2, 68, No. 4.

¹⁹² Dickinson 1982, 41.

¹⁹³ Alagöz 2012, 59.

¹⁹⁴ Dickinson 1982, 41.

¹⁹⁵ Crummy 1983, 18, fig. 16, 99.

¹⁹⁶ Jacobi 1897, 509, fig. 82 no. 5, Tafel, L1, no. 1.

etmektedir¹⁹⁷. Alagöz'ün, Fowler'dan yaptığı alıntı da göz önüne alınırsa eser için en erken M.S. 1. yy, en geç ise M.S. 253. yılı demek doğru olacaktır.

Kat. No. 43 : Yay ya da kemere benzeyen “*aucissa*” tipi fibula Mousalar evinde ele geçmiştir. İsmi Roma döneminde alan bu tip muhtemelen Galya'da ortaya çıkmış ve M.S. 1. yy'da Romalı askerler vasıtasıyla imparatorluğun çeşitli bölgelerine dağılmıştır¹⁹⁸. Benzerleri Pompeii¹⁹⁹, Colchester²⁰⁰ ve Dura Europos²⁰¹ gibi birbiriyle arasında önemli mesafeler bulunan bölgelerde görülmektedir. Muhtemelen M.S. 2 ile 3. yy'ın sonlarına kadar kullanım görmüştür. Eser Mousalar mozaiğinin kısmen açığa çıktığı yerde bulunmuştur²⁰². Dolayısıyla eserin tarihi için M.S. 2. yy ile 253 yılı aralığı verilebilir.

Kat. No. 45 : “*Arbalet*” biçimli kırık fibula Mousalar evinde bulunmuştur. Eserin tarihlenmesi hakkında yorumlamada bulunan Toll birçok bilim adamının bu tarz fibulaların ortaya çıkışı olarak M.S. 3. yy'ı gördüğünü söylemektedir. Açıklamalarına devam eden Toll arbalet tipi fibulaların Romalı askerlerin müstahkem mevkiilerinde ve kalelerinde çeşitli tiplerde ortaya çıktığını söylemektedir. Bu tip fibulalardaki çeşitliliği yuvarlak, dikdörtgen, sekizgen, yassı ve yarı-yuvarlak biçimleri olduğunu söyleyerek anlatmıştır. Fibulalardaki çeşitliliğin farklı merkezlerde üretilmesi sonucu olduğunu düşünmekte ancak bu merkezlerin nerede olduğunu bilmenin imkânsız olduğunu söylemektedir Tez kapsamında incelenen eserin benzerini Toll 3. yy'a tarihlenmektedir²⁰³. Eserin çıktığı

¹⁹⁷ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

¹⁹⁸ Khamis 2013, 119.

¹⁹⁹ Allison 2006, Levha 200, No. 311, Levha 109, No. 1758.

²⁰⁰ Crummy 1983, 9, Fig. 19,

²⁰¹ Toll 1949, Levha X, Nos. 6, 8, 12, 13, 15, 16.

²⁰² Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2007, Mousalar Evi, 05 açması.

²⁰³ Toll 1949, 51.

kontekst’de 21 adet sikke bulunmuştur. Sikkelerin neredeyse tamamı M.S. 3. yy’ın ortalarını işaret etmektedir²⁰⁴. Bu nedenle eseri M.S. 253 yılı ve öncesine tarihleyebiliriz.

Kat. No. 46 : “*Arbalet*” biçimli fibula A villasında bulunmuştur. Benzerleri Dura-Europos ve Hague’da (Hollanda) görülmektedir²⁰⁵. Ayrıca eserin örneklerine Metropolitan ve Padova Müzelerinde rastlanmaktadır²⁰⁶. Toll, Dura-Europos’daki eseri M.S. 3. yy’a tarihlemekte, Waasdorp ise M.S. 3. yy’ın ortasına tarihlemektedir. Analogik değerlendirmesi yapılan eserin bulunduğu konutun genel konteksti de dikkate alındığında, eseri M.S. 253 yılı ve öncesine tarihleyebiliriz.

6.2.4 Zırh Parçaları

Kat. No. 47 ve 48’de bir zırh’tan kalan parçalar bulunmaktadır. Kat. No. 47’deki eser yayımlanmamıştır. Kat. No. 48’deki parça KK’da bulunmuştur.

Kat. No. 47 : Bir zırha ait pullar Mousalar evinde bulunmuştur. Khamis’in anlattığına göre izi sürülebilen en erken bronz zırha M.S. 1. yy’ın ilk yarısında rastlanmaktadır²⁰⁷. Bishop ve Coulston, bronz pulların metal zırhın yüzeyine eklendiğini söylemektedir. Yapımı zor olduğu için çok fazla kullanılmayan bu zırhlara “*lorica plumata*” denilmekte; lejyonlar, atlılar ve yardımcı birlikler (*auxilia*)²⁰⁸ tarafından kullanıldığı söylenmektedir²⁰⁹. Eserin çeşitli benzerleri Colchester²¹⁰ ve Dura-Europos²¹¹’da görülmektedir. Eserin Dura-Europos’daki benzerleri M.S. 2 ve 3. yy’a

²⁰⁴ Toumpan 2015, 134.

²⁰⁵ Toll 1949, Levha XII, XIII, XV, Waasdorp 1989, 163, Fig. 7.

²⁰⁶ Richter 1915, 330, 1061, Zampieri 1997, 79, Nos. 136, 137, 138.

²⁰⁷ Khamis 2013, 113.

²⁰⁸ Howatson 2013, 129.

²⁰⁹ Bishop – Coulston 2006, 95.

²¹⁰ Crummy 1983, 138, 4246

²¹¹ James 2004, 136, Fig. 455, 491.

tarihlenmektedir²¹². Bulunduğu yer Mousalar mozağının güneyidir. Konteksti yer yer yanıklara rastlananan dolgu toprağıdır²¹³. Bu nedenle eserin tarihini geniş tutmak ve M.S. 1. yy ile 253 yılı aralığını vermek doğru olacaktır.

6.3 MİMARİ VE MOBİLYA AKSAMLARI

Romalılar bronzu demirden daha dirençli olması, kolayca eritilebilmesi ve şekillendirilebilmesi nedeniyle mimaride sıkça kullanmışlardır. Bronz, binaların kapılarında dekoratif element olarak tercih edilmiş ayrıca kapıların dönmesini kolaylaştırmak için kullanılmıştır²¹⁴. Mobilya ve mobilya aksamı olarak da kullanılan bronzun, aydınlatma araçlarında (*candelabrum*), figurinlerde ve çiviler gibi birçok farklı mobilya ve mobilya aksamında kullanıldığı görülmektedir²¹⁵. Tez kapsamının üçüncü bölümü olan Mimari ve Mobilya Aksamları'nda halkalar, zincir parçaları, çiviler, aplikler ve kilit aksamları olmak üzere 69 eser bulunmaktadır (Kat. No. 49-118). Eserlerin 24 adedini yayımlanmamış olanlar oluşturmaktadır. Geriye kalan 45 eser Nantes Üniversitesi ve PHI'ın yürüttüğü Kurtarma Kazılarında bulunan eserlerdir.

6.3.1 Halkalar

Halkalar yuvarlak formlu ve çeşitli işlevleri olan eserlerdir. İşlevini belirlemek, kullanıldığı eserle birlikte bulunmadığı takdirde zordur. Sadece mimari değil, eşya parçası olabilme ihtimalleri de vardır. Kemer ya da at koşumunun parçası²¹⁶, yüzük²¹⁷ veya zırh parçası olabilirler²¹⁸. Bulduğu kontekst kesin tarih vermiyorsa tarihini belirlemek de

²¹² James 2004, 120.

²¹³ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2009, Mousalar Evi, 04 açması.

²¹⁴ Oleson 2008, 243, 244.

²¹⁵ Adkins 2004, 173; Khamis 2013, 135.

²¹⁶ James 2004, 77.

²¹⁷ Oransay 2000, 117.

²¹⁸ Alagöz 2012, 69.

zordur²¹⁹. Kat. No. 49-80 arasındaki eserleri halkalar oluşturmaktadır. Ondört halkayı henüz yayımlanmamış olan eserler oluşturmaktadır (Kat. No. 49, 50, 54, 55, 56, 58, 59, 62, 64, 65, 67, 68, 69, 70). Kat. No. Kat. No. 51, 52, 53, 57, 60, 61, 63, 66, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78 ve 79'daki eserler PHI Kurtarma Kazılarında bulunmuştur. Kat. No. 80'deki son eser Nantes Üniversitesinin yürüttüğü Kurtarma Kazılarında bulunmuştur. Eserler genel olarak birbirlerine benzemektedir. İçlerinde kırık ve eğik olanlar vardır (Kat. No. 62, 63, 65). Bazılarının ucu birleşmemiştir (Kat. No. 66, 67, 68). Eserlerin çapları 0.85 cm ile 6.30 cm arasında değişmektedir.

Kat. No. 49, 50 : A villasında bulunan ve birbirlerine benzeyen yuvarlak kesitli eserleri tarihlemek için analogileri yapılmıştır. Villada yapılan kaçak kazının kontektleri karıştırması sebebiyle kazı raporları değerlendirmeye alınmamıştır. Bunun yerine villa'dan çıkan sikkeleri yüksek lisans tezinde kullanan Fatich Toumpan'ın çalışmalarından yararlanılmıştır²²⁰. Toumpan sikkelerin neredeyse tamamını M.S. 3. yy'a tarihlemiştir. Yukarıdaki iki eserin analogisi ve sikkeler ışığında eserler M.S. 1. yy ile 253 yılı aralığına tarihlenmiştir²²¹.

Kat. No. 54 : Mousalar evinden çıkan kare kesitli halkanın benzerleri M.S. 1 ile 3. yy arasında görülmektedir²²². Ancak eserle birlikte bulunan sikkelerin neredeyse tamamı M.S. 3. yy'a işaret etmektedir²²³. Sikkeler ışığında eserin M.S. 253 yılı ve öncesine ait olduğu söylenebilir.

²¹⁹ Khamis 2013, 139.

²²⁰ Kontektler birbirine karıştığı için tarihlemede sikkeler yol gösterici olmuştur. Objeler tarihlenirken geniş bir aralık kullanılmıştır.

²²¹ Toumpan 2015, 135, 136.

²²² Szirmai 1995, 428, no. 12.

²²³ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 11 açması.

Kat. No. 55, 56 : Birbirine benzer iki dikdörtgen kesitli halka Dionysos villasında bulunmuştur. Benzerleri M.S. 2 ve 3. yy'a tarihlenmektedir²²⁴. Eserin kontekstide Sasani istilasını işaret etmektedir²²⁵. Hem anojisi hem bulunduğu kontekst nedeniyle eserleri tarihi M.S. 253 ve öncesine tarihlemek mümkün olmuştur.

Kat. No. 58: A villasında bulunan eserin bulunduğu kontekst kaçakçı tünelinin bulunduğu alana denk gelmektedir²²⁶. Tünelin yol açtığı karmaşa kontekstlerin karışmasına neden olmuştur. Eserin benzerine de rastlanılamamıştır. Bu nedenle eser tarihlenememiştir.

Kat. No. 59 : A villasında bulunan eser ince ve düz kesitli halkadır. Hem A villasının konteksti²²⁷ hem de eserin benzerleri M.S. 3. yy'ı işaret etmektedir²²⁸. Bu nedenle eserin tarihi için M.S. 253 yılı ve öncesi denilebilir.

Kat. No. 62 : Dikdörtgen kesitli halka A villasında bulunmuştur. Hem yüzeyden çıkması hem de benzerine rastlanılamaması nedeniyle tarihlemesi yapılamamıştır.

Kat. No. 64 : A Villasında bulunan eserin iki ucu birleştirilmiştir. Erozyon kontekstinden geldiği için tarihlemesini yapmak zordur²²⁹.

Kat. No. 65 : Dikdörtgen kesitli, kırık ve ikiye bölünen eser A villasında bulunmuştur. Benzerine rastlanmayan eseri tarihlerken bulunduğu kazı raporlarından yararlanılmıştır. Eserin bulunduğu alan Sasani tahribatını işaret etmektedir. Bu nedenle eserin M.S. 253 yılı ve öncesine ait olduğunu düşünmek doğru olacaktır²³⁰.

²²⁴ Allison 2006, Levha 69, No. 1024; Szirmai 1995, 428, No. 12.

²²⁵ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Dionysos Villası, 05 açması.

²²⁶ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

²²⁷ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

²²⁸ Allison 2006, Levha 35, No. 491, Gudea 1972, CXIII, No. 11.

²²⁹ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

²³⁰ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

Kat. No. 67, 68 : Danae evinden çıkan iki adet yuvarlak kesitli ve ucu açık halkanın benzerleri Pompeii²³¹ ve Buciumi²³²,de (Romanya) görülmektedir. Ancak açmadan çıkan sikkeler M.S. 4. yy'a tarihlenen Geç Roma sikkeleridir²³³. Bu nedenle eser Geç Antik Döneme'in başlangıcına tarihlenebilir.

Kat. No. 69 : Kare kesitli ve kısmen kırık halka A villasında bulunmuştur. Benzeri Buciumi²³⁴,de görülmektedir. Çıktığı kontekst de yoğun yangın tabakası bulunmaktadır²³⁵. Bu nedenle eser Sasani tahribatıyla ilişkilendirilmiş ve M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenmiştir.

Kat. No. 70 : A villasında bulunan yuvarlak halkanın yanında ikiye katlanarak uzanan eklentisi bulunmaktadır. Eserin çıktığı kontekstte yoğun yangın tabakası ve döküntü bulunmaktadır²³⁶. Bu nedenle eser M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenebilir.

6.3.2 Zincir Parçaları

Oransay antik çağda zincir kullanım alanının çok çeşitli olduğundan bahsetmektedir²³⁷. Roma döneminde kullanılan üç zincir çeşidi bulunmaktadır: oval biçiminde olanlar, halkanın ortasına bastırılıp iki halkanın birleştirilmesiyle oluşturulan "8" biçimindekiler ve ortasına bastırılarak iki kenarın birbiriyle birleştirilmesiyle oluşturulan "U" biçimliler. "8" biçimliler üç tip arasında en çok tercih edilendir²³⁸. Tez kapsamında da ele geçen zincir parçalarını "8" biçimliler oluşturmaktadır. Kat. No. 81 ve

²³¹ Allison 2006, Plate 117, no. 1927.

²³² Gudea 1972, CXIII, no. 25.

²³³ Toumpan 2015, 140.

²³⁴ Gudea 1972, CXIII, no. 9.

²³⁵ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

²³⁶ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

²³⁷ Oransay 2006, 115.

²³⁸ Manning 1985, 139.

82'deki zincirler yayımlanmamış olanlardır. Kat. No. 83'deki eser PHI Kurtarma Kazılarında bulunmuştur.

Kat. No. 81, 82 : “8” formlu zincir parçaları A villasından çıkmışlardır. Benzerleri Corinth²³⁹, Arykanda²⁴⁰ ve Olynthus²⁴¹'da görülmektedir. Eserler burada M.Ö 4. yy'dan Bizans dönemine kadar geniş bir döneme tarihlenmektedir. Dolayısıyla eseri tarihlemek için çıktığı konteksti göz önüne alınmıştır. Eserin çıktığı kontekst Sasani tahribatını işaret etmektedir²⁴². Bu durum stratigrafisi kuvvetli olan Zeugma'nın benzerleri geniş aralığa tarihlenen eserlerin kolayca ait olduğu döneme tarihleme olanağı verebildiğini göstermektedir. Bu nedenle, Sasani tahribatının yoğun olduğu eserlerin tarihi içim M.S. 253 yılı ve öncesi denilebilir.

6.3.3 Çiviler

Çiviler tahtadan yapılmış kapı, mücevher kutusu ve çeşitli mobilya aksamlarında kullanılan objelerdir. Bazı çeşitlerinin kilitlere yerleştirildiği ve mücevher kutularında dekoratif amaçla kullanıldığı görülmektedir²⁴³. Çeşitli boyutlarda ve şekillerde oldukları için konuyla ilgili çalışan araştırmacılar tarafından sınıflandırılmaya çalışılmışlardır²⁴⁴. Tez kapsamında yer alan çiviler yuvarlak başlı ve ufaktır. Uzunlukları 1.40 ile 2.70 cm. arasında değişmektedir. Bu nedenle mücevher kutuları gibi ufak mobilya aksamlarında kullanıldıkları düşünülebilir.

²³⁹ Davidson 1952, Levha 88, No. 1455.

²⁴⁰ Oransay 2006, Levha XXXII, No. 296.

²⁴¹ Robinson 1941, Levha XVI, Nos. 253, 257.

²⁴² Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

²⁴³ Khamis 2013, 135.

²⁴⁴ Manning 1985, 134, 135.

Çiviler Kat. No. 84-89 arasında bulunmaktadır. Kat. No. 84, 85 ve 86' daki çivileri yayımlanmamış eserler oluşturmaktadır. Geriye kalan üç çivi PHI Kurtarma Kazılarında bulunmuştur (Kat. No. 87, 88, 89).

Kat. No. 84 : Dionysos villasında bulunan eser iki parçadan oluşmaktadır. İlk parçası kare, ikinci parçası ise yuvarlak kesitlidir. Eserin benzeri Tarsus'daki At Gözlü Kule'de görülmektedir. Eser burada M.Ö. 4. yy'a tarihlenmektedir²⁴⁵. Eserin çıktığı kontekst ise dolgu toprağıdır. Ayrıca kontekstin bulunduğu nokta da kaçak kazı tespit edilmiştir. Dolayısıyla toprak karışmıştır²⁴⁶. Bu yüzden eseri tarihlemek zordur.

Kat. No. 85 : A villasında bulunan çivinin başı yuvarlak, gövdesiyse kare kesitlidir. Eserin ucu kırılmıştır. Benzeri Tarsus' daki At Gözlü Kule'de görülmektedir. Eser burada M.Ö. 4. yy'a tarihlenmektedir²⁴⁷. Ancak eserin bulunduğu kontekst Sasani tahribatını işaret etmektedir. Bu nedenle eser M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenebilir.

Kat. No. 86 : Mousalar evinde bulunan çivinin başı yuvarlak, gövdesiyse kare kesitlidir. Eser dolgu tabakasından geldiği için çıktığı kontekstten yararlanılamamıştır. Benzerine Pompeii'de rastlanmış ancak tarih bilgisi verilmemiştir.²⁴⁸ Bu nedenle eserin tarihlemesini yapmak mümkün değildir.

²⁴⁵ Goldman 1950, Levha 264, No. 14.

²⁴⁶ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2005, Dionysos Villası, 03 açması.

²⁴⁷ Goldman 1950, Levha 264, No. 14.

²⁴⁸ Allison 2006, Levha 64, No. 908.

6.3.4 Aplikler

Kat. No. 90-115 arasındaki eserleri aplikler oluşturmaktadır. Kat. No. 90, 91, 93, 96, 115 ve 116'dakileri yayımlanmamış eserler oluşturmaktadır. Kat. No. 94, 95 ve 97'deki eserler PHI Kurtarma Kazılarında bulunmuştur. Geriye kalan eserler Nantes Üniversitesinin yürüttüğü Kurtarma Kazılarında bulunmuştur. (Kat. No. 92, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110).

Kat. No. 90 : İki ucu açık ve dışa doğru bükülmüş aplik A villasında bulunmuştur. Benzeri Sardes'de görülen eserin tarihi için geniş bir aralık verilmiştir (Hellenistik-Geç Roma Dönemleri)²⁴⁹. Eserin çıktığı kontekst de yüzeyi işaret etmektedir²⁵⁰. Bu yüzden eserin tarihlemesi yapılamamıştır.

Kat. No. 91 : Disk formulu hasar görmüş aplik A villasında bulunmuştur. Benzerine Noricum²⁵¹'da rastlanan eserin tarihiyle ilgili bilgi verilmemiştir. Ancak eserin çıktığı kontekst A villasının tabanını oluşturmaktadır²⁵². Dolayısıyla eseri M.S. 253 yılı ve öncesine tarihleyebiliriz.

Kat. No. 93 : Ortasında kare şeklinde delik olan daire formulu aplik A villasında bulunmuştur. Benzerleri Sarmizegetusa²⁵³, Dura-Europos²⁵⁴ ve Sardes²⁵⁵'de görülmektedir. Eserler burada M.S. 2 ve 3. yy'ları işaret etmektedir. Benzer biçimde eserin bulunduğu

²⁴⁹ Waldbaum 1983, Levha 50, No. 874.

²⁵⁰ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

²⁵¹ Noll 1980, Tafel 37, no. 2.

²⁵² Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

²⁵³ Alicu 1994, Plate 32, nos. 676, 678.

²⁵⁴ James 2004, 100, fig. 369.

²⁵⁵ Waldbaum 1983, Levha 50, no. 874.

konsteke Sasani tahribatını işaret etmektedir.²⁵⁶ Analojisi ve bulunduğu kontekst değerlendirildikten sonra eser, M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenmiştir.

Kat. No. 96 : İnce formlu yuvarlak aplik A villasında bulunmuştur. Kontekstiyle ilgili yeterince bilgi vermeyen eseri tarihlemek için benzerleriyle karşılaştırma yoluna gidilmiştir. Eserin benzerleri Sarmizegetusa²⁵⁷, Dura-Europos²⁵⁸ ve Sardes²⁵⁹'de görülmektedir. Eserler burada M.S. 2 ve 3. yy'ı işaret etmektedir. Eserin KK'da bulunan benzerleri de M.S. 1. yy ve Sasani tahribatını işaret etmektedir (Kat. No. 94, 95, 97). Bu yüzden eseri M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlemek doğru olacaktır.

Kat. No. 114 : Muhtemelen bir mobilyanın parçası olan yuvarlatılmış dikdörtgen plaka A villasında bulunmuştur. Eserin konteksti kaçakçı tünelinin yol açtığı tahribat nedeniyle karışmıştır²⁶⁰. Bu nedenle eserin tarihlemesi yapılamamıştır.

Kat. No. 115 : Üzerinde iki adet delik bulunan dikdörtgen formlu yassı aplik A villasında bulunmuştur. Eser muhtemelen bir objeye bağlı aplik parçadır. Eserin çıktığı kontekst Sasani tahribatını işaret etmektedir²⁶¹. Dolayısıyla eserin tarihi için M.S. 253 yılı ve öncesi denilebilir.

6.3.5 Kilit Aksamları

Tez kapsamında katalogta bulunan dört adet kilit aksamında yalnızca bir tanesi yayımlanmamış eseri oluşturmaktadır (Kat. No. 116). Diğer eserler PHI Kurtarma Kazılarında bulunanlar oluşturmaktadır (Kat. No. 117, 118, 119).

²⁵⁶ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

²⁵⁷ Alicu 1994, Plate 32, nos. 676, 678.

²⁵⁸ James 2004, 100, fig. 368, 369.

²⁵⁹ Waldbaum 1983, Levha 50, No. 874.

²⁶⁰ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

²⁶¹ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

Kat. No. 116 : Mousalar evinde bulunan kilit aksamı aslında sürgülü bir kilidin köprü parçasıdır. Kilit görevini ucundaki delikten pim geçirilmesiyle yerine getirmektedir. Benzerlerine Sardes ve Pergamon'da rastlanan eser M.S. 4-5. yy'a tarihlenmektedir. Benzer biçimde eserin konteksti de Erken Bizans Dönemini işaret etmektedir²⁶². Dolayısıyla eserin tarihi için M.S. 4-5. yy aralığı verilebilir.

6.4 KOZMETİK VE TIP ALETLERİ

Cımbızlar, sondalar, spatulalar ve bir adet kulak kaşığı bu başlık altında incelenmiştir. Bronzun tıp alanında kullanılması M.Ö. III. bine kadar gitmektedir. Hammurabi kanunlarının 215'nci maddesinden, hekimlerin ameliyatlarında bronzdan yapılmış tıp aletlerini kullandığı anlaşılmaktadır²⁶³. Uzel ilk tıp aletlerinin basit ve kullanışlı olduğunu hatta Eski Yunan'da az aletle ve el becerisiyle çalışma ilkesinin benimsendiğini anlatmaktadır. Aletlerdeki çeşitlilik, Roma döneminde aralıksız süren savaşlar nedeniyle artmış ve buna bağlı olarak yeni tedavi yöntemleri ortaya çıkmıştır²⁶⁴. Bronzun kolayca işlenmesi, kullanıma elverişli aletler yapılmasını sağlamaktadır. Bu nedenle antik dönemde sıkça kullanılmıştır²⁶⁵.

²⁶² Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 11 açması.

²⁶³ Tosun-Yalvaç 1989, 206.

²⁶⁴ Uzel 2000, 31.

²⁶⁵ Uzel 2000, 34; Uzel, bronzun kolayca işlenmesi ve kullanıma elverişli olmasını Hippokratesi referans göstererek açıklamıştır.

6.4.1 Cımbızlar

Tez kapsamında incelenen iki adet cımbız bulunmaktadır (Kat. No. 120, 121). Cımbız yüzdeki kılların giderilmesi amacıyla tarih öncesi zamanlardan beri gerek kozmetik gerekse tıbbi anlamda kullanılmaktadır²⁶⁶.

Kat. No. 120 : Bir ucu kırık topuzlu cımbız A villasında bulunmuştur. Sap kısmı dairesel bezemelerle süslüdür. 6.68 cm uzunluğunda olan eserin benzerleri çeşitli boylardadır. Örneğin, Uzel eserin benzerinin 15 cm olduğundan bahsetmektedir. Eserin büyük ve geniş ağızlı olmasından ötürü cerrahi amaçla kullanıldığını anlatmaktadır²⁶⁷. Benzer şekilde Riha cımbızların boyutunun 13.5 ile 13.8 cm arasında değişmekte olduğunu söylemektedir. Riha eserlerin tıp alanında kullanıldığını belirtmiştir²⁶⁸. Cımbızlardan bahseden Allison eserleri değerlendirirken boy ölçülerini göz önüne almıştır. Boyu 10 ile 12 cm'den büyük eserleri Tıp aleti olarak değerlendirmekte, daha kısa olanları ise kozmetik eşyası olarak değerlendirmektedir. Allison'un tanımı yukarıda bahsedilen yazarların eserleri değerlendirirken yaptığı tanıma uymaktadır. Kısaca tıp alanında kullanılan cımbızların boylarının 10 cm'den büyük oldukları göze çarpmaktadır. Eserin boyu ise 10 cm'nin altındadır. Bu yüzden eserin tıp alanında kullanılmadığı söylenebilir. Eser muhtemelen kozmetik eşyasıydı. Eser çıktığı kontekst göz önüne alındığında M.S. 3. yy'a tarihlenebilir²⁶⁹.

Kat. No. 121 : İnce bir levhanın ikiye katlanıp şekillendirilmesiyle yapılan eser Mousalar evinde bulunmuştur. İki kolu da kırık olan eserin uzunluğu halen 10 cm'yi

²⁶⁶ Uzel 2000, 94; Oransay 2006, 82.

²⁶⁷ Bliquez 1994, 58; Uzel 2000, 95.

²⁶⁸ Riha 1986, 37.

²⁶⁹ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 03 açması. Eserin çıktığı yerde yoğun miktarda çati kiremiti ve kül bulunmaktadır. Bu durum Sasani tahribatını işaret etmektedir.

geçmektedir. Uzel, Riha ve Allison 10 cm'den büyük cımbızların tıp alanında kullanıldığını anlatmaktadır²⁷⁰. Yazarların açıklamaları göz önüne alındığında eserin tıp alanında kullanıldığı söylenebilir. Kazı raporları eserin M.S. 1 ile 2. yy'a ait olabileceğini işaret etmektedir²⁷¹.

6.4.2 Kulak Kaşığı

Kulak kaşığıyla ilgili detaylı bilgiyi Uzel vermektedir: “*Ucunda küçük bir kaşık ve öteki tarafı da zeytin çekirdeği biçiminde bir genişlik içerebilir. Galen, Archigenes (M.S.1. yy sonu)*’den aldığı bölümde aleti şöyle tarif eder: *Fasülye, taş vb. gibi cisimler kulağa kaçarsa bunu kulak spekulum’unun dar, küçük kaşığı ile çıkar*²⁷²”. Ayrıca kulak kaşığının birçok operasyonda nasıl kullanıldığını Celsus’dan verdiği örneklerle anlatır: “*Eğer kurtlar ortaya çıkarsa, kulak spekulum’u ile bunları çekip çıkarmalı*”, “*Taş, eğer mümkünse, specillum ile veya litotomi yapılan taş çıkarma aletleri ile çıkarılmalıdır*²⁷³”. Milne de kulak kaşığının ufak çaplı cerrahi operasyonlarda kullanıldığını anlatmaktadır: “*Varis tedavisinde kulak kaşığı damarları yerine oturtmak için kullanılırdı*²⁷⁴”. Yukarıdaki örneklerin gösterdiği gibi kulak kaşığı tıp alanında kullanılan çok işlevli bir alettir. Uzel’in levhalarında çeşitli boyut ve desenlerde yer alan kulak kaşığının Yunan, Roma ve Bizans dönemlerinde kullanıldığı görülmektedir²⁷⁵.

Kat. No. 122 : A villasında bulunan eser hafifçe eğilmiştir. Yuvarlak kesitli ve halka süslemelidir. Uzel’in bahsettiği gibi ucunda küçük bir kaşık bulunmaktadır. Ancak

²⁷⁰ Bkz. Kat. No. 118.

²⁷¹ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 13 açması. Eserin çıktığı yerde bulunan seramikler M.S. 1 ve 2. yy’a tarihlenmişlerdir.

²⁷² Uzel 2000, 60.

²⁷³ Uzel 2000, 61.

²⁷⁴ Milne 1907, 66.

²⁷⁵ Uzel 2000, Levha XI, No. 21, Levha XIX, No. 25.

alt kısmı kırıktır. Geniş bir dönemde kullanılan eseri Riha M.S. 1 ile 4. yy aralığına tarihlemiştir²⁷⁶. Eserin kullanıldığı zaman dilimi göz önüne alındığında Riha'nın tarihlemesi doğru kabul edilebilir.

6.4.3 Sondalar ve Spatulalar

Tez kapsamında incelenen yayımlanmamış spatulaların birçoğu kırık ele geçmiştir (Kat. No. 123, 124, 125, 126, 127, 134). Bu nedenle eserlerin benzerlerini bulmakta zorlanılmıştır. Anlaşıldığı kadarıyla Kat. No. 123, 124, 125'deki eserler muayene sondalarıdır. Üçü de zeytin çekirdeklidir ve alt uçlarında kırıklar mevcuttur. Benzerleri Uzel ve Zampieri'de görülmektedir. Uzel, Celsus'dan yararlanarak antik dönem doktorlarının sonda kullanımını çok iyi bildiklerini söylemektedir. Anlatımında antik kaynaklardan örneklere yer vermiştir: "*Celsus, fistül muayenesini şöyle anlatır: ...fakat önce sondayı fistül nereye kadar, hangi derinliğe kadar gidiyor; geri çekilince kuru kalıyormu ıslanıyormu?... gibi konuları öğrenmek için sokmak gerekir. Böylece, sonda kemikle ilişkide ise fistülün yaraya girdiğini ve hastalığın hangi derinlikte olduğunu farkedebilirsin. Eğer yumuşak kısım sondanın ucunda ise, hastalık hala kas içindedir. Sonda dirençle karşılaşıyorsa bu, kemiğe gelindiğini gösterir. Sonda orada kayıyorsa henüz çürüme yoktur. Kayma yoksa, fakat uniform dirençle karşılaşıyorsa, bu kemiğe gelindiğini gösterir...*"²⁷⁷ Ayrıca antik dönem doktorlarının sıkça kullandıkları sondaların günümüze uygun hale getirildiğini anlatmaktadır²⁷⁸.

²⁷⁶ Riha 1986, 60.

²⁷⁷ Uzel 2000, 54.

²⁷⁸ Uzel 2000, 57.

Kat. No. 123 : Mousalar evinde bulunan eserin gövdesi kırıktır. Benzeri Padova²⁷⁹, da bulunmaka ve Roma İmparatorluk dönemine tarihlenmektedir. Eserin çıktığı kontekstte kül izleri bulunmaktadır²⁸⁰. Bu nedenle eseri M.S. 253 yılı ve öncesine tarihleyebiliriz.

Kat. No. 124 : Gövdesi kırık eser Mousalar evinde bulunmuştur. Bulunduğu kontekstte neredeyse tamamı M.S. 3. yy'a tarihlenen 21 adet sikke bulunmuştur²⁸¹. Eserin benzerlerine Roma İmparatorluk döneminde rastlanmaktadır²⁸². Riha tez kapsamında kullanılan eserin benzeri için Traian (98-117) dönemi demiştir²⁸³. Eserle birlikte bulunan sikkelerin tarihi ve analojisi sayesinde eseri M.S. 2. yy ile 253 yılı aralığına tarihlemek mümkün olmuştur.

Kat. No. 125 : Mousalar evinde bulunan gövdesi kırık spatulanın çıktığı alan dolgu kontekstidir²⁸⁴. Ancak, eserin benzerlerine Roma İmparatorluk döneminde rastlanmaktadır²⁸⁵. Riha tez kapsamında kullanılan eserin benzeri için Traian (98-117) dönemi demiştir²⁸⁶. Bu nedenle eseri M.S. 2. yy'a tarihleyebiliriz.

Kat. No. 126 : Mousalar evinde bulunan eserin önemli bir kısmı kırık olduğu için benzeri bulunamamış, tarihlemesi yapılamamıştır.

²⁷⁹ Zampieri 1997, 63, no. 88.

²⁸⁰ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 13 açması.

²⁸¹ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 11 açması.

²⁸² Allison 2006, Levha 5, No. 88, Bliquez 1995, 136, Nos. 108-113, Riha 1986, 29, No. 80, Zampieri 1997, 63, No. 85.

²⁸³ Riha 1986, 29, No. 80.

²⁸⁴ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2008, Mousalar Evi, 03 açması.

²⁸⁵ Allison 2006, Levha 5, 88, Bliquez 1995, s. 136, No. 108-113, Riha 1986, 29, No. 80, Zampieri 1997, 63, No. 85.

²⁸⁶ Riha 1986, 29, No. 80.

Kat. No. 127 : Mousalar evinde bulunan keski kemik cerrahisinde kullanılmıştır. Tedavi amacıyla kemikleri hafifçe kırma ya da ayırma işlevini görmüştür²⁸⁷. Alicu²⁸⁸ eseri M.S. 2. yy'a, Riha²⁸⁹ da M.S. 1. yy'a tarihlenmektedir. Eserin çıktığı kontekst ise 3. yy'a işaret etmektedir²⁹⁰. Hem eserin analogisi hem de kazı raporları değerlendirildiğinde eseri M.S. 1. yy ile 253. yılı aralığına tarihlenmek doğru olacaktır.

Kat. No. 134 : A villasında bulunan eserin neredeyse tamamı kırılmıştır. Bu nedenle eser yarı yarıya kısılmıştır. Eserin çıktığı kontekst erozyon tabakası olduğu için tarihlenmesini yapmak güçtür²⁹¹. Ancak benzerinden bahseden Höckmann eseri Roma İmparatorluk dönemine ait olduğunu söylemektedir²⁹². Bu yüzden eseri M.S. 1. yy ve sonrasına tarihleyebiliriz.

6.5 DİĞER ALETLER

Kat. no. 136-169 arasındaki eserler Diğer Aletler başlığı altında toplanmıştır. Bu bölümde iğneler, çengeller, çanlar, plastik betimli objeler, birden fazla örneği olmayan eserler ve tanımsız objeler bulunmaktadır.

6.5.1 İğneler

Kat. No. 136-145 arasındaki eserleri iğneler oluşturmaktadır. Kat. No. 137-144 arasındaki eserler yayımlanmamış olanlardır. Kat. No. 144'deki eser PHI Kurtarma

²⁸⁷ Uzel 2000, 111, 112.

²⁸⁸ Alicu 1994, Levha 40, No. 733.

²⁸⁹ Riha 1986, Tafel 51, No. 569.

²⁹⁰ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 11 açması.

²⁹¹ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

²⁹² Höckmann 1972, Tafel 29, no. 115.

Kazılarında, Kat. No. 145'deki eser de Nantes Üniversitesi Kurtarma Kazılarında bulunmuştur.

Geçmişten günümüze dikiş, ameliyat ve süsleme gibi birçok alanda kullanılan iğnelerle ilgili bilgileri Maurer vermektedir. Anlatımına göre iğnelerin ortaya çıkışı neredeyse insanlık tarihi kadar eskiye gitmektedir. İğneler insanlığın gelişimine paralel olarak kemik, taş, bronz ve demir gibi materyallerden yapılmışlardır. Üst ucunda delik olan iğneler giysi için kullanılmaktadır. Saç için kullanılan süs amaçlı iğneler ise daha büyüktür: Üzerlerinde yaprak, çiçek, tanrı ya da bir hayvan betimlemesi bulunabilir. Hem erkekler hem kadınlar tarafından kullanılır. Saçlar iğne yardımıyla toplanır ve güzel bir görüntü yaratması amaçlanır²⁹³. Tez kapsamında değerlendirilen yayımlanmamış iğnelerin özellikleri ve diğer iğnelerle olan benzerlikleri, onların dikiş ve süsleme amacıyla kullanılmış olduğunu işaret etmektedir.

Kat. No. 136 : Ucu kırık dikdörtgen kesitli bronz iğne Mousalar evinin güneybatısındaki dolgu toprakta bulunmuştur. Eserin çıktığı kontekstte bulunan 21 adet sikkenin neredeyse tamamı M.S. 3. yy'ı işaret etmektedir²⁹⁴. Eser, bulunduğu kontekstteki sikkeler sayesinde M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenebilir.

Kat. No. 137 : Daire kesitli ve gövdesi kırılarak üçe bölünen iğne B villasının tabanında bulunmuştur. Eserin erken örneklerine Pompeii²⁹⁵'de ve Colchester²⁹⁶'da rastlanmakta ve Roma İmparatorluk dönemine tarihlenmektedir. Ancak eserin çıktığı

²⁹³ Maurer 1951, 161, 162.

²⁹⁴ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 11 açması.

²⁹⁵ Allison 2006, Levha 76, No. 1154.

²⁹⁶ Crummy 1983, 28, Fig. 26, 66, fig. 70, Nos. 1963, 1974, 31, fig. 31, No. 507.

kontekst geç dönemi işaret etmekte ayrıca eserle birlikte bulunan seramikler 5. yy'a tarihlenmektedir²⁹⁷. Bu nedenle eser 5. yy'a tarihlenmiştir.

Kat. No. 138 : Silindirik kesitli, ucu kırık iğne Mousalar evinde bulunmuştur. Benzeri Colchester'da görülmekte ancak tarih vermemektedir²⁹⁸. Eser dolgu kontekstinde bulunduğu için tarihlenmesini yapmak güçtür.²⁹⁹

Kat. No. 139 : Daire kesitli, topuz formlu eser A villasında bulunmuştur. Eserin benzerine rastlanmamıştır. Ancak çıktığı alanda bulunan yoğun yanık Sasani tahribatını işaret etmektedir³⁰⁰. Bu nedenle eseri M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenmek doğru olacaktır.

Kat. No. 140 : A villasında bulunan topuz başlı iğnenin ortasına yakın kısmında ip deliği bulunmaktadır. Eser dikiş için kullanılmış olabilir.

Kat. No. 141 : Yassı, topuz başlı ve yuvarlak kesitli bükülmüş iğne Mousalar evinde bulunmuştur. Eserin benzerine Albertfalva'daki (Budapeşte) askeri üste rastlanan eser M.S. 2-3. yy aralığına tarihlenmiştir³⁰¹. Analojisi ışığında eser M.S. 2. yy ile 253 yılı aralığına tarihlenebilir.

Kat. No. 142 : Baş kısmında konik ve baklava dilimi şeklinde kazımalara sahip iğne Mousalar evinde bulunmuştur.

²⁹⁷ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu, 2006, B Villası, 07 açması.

²⁹⁸ Crummy 1983, 29, Fig. 27, No. 474.

²⁹⁹ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2007, Mousalar Evi, 05 açması.

³⁰⁰ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2007, Mousalar Evi, 05 açması.

³⁰¹ Szirmai 1995, 430, No. 17.

Kat. No. 143 : Kare kesitli ortasından hafifçe eğilmiş iğne Mousalar evinde bulunmuştur. Benzerine rastlanmayan eserin konteksti, birlikte çıktığı seramiklere bakıldığında M.S. 1-2. yy aralığını işaret etmektedir³⁰².

6.5.2 Çengeller

Kat No. 146-148 arasındaki parçaları çengeller ve çengelin zincir aksamı oluşturmaktadır. Eserlerin üçüde A villasının 3 no'lu mekânının duvarında bulunmuştur. Bu yüzden çengellerin duvara asılan aydınlatma araçlarını tutma görevi gördüğü düşünülebilir³⁰³.

Kat. No. 146, 147, 148 : A villasında bulunan üç eser bir arada bulunmuştur. Waldbaum benzeri Sardes'de görülen eserin Erken Bizans Dönemine ait olabileceğini düşünmektedir. Ancak eser Roma katmanında bulunmuştur³⁰⁴. Hem Waldbaum'un tarihlenmesi hem de kazı raporları göz önüne alındığında eserler için M.S. 3. yy ve sonrası denilebilir.

6.5.3 Çanlar

Kat. No. 149-156 arasındaki eserleri çanlar oluşturmaktadır. İlk dört eseri yayımlanmamış olanlar oluşturmaktadır (Kat. No. 149, 150, 151, 152). Geriye kalan dört eseri yayımlanmış olanlar oluşturmaktadır. Kat. No. 153, 154, 155'deki eserler PHI Kurtarma Kazılarında, Kat. No. 156'deki eser Nantes Üniversitesi Kurtarma Kazılarında bulunmuştur.

³⁰² Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 13 açması.

³⁰³ Waldbaum 1983, Levha 50, No. 608.

³⁰⁴ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

Kat. No. 149 : Eser A villasında bulunmuştur. Benzeri Sardes³⁰⁵'de görülmekte, Hellenistik-Roma dönemleri arasına tarihlenmektedir. Eserin çıktığı kontekst ise Sasani tahribatını işaret etmektedir³⁰⁶. Bu nedenle eseri M.S 253 yılı ve öncesine tarihleyebiliriz.

Kat. No. 150 : Önemli kısmı eksik olan eser Mousalar evinde bulunmuştur. Benzeri Pompeii³⁰⁷'de görülmekte ancak tarih bilgisi vermemektedir. Çıktığı kontekst ise dolgu toprağıdır³⁰⁸. Dolayısıyla tarihlenmesi yapılamamıştır.

Kat. No. 151-152 : Konik gövdeli çanlar Mousalar evinde bulunmuştur. Benzerleri Marche³⁰⁹ (İtalya) ve Sardes'de görülmektedir³¹⁰. Waldbaum eseri Hellenistik-Roma dönemleri arasına tarihlenmektedir³¹¹. Eserin kontekstiye dolgu kontekstidir³¹². Waldbaum'un geniş tarihli bir aralık vermesi ve eserin dolgu kontekstinde bulunması nedeniyle eserle ilgili tarihlenme yapmak mümkün olmamıştır.

6.5.4 Plastik Betimli Objeler

Yılan ve aslan başı, iki adet heykel parçası ve bir adet nazarlık bu başlık altında toplanmıştır (Kat. No. 157-161). Kat. No. 158'deki aslan başı ve Kat. No. 160'daki heykel parçası PHI Kurtarma Kazılarında bulunmuştur. Kat. No. 159 ve 161'deki eserler ise yayımlanmamış olanlardır.

³⁰⁵ Waldbaum 1983 Plate 8, no. 92.

³⁰⁶ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

³⁰⁷ Allison 2006, Plate 44, no. 603, Plate 66, no. 942.

³⁰⁸ Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2008, Mousalar Evi, 01 açması.

³⁰⁹ Luni 2001, 144, no. 157.

³¹⁰ Waldbaum 1983, Levha 8, No. 92.

³¹¹ Waldbaum 1983 Levha 8, No. 92.

³¹² Yayımlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2008, Mousalar Evi, 03 açması.

Kat. No. 157 : Bir objeden kopmuş yılan başı görünümlü minyatür figür Mousalar evinde bulunmuştur. Eser Mousalar mozaiğini çevreleyen duvarın batısında bulunmuştur. Bu nedenle eser M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenebilir³¹³.

Kat. No. 159 : İçi boş döküm tekniğinde yapılmış heykel parçası A villasında bulunmuştur. Eserin çıktığı kontekst yoğun kerpiç ve yıkıntı bulunması eserin M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenebileceğini düşündürmektedir³¹⁴.

Kat. No. 161 : Döküm tekniğinde yapılmış oval formlu nazarlık A villasında bulunmuştur. Eserin bulunduğu kontekst Sasani tahribatını işaret ettiği için eser M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenebilir³¹⁵.

6.5.5 Birden Fazla Örneği Olmayan Eserler

Kat. No. 162-166 arasındaki eserleri Birden Fazla Örneği Olmayan Eserler oluşturmaktadır. Birden fazla benzeri olmayan eserler bu başlık altında toplanmışlardır.

Kat. No. 162 : Yemek kepçesinden geriye kalan sap A villasında bulunmuştur. Benzeri Sardes'de görülen eserin Roma dönemine ait olabileceği belirtilmiş ancak kesin bir tarihlendirme yapılmamıştır³¹⁶.

Kat. No. 163 : İçi boş döküm tekniğinde yapılan sakallı erkek figürün başı Danae villasında bulunmuştur. Heykelcik biçiminde yapılmasının Roma dönemine özgü olduğu söylenmektedir³¹⁷. Meriçboyu – Atasoy eserin muhtemelen imparator ya da tanrı olarak

³¹³ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2009, Mousalar Evi, 04 açması.

³¹⁴ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2009, A Villası, 01 açması.

³¹⁵ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 03 açması

³¹⁶ Waldbaum 1983, Levha 17, No. 222.

³¹⁷ Meriçboyu – Atasoy 1983, 6.

betimlendiğini bunun sebebinin ise müşterilerde güven duygusu yaratmak olduğunu söylemektedir³¹⁸. Eserin tanrı büstü şeklindeki betimlemesi Arykanda'da görülmekte ve M.S. 2-3. yy aralığı verilmektedir³¹⁹. Bu nedenle eserin tarihi için M.S. 2. yy ile 253 yılı aralığı verilebilir.

Kat. No. 164 : Kare kesitli terazi kolu parçası A villasında bulunmuştur. Eser kaçakçı çukurunun bulunduğu yerde ortaya çıkartıldığı için kazı raporları eseri tarihlendirirken değerlendirme dışında tutulmuştur. Eserin benzerine Pergamon'da rastlanmakta ancak burada da tarihleme yapılmamaktadır³²⁰. Eseri tarihlemek için Toumpan'ın villadan çıkan sikkeleri değerlendirdiği çalışmasından yararlanılmıştır. Toumpan sikkelerin neredeyse tamamını M.S. 3. yy'a tarihlemiştir. Bu yüzden eserin tarihi için M.S. 253 yılı ve öncesi denilebilir.

Kat. No. 165 : Bir ucu yassı diğer ucu kareye yakın ve düz olan çekiç A villasında bulunmuştur. Eserin benzerinden Petrie bahsetmekte ve kesin bir tarih vermemekle beraber Roma dönemine ait olduğunu ifade etmektedir. Eserin bir şarap satıcısına ait olabileceği yorumunu yapmaktadır³²¹. Eserin çıktığı kontekst Sasani tahribatını işaret ettiği için M.S. 253 yılı ve öncesine tarihlenmiştir³²².

Kat. No. 166 : Kandelabrum'dan geriye kalan iki parça A villasında bulunmuştur. Benzeri Bailey'in kataloğunda bulunmaktadır³²³. Eser burada M.S. 1. yy'a

³¹⁸ Meriçboyu – Atasoy 1983, 11.

³¹⁹ Oransay 2006, 126.

³²⁰ Gaitzsch 2005, 192, Tafel 36, Me 11.

³²¹ Petrie 1917, 41.

³²² Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2009, A Villası, 01 açması.

³²³ Bailey 1996, 98.

tarihlenmiştir³²⁴. Ancak eserin bulunduğu kontekst Sasani tahribatını işaret etmektedir³²⁵.

Bu nedenle eserin tarihi için M.S. 253 yılı ve öncesi denilebilir.

6.5.6 Tanımsız Eşyalar

Kat. No. 167-169 arasındaki eserler bu başlık altında toplanmıştır. Eserler hem küçük oldukları için hem de benzerleri bulunamadığı için tanımlanamamıştır.

Kat. No. 167 : Kalıp tekniğinde yapılmış obje Mousalar evinde bulunmuştur. Eserle birlikte bulunan seramikler M.S. 1-2. yy aralığını vermektedir³²⁶. Bu nedenle eser için M.S. 1-2. yy aralığı verilebilir.

Kat . No. 168 : Yuvarlak formlu plaka Mousalar evinde bulunmuştur. Benzerine rastlanmamıştır. Eserin çıktığı kontekst geç dönem dolgu konteksti olduğu için tarihleme yapılmamıştır³²⁷.

Kat. No. 169 : İnce şerit Mousalar evinde bulunmuştur. Eserin benzerine rastlanmamıştır. Ancak eserin çıktığı kontekstte bulunan 21 adet sikkenin neredeyse tamamı M.S. 3. yy'a tarihlenmiştir. Bu yüzden eserin tarihi için de M.S. 253 yılı ve öncesi denilebilir.

³²⁴ Bailey 1996, 98.

³²⁵ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

³²⁶ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2011, Mousalar Evi, 13 açması.

³²⁷ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2009, Mousalar Evi 04 açması.

6.5.7 Değerlendirmeler

Tez kapsamında kullanılan eserler incelendiğinde, stratigrafinin önemi ortaya çıkmaktadır. Geniş döneme tarihlenen Zincirler, çivi ve çan gibi eserler kazı raporlarından yararlanılarak ait oldukları zamana tarihlenebilmişlerdir³²⁸. Bu durum kazı raporlarının objelerin tarihlerinin tam olarak verilebilmesinde kullanılabileceğini göstermektedir.

Süs Eşyaları başlığı altında yüzükler, bilezikler ve kolye uçları incelenmiştir. Eserlerin Roma imparatorluğunda yaygın olarak kullanıldığı, Tuna, Aquincum, Pompeii, Dura-Europos, Sarmizegetusa gibi bölgelerde bulunan benzerlerinden anlaşılmaktadır.

Giysi Aksamları başlığı altında giysi aplikleri ve aplik harfler, düğmeler, fibulalar ve zırh parçaları incelenmiştir. Konutlarda bulunan askeri donanımlar ev sahipleri hakkında yorum yapılabilmesini sağladığı için önemlidir. Aplik harfler, Romalı askerler tarafından mensub oldukları lejyonu belirtmek amacıyla kemerlere monte edilmekte ve imparatorlukta yaygın olarak görülmektedir. “*Aucissa*” ve “*arbalet*” tiplerindeki fibulaların askerler arasında yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. *Aucissa* tipi fibula ilk olarak M.S. 1. yy’da Galya’da ortaya çıkmış ve imparatorluğa yayılmıştır. *Arbalet* tipi fibula M.S. 3. yy’da ortaya çıkmıştır. Ortası boğumla birleşen iki diskli düğme askerler tarafından kullanılmaktadır. Yapımı zor olduğu için fazla tercih edilmeyen *Lorica plumata* tipindeki zırh parçaları da yukarıda bahsedilen eserler gibi imparatorluğun çeşitli bölgelerinde görülmektedir.

Mimari ve Mobilya aksamları tezin önemli bölümünü oluşturmaktadır. Eserlerin büyük çoğunluğunun muhtemelen ahşap eserlere ait applike parçalar olduğu görülmektedir.

³²⁸ Bkz. Kat. Nos. 81, 82, 149.

Ancak eserlerin applike olduğu objelere rastlanmamıştır. Bunun nedeni muhtemelen ahşap olan parçaların Sasani istilası sonucu ortaya çıkan yangında yok olmasıdır. Geriye ahşap eserlere applike olan küçük bronz buluntular kalmış olmalıdır.

Analizin son ve en büyük bölümünü oluşturan Diğer Aletler başlığında çeşitli eserler bulunmaktadır. Kozmetik ve Tıp Aletleri başlığı altında incelenen cımbızlar, kulak kaşığı, spatulalar ve sondalar, imparatorlukta yaygın olarak görülen ve ciddi olmayan yaraları tedavi amacıyla kullanılan eserlerdir. Bu nedenle eserlerin sahipleri herhangi biri olabilir. Geriye kalan çengeller, çanlar ve plastik betimli objeler de Roma evlerinde sıklıkla görülen gündelik eşyalardır.

Sonuç olarak eserlerin imparatorlukta yaygın olarak kullanılan gündelik eşyalar olduğu görülmektedir. Eserlerin bulunduğu stratigrafi, geniş döneme tarihlenen eserlerin ait oldukları zamana tarihlenmesini sağlamıştır. Eserler arasında bulunan askeri donanım, konutlarda yaşamış insanların mesleği ya da konut sahiplerinin bağlantıları hakkında fikir verdiği için öne çıkmaktadır. Ancak bu eserlerde imparatorluğun genelinde yaygın olarak görülmektedir.

SONUÇ

Tez kapsamında Zeugma Antik Kentinde 2005-2012 yılları arasında sürdürülen çalışmalar esnasında A, B, Mousalar, Danae ve Dionysos evlerinde bulunan bronz eserler ve Kurtarma Kazılarında, konutlarda bulunan ve 2005-2012 yılları arasındaki eserlere benzeyen eserler incelenmiştir. Eserler değerlendirilirken işlevlerine göre gruplandırılmış, buldukları alanlar ve tabakaları göz önüne alınmıştır. Bu sayede evlerin bir kısmıyla ilgili yorum yapılabilmektedir.

Eserler buldukları alanın ortak özellikleri göz önüne alınarak değerlendirildiğinde, buldukları alan ve ev yaşayanlarıyla ilgili yorum yapabilme imkânı olmuştur. Öncelikle, yayımlanmamış eserlerin buldukları alanları anlayabilmek için yayımlanmış eserlerin bulunduğu alanlara bakılmış ve eserlerin ortak bir noktaları olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Ancak yayımlanmış eserler farklı zaman dilimlerinde iki farklı ekip tarafından buldukları için eserleri değerlendirmelerinde farklılık vardır. Fransız Nantes Üniversitesinin, Gaziantep Müzesi ile yaptığı Kurtarma Kazılarında konutlar tam olarak ortaya çıkartılmış, bulunan bronz eserlerin önemli bir kısmının evin hangi alanından geldiği belirtilmiştir³²⁹(**Grafik 3, Grafik 4**). Packard Humanities Institute'un (PHI) yürüttüğü Kurtarma Kazılarında ise durum farklıdır. Bazı konutların bulunmasına rağmen kısmen kazıldığı görülmektedir³³⁰. Ayrıca ortaya çıkartılan konutlardaki eserlerin büyük bir kısmı işlevi belli olmayan odalarda bulunmuştur³³¹(**Grafik 5, Grafik 6**). PHI ekibi eserlerin bulunduğu odaları anlamaktan

³²⁹ 22 eserin bulunduğu odalar bellidir. 6 altı eserin bulunduğu odaların işlevi belirsizdir.

³³⁰ Bkz. Kurtarma Kazılarında Ortaya Çıkartılan Eserlerin Bulunduğu Konutlar.

³³¹ 6 eserin bulunduğu odalar bellidir. 5 eser duvar ve duvar aralarında bulunmuştur. Geriye kalan 37 eserin bulunduğu odaların işlevleri belirtilmemiştir.

çok evlerin boyutuyla ilgili yorum yapmakta, ancak veriler yeterli olduğunda ise mekânın işleviyle ve yüzyıllar içerisindeki değişimiyle ilgilenmiştir. Bu nedenle eserlerin büyük bir kısmının bulunduğu alanlarla ilgili yorumdan kaçınılmıştır. İki ekibin ortak noktası ise stratigrafi konusunda birleşmeleridir³³². İki ekip tarafından bulunan eserler genel olarak M.S. 1-3. yy'lar arasına tarihlenmektedir. Eserlerin büyük kısmı ise Sasani tahribatının oluşturduğu yanık tabaka sebebiyle M.S. 252/253 yılı öncesine tarihlenmektedir. Yayımlanmamış eserlerin bulunduğu A, B, Mousalar, Dionysos ve Danae konutlarında durum farklıdır. Katalogdaki yayımlanmış eserler M.S. 1. yy'dan M.S. 6. yy'a kadar geniş bir aralıkta tarihlenmektedir. Eserlerin bir kısmı, dolgu-erozyon kontekstinden ve yüzeyden gelmekte, bir kısmı tarihlendirilememekte ve bir kısmı da Geç Roma dönemine tarihlenmektedir. Geriye kalanlar ise M.S. 252/253 yıllarından önceki bir döneme tarihlenmektedir³³³ (**Grafik 7**). Bu nedenle KK'da bulunan eserlerle tezimizin ana konusu olan yayımlanmamış eserler arasında mekâna dayalı işlevsel ortak bir paydasını bulmak güçtür. Yayımlanmış ve yayımlanmamış eserleri birbirleriyle ilişkilendirerek bir sonuca ulaşılması güç olduğu için, eserlerin buldukları konutlar kendi içlerinde değerlendirilmiştir.

Poseidon ve **Euphrates** evleri Fransız Nantes Üniversitesi ve Gaziantep Müzesi ekibi tarafından ortaya çıkartılmıştır. Poseidon evinde 19 eser bulunmuştur. Eserlerin buluntu yerleri Önal ve Glad tarafından belirlenmiştir³³⁴. Euphrates evinde 9 adet aplik bulunmuştur. Eserlerin ikisi *triclinium*'dan, bir tanesi kilerden, geriye kalan altısı ise evin

³³² PHI ekibi Hellenistik dönemden Bizans dönemine kadar olan katmanları incelemiştir. Ancak burada kullanılan eserlerin hepsi M.S. 1-3. yy aralığına tarihlenmiştir.

³³³ Yapılan son stratigrafik çalışmalar Zeugma'daki Sasani tahribatının M.S. 252/253 yıllarına ait olduğunu göstermektedir. Bilgi için bkz. Aylward 2013a, 251-279.

³³⁴ Glad 2013, 60-250; Önal 2013, 13-89.

D bölgesinde bulunan ve işlevi tam olarak bilinmeyen D5 isimli odasında bulunmuştur. Bu bölgede dokuz oda bulunmaktadır. Ancak odaların işlevleriyle ilgili kesin bir tanım yapılmaktan kaçınılmış bunun yerine tahminde bulunulmuştur. Odaların genel durumunu göz önüne alan Önal, odaların kiler veya depo olarak kullanılmış olabileceğini söylemiştir³³⁵. Altı eserin bulunduğu odanın işlevini anlamaya çalışmak için evin genel durumu göz önüne alınmıştır. Konutların analizinin yapıldığı 5. bölümde Euphrates evinin C ve D isimleri verilerek iki alana bölündüğünden bahsedilmiştir. Evin içerisinde bulunan mozaiklerden, duvar resimlerinden ve diğer eserlerden C bölümünün zengin olduğu görülmektedir. D bölümü ise gösteriştan uzak ve atıl bir görünümündedir. Bir kaç duvar resmi ve *graffiti* dışında herhangi dekoratif elemente sahip değildir. Eserlerin bulunduğu odada, bronz aplikler haricinde pişmiş topraktan yapılmış kandil, kireç taşından yapılmış damga mühür, pitos ve mavi renkli cam parçaları bulunmuştur. Odanın içerisinde herhangi mozaik veya duvar resmi bulunmamaktadır. Taban, düzleştirilmesi amacıyla mimari parçalarla döşenmiştir³³⁶. Birbirine benzemeyen eserlerin bir arada bulunması ve odanın gösteriştan uzak olması Önal'ın düşüncesinin göz önünde bulundurulmasına neden olmaktadır. Ancak Sasani istilasının evde açtığı yoğun tahribat odadan geriye pek bir şey kalmamasına yol açmıştır³³⁷. Bu yüzden, odanın işleviyle ilgili yorum yapmak güçleşmektedir. Yine de, D bölümünün atıl görünümü ve eserler göz önünde bulundurulduğunda odanın terkedilmiş veya kullanılmayan bir alan olduğu varsayımı yapılabilir.

³³⁵ Önal 2013, 131.

³³⁶ Önal 2013, 91-138.

³³⁷ Önal 2013, 91-138.

Tessera Evi, Kerpiç Evi, Boğa Evi, Miğfer Evi, Çeşme Evi, Define Evi, İnsanlı Sıva Evi ve Tünel Evi Packard Humanities Institute (PHI) Kurtarma Kazılarında ortaya çıkartılmıştır³³⁸. Konutlar içerisindeki Tessera Evi'nde 7 adet eser bulunmuştur. Birbirinden çeşitli olan eserleri iki adet yüzük, bir adet düğme, üç adet halka ve bir adet spatula ucu oluşturmaktadır. Eserler eve ismini veren ve içi tessera dolu amphora'nın bulunduğu 9A isimli odasında ortaya çıkartılmıştır. Tobin evin hem dükkân hem iskân amaçlı kullanıldığını düşünmektedir³³⁹. Tobin'in düşüncesi, eserlerdeki çeşitlilik ve odada içi tessera dolu bir amphora bulunması odanın bir depo olarak kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Kerpiç Ev kısmen ortaya çıkartıldığı için elimizdeki bilgiler kısıtlıdır. Evin duvarlarında iki adet, 18A ve 18B isimli odalarında ise beşer adet olmak üzere 12 adet eser bulunmuştur. Eserlerin bulunduğu odaların yalnızca bir kısmı ortaya çıkartıldığı için evle ilgili yorum yapmak güçleşmektedir³⁴⁰. Benzer biçimde 6 eserin bulunduğu **Boğa Evi**'nin de bir kısmı kazılmıştır. Yapılan kazılarda evin yalnızca avlusu ve etrafındaki odaların bir kısmı ortaya çıkartılmıştır. Eserlerin üçü evin avlusunda, geriye kalan üçü de 2L, 2J ve 2K adlı işlevi belli olmayan odalarda ortaya çıkartılmıştır. Sasani istilasının yol açtığı ağır tahribat, yerdeki geometrik mozaikler hariç bir şey bırakmadığı için odalarla ilgili yorum yapmak güçleşmektedir³⁴¹. Sadece eve ismini veren kapı sövesinde kazımayla yapılmış bir boğa figürünün bulunduğu 2L isimli odanın dikkat çekici olduğu söylenebilir³⁴². Ancak

³³⁸ Tobin 2013, 71-109.

³³⁹ Tobin 2013, 87.

³⁴⁰ Tobin 2013, 103-109.

³⁴¹ Tobin 2013, 80-85.

³⁴² Boğa, Romalıların çeşitli sebeplerle kurban ettiği hayvanlardan bir tanesidir. Kendisine Roma sanatında geniş yer ayrılmıştır. Kimi zaman dini, kimi zaman siyasi, kimi zamansa sosyal sebeplerden ötürü tanrılara kurban edildiği sahneler bulunmaktadır. Örneğin, Roma'da bulunan Traian Kolonun'da, kazanılan zaferlere ithafen, boğa tanrılara adanırken resmedilmektedir. Floransa'da bulunan bir kabartmada, imparator Hadrian'ın (M.S. 118-137) tahta çıkışının yirminci

odanın tahrip olması ve burada bulunan bir adet bronz halka parçasının yorum yapmak için yetersiz olması, odanın işlevinin anlaşılmasına engel olmaktadır.

Sadece güneybatısı kazılan **Miğfer Evi**'nde 7 adet eser bulunmuştur. Eserler evin avlusunda 2F, 2G ve 2H isimli odalarında ortaya çıkartılmıştır. Miğfer evi ismini avlusunda bulunan, neredeyse eksiksiz olarak korunmuş bir miğferden ve iki miğfer kalıntısından almaktadır³⁴³. Eve ismini veren miğfer ve miğfer kalıntıları evi kullananlar hakkında bize bilgi vermektedir. Bu buluntular bu evin yaşayanlarının bize askeriyle bağlantılı olabileceğini düşündürmektedir. Genellikle Zeugma'da askeri donanımların bulunduğu evlerde, tıpkı buradaki içinden askeri donanım çıkan ev gibi, Sasani yağması öncesi, savunmaya yönelik bazı değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Burada da evin avlusu ve odaları Sasani istilasından önce evin avluya açılan odaları bloke edilerek değişikliğe uğramıştır³⁴⁴. Tobin odaların bölündüğünü ve bir zamanlar zenginliği simgeleyen dekoratif elementlerin bulunduğu alanların artık yiyecek saklamak için hazırlandığını belirtmektedir³⁴⁵. Ayrıca içerisinde kolye ucu bulunan ve diğer odalarla bağlantısı bulunan 2H isimli odanın izole edildiğini ve tek girişinin muhtemelen evin henüz kazılmamış tarafında bulunduğunu söylemektedir³⁴⁶. Evde bulunan askeri donanım ve Sasani istilasından önce evde savunma amacıyla yapıldığı tahmin edilen değişiklikler ev sahibinin kim olabileceği sorusuna yol açmıştır. Evin genel durumu ve eserlerin kullanım amacı göz önüne alındığında ev sahibinin asker ya da askeri personelle bağlantılı biri

yılıni kutlamak amacıyla boğa kurban ettiği bir sahne gösterilmektedir. Beklentileri veya dilekleri olan Romalıların da tanrılara boğa kurban ettikleri söylenmektedir. Rüpke, politikacıların diledikleri pozisyona gelebilmek için boğa kurban ettiklerinden bahsetmektedir. Örneklerde görüldüğü üzere boğa çeşitli anlamlar yüklenerek kurban edilen önemli bir hayvandır. Rüpke 2007, 169-171.

³⁴³ Tobin 2013, 76.

³⁴⁴ Bergman 2013, 171.

³⁴⁵ Tobin 2013, 76.

³⁴⁶ Tobin 2013, 79.

olabileceği söylenebilir. Odalarda bulunan bronz eserlere bakıldığında, 2H haricindeki odalarla ilgili yorum yapmak güçtür. Bunun sebebi odalarda bulunan iki halka ve bir aplik parçasının yeterli bilgiyi veremeyecek durumda olmasındadır. Ancak 2H isimli odada durum farklıdır. Bu odada bronz kolye ile birlikte içinde yemek saklandığı düşünülen kap parçaları ve bir adet taş el değirmeni bulunmuştur³⁴⁷. Ayrıca odanın diğer odalarla olan bağlantısı Sasani istilasından önce kesilmiştir. Bu nedenle odanın hem değerli eşyaların hem de gıdanın saklandığı bir depo olduğu düşünülebilir.

İçerisinde 4 adet eser bulunan **Çeşme Evi**'nin bir kısmı ortaya çıkartılmıştır. Bulunan eserlerden bir adet halka ve yüzük evin duvarları arasından gelmektedir. Geriye kalan kilit plakası 11C'de, zırh parçaları ise 11D isimli odada ortaya çıkartılmıştır. Eserlerin yeterli sayıda olmaması ve bulunduğu alanın Sasani istilasında tahrip olması odalarla ilgili yorum yapılmasını zorlaştırmaktadır. Lakin eserler arasında bulunan zırh parçaları ve Sasani istilası öncesi evde yapılan değişiklikler bir arada değerlendirildiğinde, ev sahibi hakkında yorum yapılabilir. Sasani tehlikesi henüz belirgin değilken, eve eklemeler yapılmış, su deposu yenilenmiş, duvarlar sıvanmış ve eve yeni mozaikler eklenerek lüks bir yaşam alanı oluşturulmuştur. Ancak istiladan kısa bir süre önce evde savunma amaçlı değişikliklerin yapıldığı tespit edilmiştir. Evin 11E adlı odası'nın avluya çıkışı kapanmış ve yerde bulunan mozaığın üzeri örtülmüştür. Ayrıca, evin *latrina*'sı ve çeşmesi kullanım dışı kalmıştır. Evi koruma amaçlı yapılan değişiklikler ve bulunan zırh parçaları, ev sahibinin ya askeri personel olduğu ya da askerle bağlantılı biri olduğunu düşündürmektedir³⁴⁸.

³⁴⁷ Tobin 2013,79.

³⁴⁸ Tobin 2013, 93-96.

10 adet eserin bulunduğu **Define Evi**'nin bir kısmı kazılmıştır. Eserlerin bulunduğu 9J ve 9I isimli odalar sondaj atılarak incelenmiştir. 9G odasının ise bir kısmı kazılmıştır. Bu yüzden evin ve eserlerin bulunduğu odalarla ilgili yorum yapmak mümkün değildir³⁴⁹. **İnsanlı Sıva Evi**'nin sadece kuzey kısmı kazılmıştır. Ortaya çıkartılan alan çok küçük olduğu için evle ilgili bilgiler yetersizdir³⁵⁰. Evin 2D ismi verilen odasında bir adet bronz iğne bulunmuştur. Bu eseri değerlendirerek odayla ilgili yorum yapmak güçtür. Ancak odanın dört duvarını çevreleyen figürlü resimden arta kalanlar dikkat çekicidir. Resimde bir kolon ve ona yakın, hareket halinde erkek bir figür görülmektedir. Bergmann elinde yuvarlak bir tabak tutan erkeğin hizmetçi olduğunu söylemektedir³⁵¹. Benzer bir duvar resminden geriye kalanlar Nantes Üniversitesinin, Gaziantep Müzesi ekibiyle yürüttüğü Kurtarma Kazılarında buldukları Synaristôsai evinde de görülmektedir. Resmin bulunduğu odanın *triclinium* olabileceği söylenmektedir.³⁵² Bergmann benzer duvar resimlerinin Roma'da bulunan Villa Negroni evinin bazı odalarında ve özellikle ev sahibinin salonunda ve *frigidarium*'da bulunduğu bahsetmektedir³⁵³. İki yazarın açıklamalarından 2D odasında bulunan duvar resminin benzerlerinin, çeşitli odalarda bulunabileceği anlaşılmaktadır. Hem 2D odasının kısmen ortaya çıkartılması hem de burada bulunan duvar resminin çeşitli odalarda bulunabilmesi sebebiyle odanın işleviyle ilgili yorum yapmak zorlaşmaktadır.

Tez kapsamında değerlendirilen ve KK'da bulunan son konut **Tünel Evi**'dir. Ev tam olarak ortaya çıkartılmadığı için hakkında kısıtlı yorum yapılabilmektedir. Evin 13E ve

³⁴⁹ Tobin 2013, 89-91.

³⁵⁰ Bergmann 2013, 170.

³⁵¹ Bergmann 2013, 170.

³⁵² Barbet 2005, 206-212.

³⁵³ Bergmann 2013, 170.

13F adı verilen odaları oluşturan duvarında bir adet *aucissa* tipi fibula bulunmuştur³⁵⁴. Fibula askeri personel tarafından kullanılan bir eser türüdür. Çeşme ve Miğfer Evleri gibi Tünel Evi'nde de Sasani tahribatından önce bir takım değişiklikler yapıldığı farkedilmiştir. Evin 13A isimli odasının, gıda depolayacak biçimde değiştirildiği düşünülmektedir³⁵⁵. Askeri donanımın bulunduğu üç evde de, Sasani istilasından önce değişiklik yapılması dikkat çekicidir. Bu nedenle Tünel Evi'nin sahibinin de asker ya da askeri personelle bağlantılı birisi olduğu yorumu yapılabilir.

Tez kapsamında değerlendirilen yayımlanmamış eserlerin büyük çoğunluğunu 41 adetle **A Villasında** bulunanlar oluşturmaktadır. Yüzeyde bulunan, erozyon tabakasından gelen, tarihi belirlenemeyen ve Erken Bizans dönemine ait 10 eser değerlendirme dışı tutulmuştur. 14 eser evin duvarlarından, 3, 5 ve 7 numaralı odalardan gelmektedir. Oda 7'nin *atrium* olduğu bilinmekte, 3 ve 5'in işlevi bilinmemektedir. Eldeki eserlerin azlığı ve odaların genel durumu şu anda bilinmeyen odaların işlevleri hakkında yorum yapılmasını zorlaştırmaktadır. Ancak geriye kalan 17 eserin bulunduğu alan ile ilgili yorum yapılabilmektedir. Eserlerden 15'i evin *lararium* ve sarnıcı arasında devam eden bir alanda bulunmuştur. Evin girişinin güneyinde bulunan, 5 ve 4 numaralı odalara geçişi sağlayan ve bittiği yerde merdiven bulunan bu alana koridor denilebilir. Burada bulunan eserler arasındaki çeşitlilik dikkat çekmektedir. Yüzük, aplik parçaları, broş, fibula, halkalar, zincir parçaları, çivi, çan ve bir adet iğne ortaya çıkartılan eserler arasındadır. Ayrıca tez kapsamında kullanılan eserlerin haricinde, burada Alagöz tarafından değerlendirilmiş bronz ve demir eserler bulunmaktadır. Eserleri bronz hokka, bronz çivi formlu aplik, demir

³⁵⁴ Tobin 2013, 106-108.

³⁵⁵ Tobin 2013, 108.

asma kilit kutusu, demir kanca ve demir bir balta oluşturmaktadır³⁵⁶. Alagöz baltanın silah olarak kullanılmış olabileceğini belirtmiştir³⁵⁷. Koridorun bittiği yerin kuzeyinde 5 ve 4 numaralı odalara geçiş sağlanabilmekte veya burada bulunan merdiven kullanılarak üst kata ulaşılabilir. Merdivenin bulunduğu alanda biri aplik, biri kandelabrum parçaları olmak üzere 2 adet eser, pişirme kaplarıyla birlikte bulunmuştur³⁵⁸. Eserler arasında bulunan fibula ve balta değerlendirildiğinde ev sahibinin askeri personel olabileceği düşünülebilir. Geriye kalan eserlerin çeşitliliğine rağmen bir arada bulunması ve pişirme kaplarının da eserlere yakın konumlanması, Sasani istilasından önce Miğfer Evinde yapılan hazırlıkları anımsatmaktadır. Miğfer Evinde askeri donanım bulunmuş ve bu nedenle ev sahibinin asker olabileceği düşünülmüş, istiladan önce de evde hazırlık yaptığı belirlenmiştir. Aynı durumun A villasının sahibi içinde geçerli olabileceği düşünülebilir. Koridordaki eşyaların çeşitliliğinden ev sahibinin değerleri eşyalarını ve yiyecek stoğunu bir arada tuttuğu varsayımı yapılabilir.

Geç döneme tarihlendirilen **B Villasında** bir adet iğne bulunmuştur. Ev hem geç döneme ait olması hem de içersinde bir adet eser bulunması sebebiyle değerlendirilmemiştir.

Kazı çalışmaları 2007 yılından beri devam etmekte olan **Mousalar Evi**'nde 41 adet eser ele geçmiştir. Eğimli bir arazide bulunmakta olan evin erozyon tabakalarına maruz kalmış olması, erken dönem eserleriyle geç dönem eserlerinin zaman zaman birbirine karışmasına neden olmuştur. Bu yüzden erozyon tabakalarında bulunan 28 eser değerlendirme dışı bırakılmıştır. Geriye kalan 13 eserin sekizi Mousalar mozaığının

³⁵⁶ Alagöz 2012, Kat. Nos., 29, 64, 90, 93, 102, 103, 107.

³⁵⁷ Alagöz 2012, 79.

³⁵⁸ Yayınlanmamış Zeugma Kazı Raporu 2006, A Villası, 01 açması.

doğusunda, biri güneyinde ve dördü Mousalar mozaiğini çevreleyen duvarlarda ve mozaığın kısmen açığa çıktığı yerde bulunmuştur. Mousalar mozaığının doğusunda ve güneyinde ortaya çıkartılan eserler buldukları alan hakkında yeterli bilgi veremediği için yorum yapılamamıştır. Ancak Mousalar mozaığının bulunduğu alan önemlidir. Görkay, Mousalar mozaığının bulunduğu alanın büyük olasılıkla evin yemek odalarından biri olabileceğini belirtmiştir³⁵⁹. Mousalar mozaığının hemen üzerinde bir adet *aucissa* tipinde fibula, duvarlarında iki adet aplik harf ve spatula bulunmuştur. Aplik harfler ve fibula evdeki askeri bağlantıyı göstermesi açısından önemlidir. Büyük “R”, “E” ve ters “A” harfleri askerler tarafından ait oldukları lejyonu belirtmek amacıyla kemerlerine monte edilmektedir. *Aucissa* tipi fibula ise Galya’da M.S. 1. yy’da ortaya çıkmış ve Romalı askerler aracılığıyla imparatorluğa yayılmıştır³⁶⁰. Bu nedenle ev sahibinin emekli asker ya da askeri personelle bağlantılı birisi olabileceği düşünülebilir.

Dionysos Villası’nda ikisi halka biri çivi olmak üzere 3 adet eser bulunmuştur. Halkalar Sasani istilasını işaret eden katmanda, çiviye dolgu kontekstinde bulunmuştur. Eldeki eserler yetersiz olduğu için değerlendirme yapmak mümkün olmamıştır. Ancak önceki yıllarda evde bulunan savaş araç gereçlerini değerlendiren Alagöz, sahibinin asker olabileceğini belirtmiştir. Savaş aletleri arasında kabzası antitetik aslan işlemeli kılıç, demir hançer ve bronz kalkan göbeği bulunmaktadır³⁶¹. Alagöz’ün tespiti önemlidir çünkü tez kapsamında değerlendirilen konutların bir kısmında olduğu gibi Dionysos Villası’nda da askeri personel yaşamış olabileceğine işaret etmiştir.

³⁵⁹ Görkay 2012, XIII.

³⁶⁰ Khamis 2013, 119.

³⁶¹ Alagöz 2012, 151, 152.

Danae Villası'nda 8 adet eser bulunmuştur. Eserlerin üçü geç döneme ait kontekstten, dördü erozyon ve dolgu tabakalarından, sonuncusu ise evin çevresinde bulunmuştur. Dolayısıyla eserleri değerlendirerek yorum yapmak mümkün olmamıştır.

Sonuç olarak yayımlanmamış eserlerin önemli bir kısmının dolgu-erozyon tabakalarında bulunması, geç döneme ait eserlerin bulunması ve geriye kalan az miktarda eserin mekân olarak tanımlanabilecek alanlarda ortaya çıkartılması, eserlerin bulunduğu evlerin mekânsal işlevleriyle ilgili yorum yapılmasını kısıtlamaktadır. Yayımlanmış eserlerin iki ayrı ekip tarafından bulunması ve farklı biçimde incelenmesi yayımlanmamış eserlerle ilişkilendirerek incelenmesini güçleştirmektedir. Yine de tez kapsamındaki eserler buldukları alanın özellikleri ve burada ortaya çıkartılan diğer eserler de göz önüne alınarak incelendiğinde, bazı konutlardaki odalar ve konut sahipleriyle ilgili yorum yapabileme imkânı doğmaktadır. Euphrates evinin D5 isimli odasının genel durumu, odada bulunan bronz eserler, pitos ve cam parçaları birlikte değerlendirildiğinde odanın depo olarak kullanılmış olabileceği düşünülebilir. Tessera evinin dükkân amaçlı kullanıldığının Tobin tarafından belirtilmesi ve 9A isimli odasında içi tessera dolu bir amphora'nın, spatula ucuyla birlikte bulunması odanın depo olduğunu düşündürmektedir. Miğfer evi, Çeşme evi ve Tünel evi ev sahibi olabilecek kişilerle ilgili yorum yapabildiğimiz için önemlidir. Evlerde bulunan askeri donanım ve Sasani istilasını öncesi üç evde savunma amaçlı yapılan değişiklikler ev sahiplerinin asker olabileceğini düşündürmektedir. Yayımlanmamış eserlerin bulunduğu A villası, Mousalar evi ve Dionysos villasında da askeri donanım bulunmuştur. Her ne kadar yayımlanmamış eserlerin bulunduğu evlerde Sasani istilasını öncesi tahkimat yapıldığına dair iz olmasa da ortaya çıkartılan donanımdan evlerde askeri personel yaşamış olabileceği düşünülebilir. Değerlendirilen on beş konutun

altısında askeri personelin yaşamış olabileceği ihtimali Zeugma'nın stratejik konumu göz önüne alındığında mümkün görünmekte ve konutların azımsanamayacak sayıda asker tarafından iskân edilmiş olabileceğini söylememize olanak vermektedir.

BİBLİOGRAFYA

Antik Kaynaklar

- Apollonius Rhodius *The Argonautica*, (Çev. R.C. Seaton), (1988).
- Appian *Roman History*, Vol. II (Çev. H. White), (1980).
- Aristophanes *The Wasps*, (Çev. B.B. Rogers), (1924).
- Cassius Dio *Roman History*, Vol. III (Çev. E. Cary), (1914).
- Cassius Dio *Roman History*, Vol. V (Çev. E. Cary), (1917).
- Cicero *Letters To His Friends*, Vol. III (Çev. W. G. Williams), (1929).
- Diodorus Sicilus *Diodorus of Sicily*, Vol. II (Çev. C.H. Oldfather), (1935).
- Diodurus Sicilus *Diodorus of Sicily*, Vol. III (Çev. C.H. Oldfather), (1939).
- Diodorus Sicilus *Library of History*, Vol. I (Çev. C.H. Oldfather), (1933).
- Frontinus *Strategems And The Aqueducts Of Rome*, (Çev. C.E. Bennett), (1925).

- Herodotos *Herodot Tarihi*, (Çev. M. Ökmen), (1973).
- Historia Augusta*, (Çev. David Magie), (1924).
- Josephus *Jewish Antiquities*, Vol. VII (Çev. R. Marcus), (1943).
- Josephus *Jewish War*, Vol. III (Çev. H.S.T.J. Thackeray), (1928).
- Livy *History of Rome*, Vol. VIII (Çev. F.G. Moore), (1935).
- Pliny *Natural History*, Vol. II (Çev. H. Rackham), (1942).
- Pliny *Natural History*, Vol. IX (Çev. H. Rackham), (1952).
- Pliny *Natural History*, Vol. X (Çev. D. E. Eicholz), (1962).
- Plutarch *Lives*, Vol. III (Çev. Bernadotte Perrin), (1916).
- Plutarch *Lives*, Vol. VII (Çev. Bernadotte Perrin), (1919).

- Strabo *The Geography of Strabo*, Vol. VII (Çev. H.L. Jones), (1930).
- Strabon *Coğrafya (Geographika)*, (Çev. A. Pekman), (1969).
- Suetonius *The Twelve Caesars*, (Çev. Robert Graves), (1957).
- Tacitus *Annals*, Vol. IV (Çev. J. Jackson), (1937).
- Tacitus *Agricola, Germania, Dialogus*, Vol. I (Çev. M. Hutton, E.H. Warmington), (1914).
- Vegetius *Epitome of Military Science*, (Çev. N.P. Milner), (1993).

Modern Kaynaklar

- Adkins – Adkins 2004 L. Adkins – R. A. Adkins, *A Handbook to Life in Ancient Rome*, New York, (2004).
- Alagöz 2012 U. Alagöz, *Zeugma Antik Kenti Dionysos ve A Evleri Metal Buluntuları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, (2012).
- Alicu 1994 D. Alicu, *Small Finds From Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, Cluj-Napoca, (1994).

- Allison 2006 P. M. Allison, *The Insulae of the Menander at Pompeii, Vol III: The Finds, A Contextual Study*, Oxford, (2006).
- Akşit 1985 O. Akşit, *Roma İmparatorluk Tarihi*, İstanbul, (1985).
- Bailey 1996 D. Bailey, *A Catalogue Of The Lamps In The British Museum; IV Lamps Of Metal Stone and Lampstands*, London, (1996).
- Barbet 2005 d'Alix Barbet, *Zeugma II Peintures Murales Romaines*, Paris, (2005).
- Bergmann 2013 B. Bergmann, "Wall Painting" içinde: W. Aylward (ed.), *Excavations at Zeugma I*, (2013) 168-177.
- Bishop – Coulston 2006 M. C. Bishop – J. C. N. Coulston, *Roman Military Equipment: From The Punic Wars To The Fall Of Rome*, Oxford, (2006).
- Bliquez 1995 L. J. Bliquez, *Roman Surgical Instruments and Other Minor Objects in the National Archaeological Museum of Naples*, Mainz, (1995).

- Blömer – Winter 2011 M. Blömer – E. Winter, *Kommagene; Toros ve Fırat Arasındaki Tanrılar Ülkesi*, İstanbul, (2011).
- Boyanov 2013 I. Boyanov, “Veterans and Society in Roman Serdica”, içinde: G.R. Tsetskhladze (ed.), *AWE* 12, (2013) 237-249.
- Broughton 1938 T. R. S. Broughton, *An Economic Survey Of Ancient Rome*, Vol IV, Baltimore, (1938).
- Cambell 1994 B. Campbell, *The Roman Army 31 BC – AD 337*, New York, (1994).
- Caton 1914 R. Caton, “Notes on a Group of Medical and Surgical Instruments Found Near Kolophon”, *JHS* 34, (1914) 114-118.
- Cohen 2006 G.M. Cohen, *The Hellenistic Settlements in Syria, the Red Sea Basin, and North Africa*, London, (2006).
- Comfort – Ergeç 2001 A. Comfort – R. Ergeç, “Following the Euphrates in Antiquity: North – South Routes around Zeugma”, *AnatSt*, 51, (2001) 19-47.
- Crummy 1983 N. Crummy, *Colchester Archaeological Report 2: The Roman small finds from excavations in Colchester 1971-9*, Colchester, (1983).

- Cunliffe 1971 B. Cunliffe, *Excavations at Fihbourne*, London, (1971).
- Davidson 1952 G. R. Davidson, *Corinth*, Vol XII: *The Minor Objects*, New Jersey, (1952).
- Dickinson 1982 T. Dickinson, "Fowler's Type G Penannular Brooches Reconsidered", *Medieval Archaeology* 26, (1982) 41-68.
- Eck 2007 W. Eck, *The Age of Augustus*, Taschenbuch, (2007).
- Ergeç 1998 R. Ergeç, "Rescue Excavations by Gaziantep Musem (1992-1994), The Twin Towns of Zeugma on the Euphrates", (ed.), J.H. Humprey, *JRS* 27, (1998) 81-91.
- Ergeç 2005 R. Ergeç, "Zeugma'nın Kronolojik Tarihi", *Ayıntap* 4, (2005) 19-22.
- Forbes 1966 R. J. Forbes, *Studies in Ancient Technology*, Vol. VII, Leiden, (1966).
- Facsády 1994 A. R. Facsády, "Trèsors de Pannonie du 2e siècle", *Akten Der 10. Internationalen Tagung Über Antike Bronzen* 45, (1988) 141-146.

- Facsády 2009 A. R. Facsády, “Analysis of Roman Bronze Finger Rings from Aquincum”, *Materials and Manufacturing Processes* 20, (2009) 993-998.
- Gaitsch 2005 W. Gaitsch, *Eisenfunde Aus Pergamon Geräte, Werkzeuge Und Waffen*, Berlin, New York, (2005).
- Glad – Feugère – Önal 2013 N. D. Glad, M. Feugère, M.Önal, *Zeugma V: Les Objets*, Lyon, (2013).
- Goldman 1950 H. Goldman, *Excavations At Gözliü Kule, Tarsus, Vol I, The Hellenistic and Roman Periods*, New Jersey, (1950).
- Goodman 1997 M. Goodman, *The Roman World 44 BC – AD 180* (1997).
- Görkay 2011 K. Görkay, “Zeugma Roma Dönemi Konutları”, *Actual Archaeology Magazine* 1, (2011) 36-51.
- Görkay 2012, K. Görkay, “Zeugma in Ligh of New Research” içinde, K. Konuk (ed.), *Stephanèpheros: de L’economie Antique à L’Asie Mineure: Hommages à Raymond Descat*, (2012) 275-300.

- Görkay 2015 K. Görkay, *Belkıs – Zeugma Mozaikleri*, Gaziantep, (2015).
- Görkay 2015, K. Görkay, *Tarihin Hazinesi Zeugma*, İstanbul, (2015).
- Gudea 1972 N. Gudea, *Castrul Roman De La Buciumi*, Clus, (1972).
- Hartmann – Speidel 2013 M. Hartmann – M.A. Speidel, “Military Installations at Zeugma: An Overview of the Swiss Archaeological Investigations, 2001-2003” içinde: W. Aylward (ed.), *Excavations at Zeugma, Conducted by Oxford Archaeology III*, (2013) 381-392.
- Healy 1978 J. F. Healy, *Mining and Metallurgy in the Greek and Roman World*, London, (1978).
- Hopper 1953 R. J. Hopper, “The Attic Silver Mines in the Fourth Century B.C.”, *BSA* 48, (1953) 200-254.
- Howatson 2013 M.C. Howatson, *Oxford Antikçağ Sözlüğü*, çev. F. Ersöz, İstanbul, (2013).

- Höckmann 1972 U. Höckmann, *Staatliche Kunstsammlungen Kassel, Antike Bronzen*, Neuendorf, (1972).
- Humphrey ve diğ. 1998 J. W. Humphrey – J. P. Oleson – A. Sherwood, *Greek and Roman Technology: A Sourcebook*, New York, (1998).
- Jackson 1986 R. Jackson, “A Set of Roman Medical Instrument From Italy, *Britannia* 17, (1986) 119-167.
- Jacobi 1897 L. Jacobi, *Das Römerkastell Saalburg*, (1897).
- James 2004 S. James, *The Excavations at Dura-Europos conducted by Yale University and the French Academy of Inscriptions and Letters 1928 to 1937: Final Report VII, The Arms and Armour and other Military Equipment*, London, (2004).
- Kalee 1989 C. A. Kalee, “Roman Helmets and Other Militaria from Vechten”, içinde: C. Van Driel – Murray (ed.), *Roman Military Equipment: The Sources of Evidence, Proceedings of the Fifth Roman Military Equipment Conference*”, *BAR* 476, (1989) 193-227.

- Kennedy 1998a
D. Kennedy, "Zeugma, the South-East Anatolia Development Project, and fieldwork on the Turkish Lower Euphrates", içinde: J.H. Humprey (ed.), *The Twin Towns Of Zeugma On The Euphrates*, (1998) 7-11.
- Kennedy 1998b
D.Kennedy, "Conclusions: Roman Zeugma", içinde: J. H. Humprey (ed.), *The Twin Towns of Zeugma On The Euphrates*, (1998) 237-245.
- Kennedy 1998c
D. Kennedy, "Miscellaneous Artefacts", içinde: J.H. Humprey (ed.), *The Twin Towns Of Zeugma On The Euphrates*, (1998) 129-138.
- Khamis 2013
E. Khamis, "Copper Alloy Objects", içinde: W. Aylward (ed.), *Excavations at Zeugma, Conducted by Oxford Archaeology III*, (2013) 168-177.
- Luni 2001
M. Luni, *I Bronzi Di Forum Sempronii, L'utile E Il Bello*, Roma, (2001).
- Manning 1985
W. H. Manning, *Catalogue Of The Romano-British Iron Tools, Fitting And Weapons In The British Museum*, London, (1985).

- Marshall 1968 F. H. Marshall, *Catalogue of the Finger Rings, Greek, Etruscan and Roman in the Departments of Antiquities*, London, (1968).
- Masyakin 2009 V. V. Masyakin, "Roman Fibulae and Parts of a Belt-set from the from the Zayetnoe Necropolis", *Ancient Civilizations from Scythia to Siberia* 15, (2009) 261-286.
- Maurer 1951 J. A. Maurer, "On Pins and Needles", *The Classical Weekly* 44, (1951) 161-165.
- Maxwell – Hyslop 1974 K. R. Maxwell – Hyslop, "Assyrian Sources of Iron, A Preliminary Survey of the Historical and Geograpcal Evidence", *Iraq* 36, No: 1/2, (1974) 139-154.
- McElderry 1918 R. K. McElderry, "Vespasian's Reconstruction on Spain", *JRS* 8, (1918) 53-102.
- McNabb 2010 C. McNabb, *The Roman Army*, Oxford, (2010).
- Menzel 1964 H. Menzel, *Römische Bronzen*, Hannover, (1964).

- Meriçboyu – Atasoy 1983 Y. Meriçboyu, S. Atasoy, *İstanbul Arkeoloji Müzelerindeki Büst Şeklinde Kantar Ağırlıkları*, İstanbul, (1983).
- Meriçboyu 2001 A. Meriçboyu, *Antikçağda Anadolu Takıları*, İstanbul, (2001).
- Millar 1993 F. Millar, *The Roman Near East*, London, (1993).
- Milne 1907 J. Milne, *Surgical Instruments In Greek and Roman Times*, Oxford, (1907).
- Muscarella 1967 O. W. Muscarella, *Phrygian Fibulae From Gordion*, London, (1967).
- Reynal – Ergeç 2012 C.A. Reynal, R. Ergeç, *Zeugma I: Fouilles De L'Habitat (1) La Mosaique De Pasiphae*, Paris, (2012).
- Németh 1991 M. K. Németh, *Archäologische Reihe Römische Bronzen II*, Frankfurt, (1991).
- Noll 1980 R. Noll, *Der Römische Limes in Österreich*, Wien, (1980).
- Oleson 2008 J.P. Oleson, *Engineering And Technology In The Classical World*, Oxford, (2008).

- Onur 2014 F. Onur, *Monumentum Pergense, Anastasios'un Ordu Fermanı*, İstanbul, (2014).
- Oransay 2000 B. S. A. Oransay, *Arykanda Madenciliği ve Maden Buluntuları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, (2000).
- Oransay 2006 B. S. A. Oransay, *Arykanda Antik Kentinde 1971-2002 Kazı Sezonlarında Ele Geçen Madeni Buluntular ve Madencilik Faaliyetleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, (2006).
- Önal 2006 M. Önal, *Zeugma Mühür Baskılarında Krallar, İmparatorlar, İmparatoriçeler, Filozoflar ve Semboller*, Konya, (2006).
- Önal 2013 M. Önal, *Poseidon-Euphrates Evleri, Belkıs/Zeugma*, İstanbul, (2013).
- Petrie 1917 W. M. F. Petrie, *Tools And Weapons*, London, (1917).
- Richter 1915 G. M. A. Richter, *Greek, Etruscan And Roman Bronzes*, New York, (1915).

- Riha 1986 E. Riha, *Römisches Toilettgerät und medizinische Instrumente aus Augst und Kaiseraugst*, Basel, (1986).
- Robinson 1941 D. M. Robinson, *Excavations At Olynthus Part X: Metal And Minor Miscellaneous Finds, An Original Contribution To Greek Life*, London, (1941).
- Roth 1999 J. P. Roth, *The Logistics Of The Roman Army At War (264 B.C. – A.D. 235)*, Leiden, Boston, Köln, (1999).
- Rüpke 2007 J. Rüpke, *A Companion to Roman Religion*, Oxford, (2007).
- Scarre 1995 C. Scarre, *Chronicle Of The Roman Emperors*, London, (1995).
- Speidel 1998 M. A. Speidel, “Legio IIII Scythica, its movements and men”, içinde: J.H. Humprey (ed.), *The Twin Towns Of Zeugma On The Euphrates*, (1998) 163-205.
- Szirmai 1995 K. Szirmai, “Small Bronze and Iron Finds from the vicus of the Military Fort Budapest-Albertfalva” içinde: S.T.A.M. Mols (ed.), *Acta*

of the 12th International Congress on Ancient Bronzes, (1995) 427-435.

Talbert 2000

J. A. Talbert, *Barrington Atlas of the Greek and Roman World*, Princeton University Press, (2000).

Tekin 2008

O. Tekin, *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İstanbul, (2008).

Tobin 2013

J. Tobin, “The Houses: Domestic Architecture, Dated Deposits, and Finds in Context”, içinde: W. Aylward (ed.), *Excavations at Zeugma, Conducted by Oxford Archaeology I*, (2013) 71-118.

Toll 1949

N. P. Toll, “Fibulae”, içinde: M.I. Rostovtzeff (ed.), *The Excavations at Dura-Europos, Conducted by Yale University And The French Academy Of Inscriptions and Letters*, (1949) 45-69.

Tosun – Yalvaç 1989

M. Tosun – K. Yalvaç, *Sümer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı*, Ankara, (1989).

- Toumpan 2015 F. Toumpan, *Zeugma Kazı Sikkeleri: 2005-2012*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, (2015).
- Uzel 2000 İ. Uzel, *Anadolu'da Bulunan Antik Tıp Aletleri*, Ankara, (2000).
- Waasdorp 1989 A. Waasdorp, "Roman military equipment from the Hague Holland", içinde: C. Van Driel – Murray (ed.), *Roman Military Equipment: the Sources of Evidence*, BAR 476, (1989) 157-167.
- Waldbaum 1983 J. C. Waldbaum, *Metalwork From Sardis: The Finds Through 1974*, London, (1983).
- Wells 1984 C. Wells, *The Roman Empire*, London, (1984).
- Zampieri 1997 G. Zampieri, "*Gioielli*" del Museo archeologico di Padova: vetri, bronzi metallic preziosi, amber e gemme, Padova, (1997).

İnternet Kaynakları

http://www.mta.gov.tr/v2.0/haritalar/maden_haritalari/m_yatak/myatak1.html (10 Ekim 2015).

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A2008.01.0540%3Abook%3D5%3Achapter%3D36%3Asection%3D3> (10 Ekim 2015).

http://www.mta.gov.tr/v2.0/turkiye_maden/il_maden/pdf_2010/gaziantep.pdf (9 Ekim 2015).

<http://www.mta.gov.tr/v2.0/default.php?id=myatak> (9 Ekim 2015).

1

2

3

4

5

6

7

8

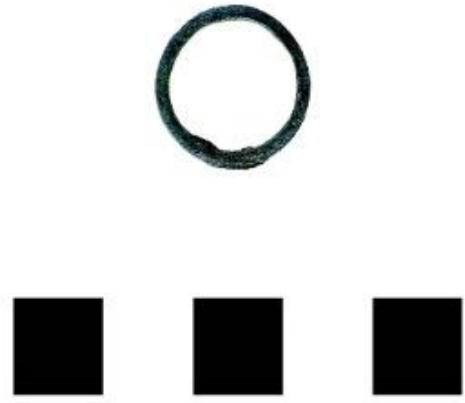
9

10

11

12

13

14

15

16

17

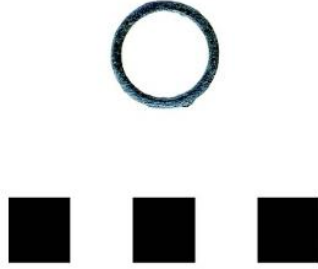
18

19

20

21

22

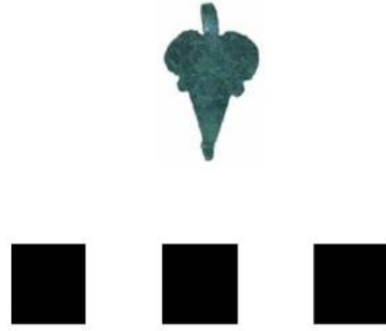
23

24

25

26

27

28

29

30

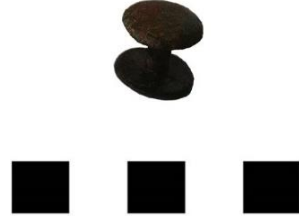
31

32

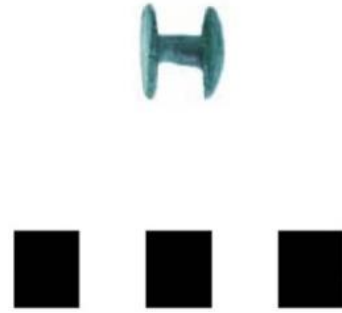
33

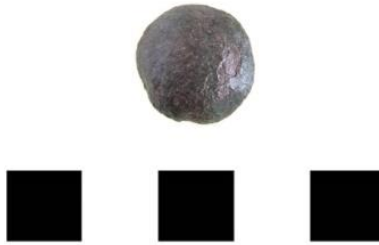
34

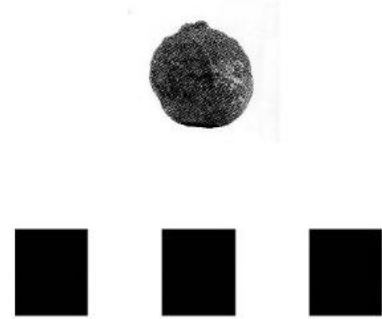
35

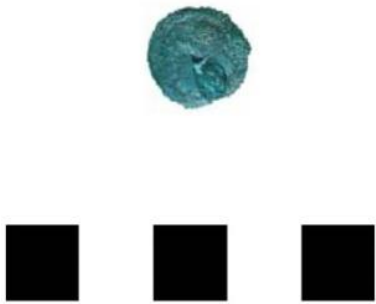
36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

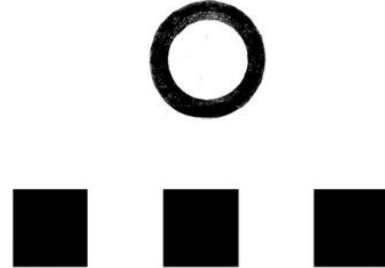
55

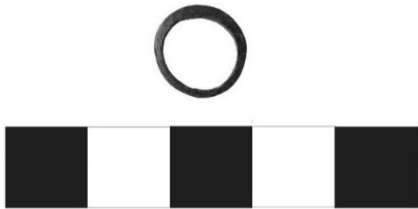
56

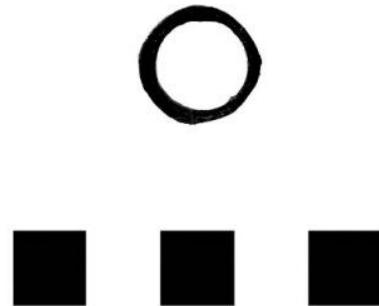
57

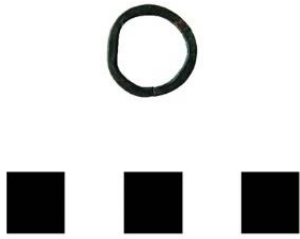
58

59

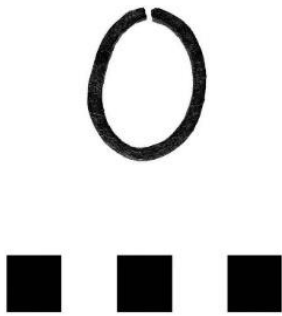
60

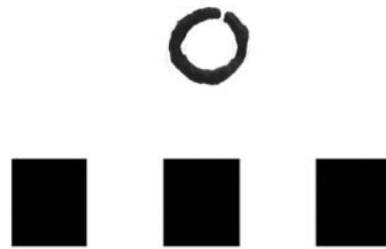
61

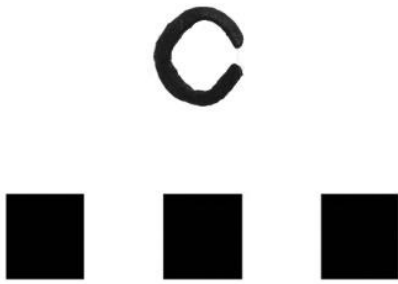
62

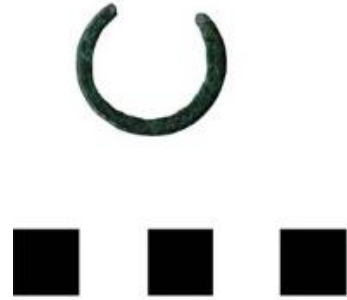
63

64

65

66

67

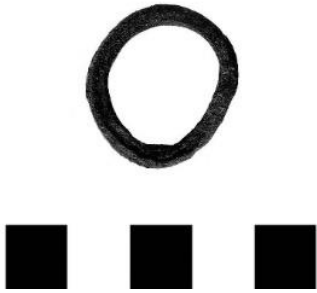
68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

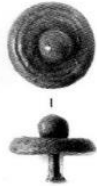
96

97

98

99

100

101

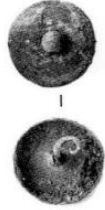
102

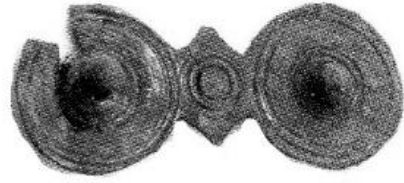
103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

190

119

120

191

121

122

123

124

125

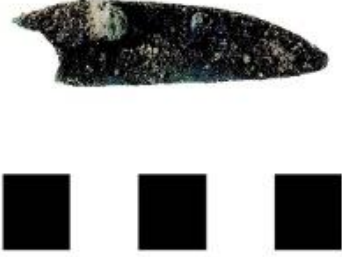
127

126

128

129

130

131

132

133

134

135

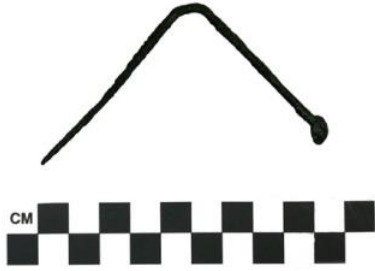
195

136

137

138

139

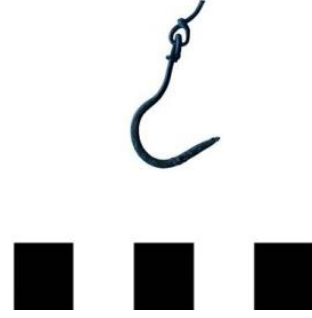
140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

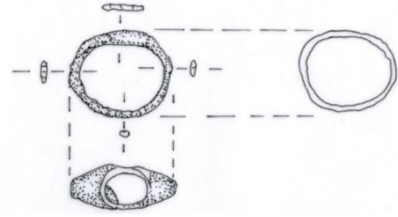
164

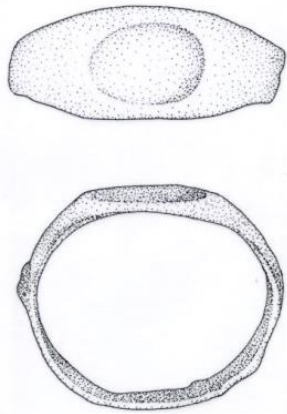
165

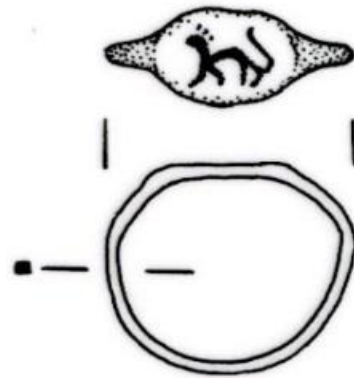
1

2

3

4

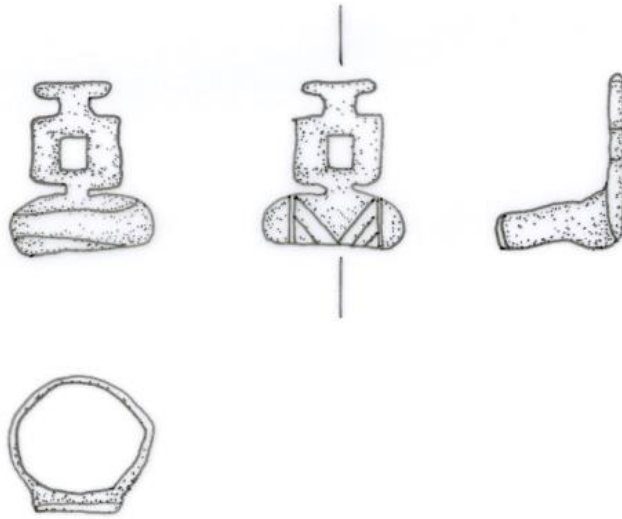
5

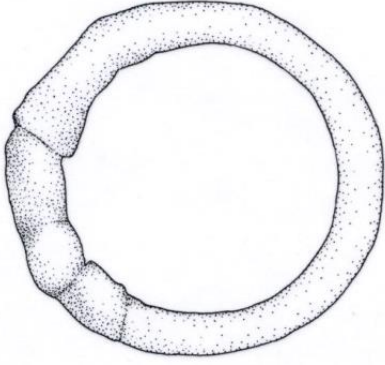
6

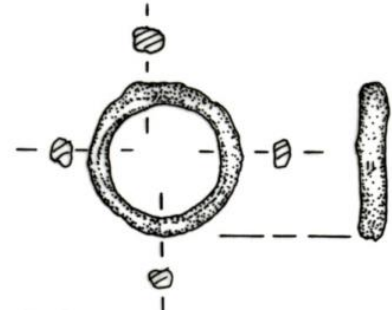
7

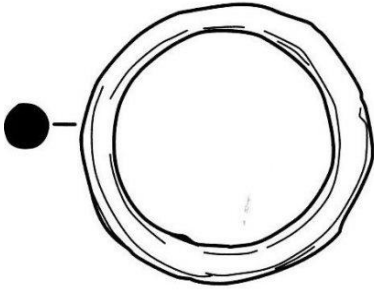
8

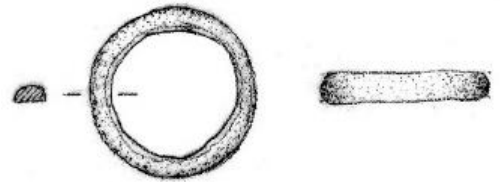
9

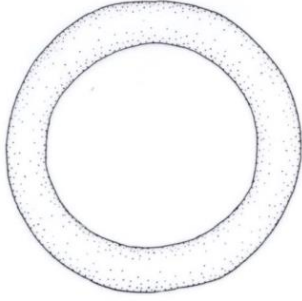
10

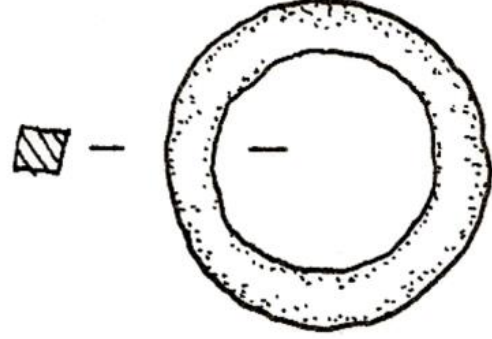
11

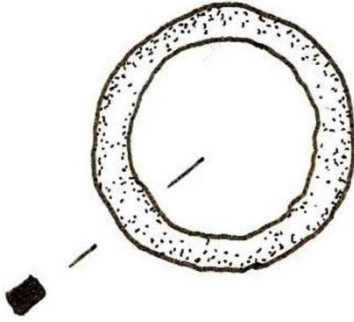
12

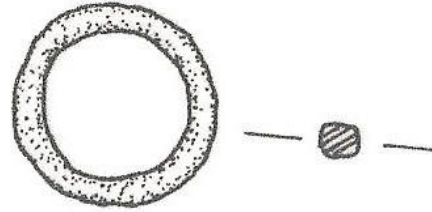
13

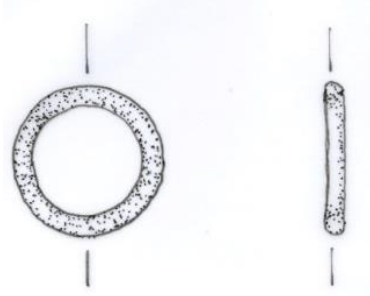
14

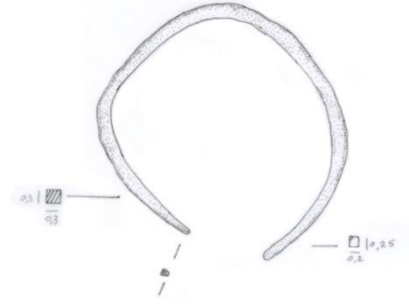
15

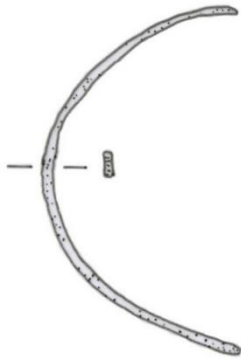
16

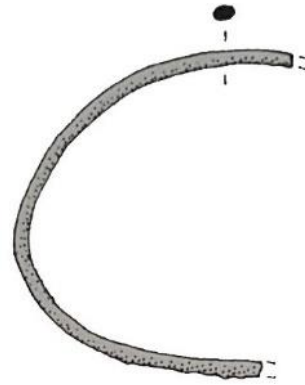
17

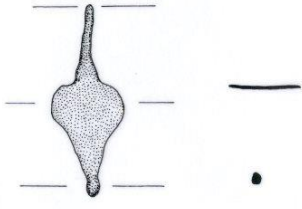
18

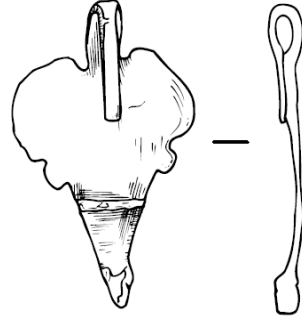
19

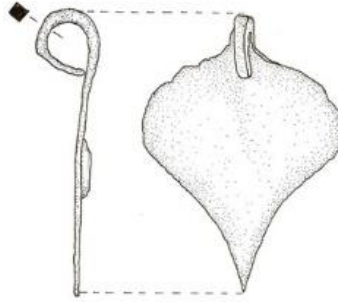
20

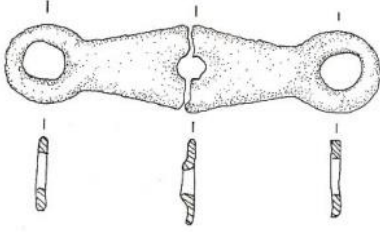
21

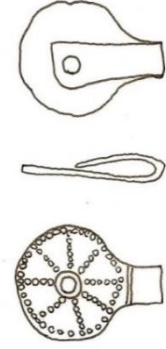
22

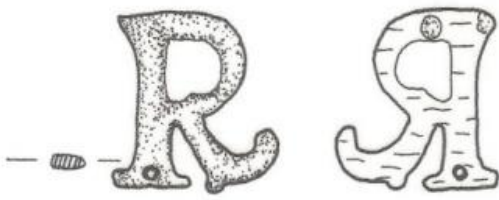
23

24

25

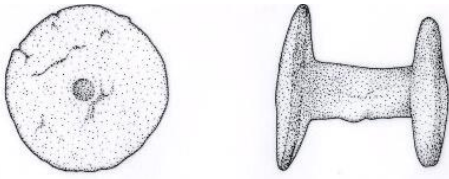
26

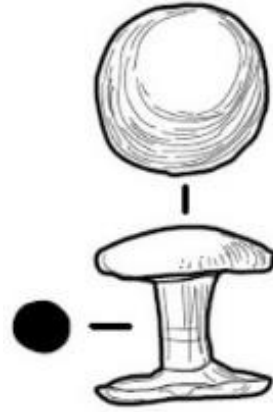
27

28

29

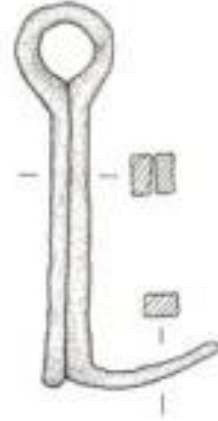
30

31

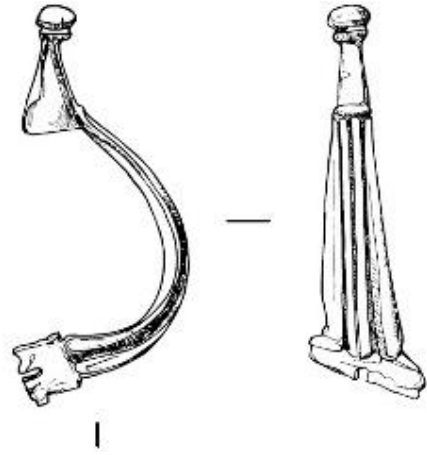
32

33

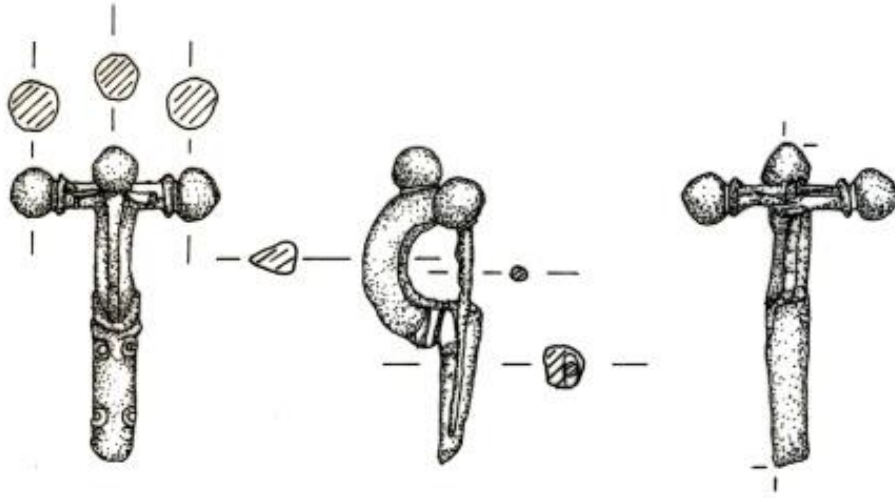
34

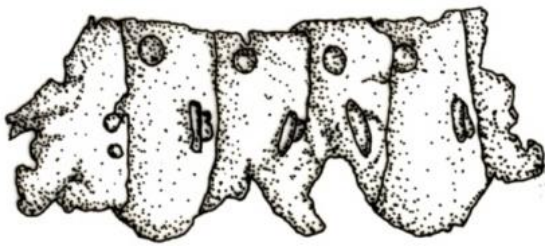
35

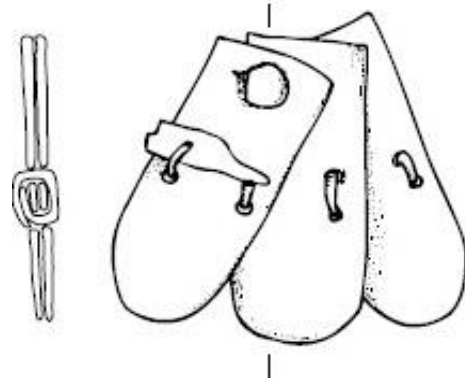
36

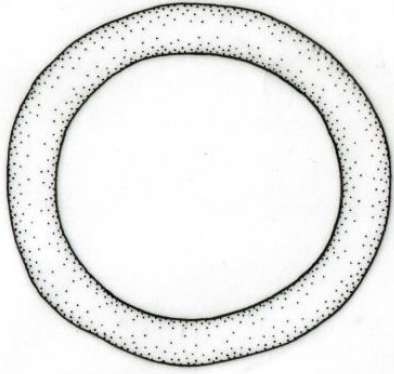
37

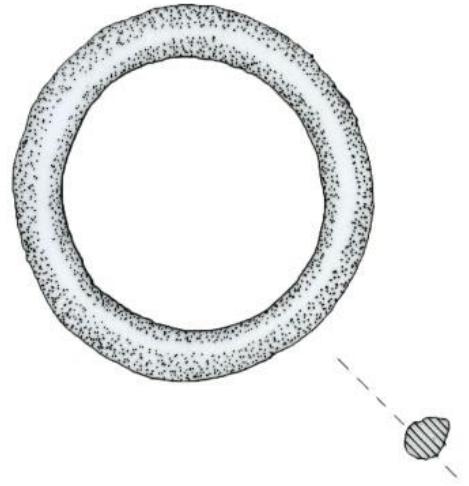
38

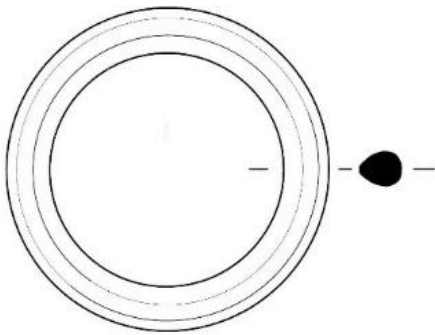
39

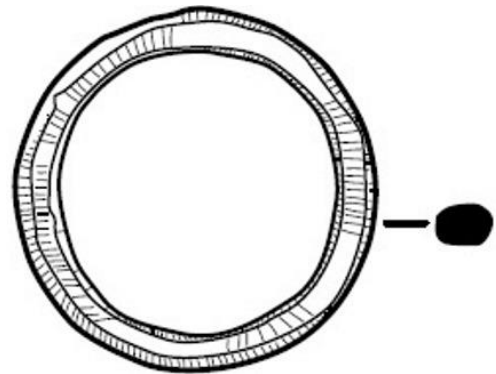
40

41

42

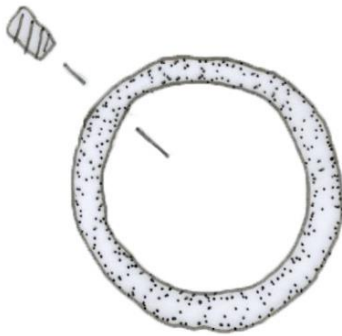
43

44

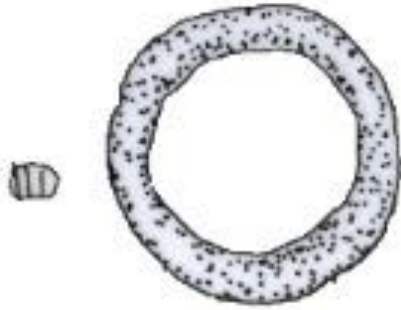
45

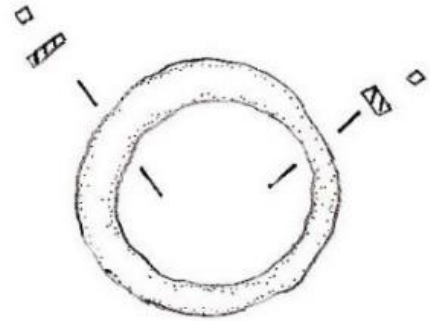
46

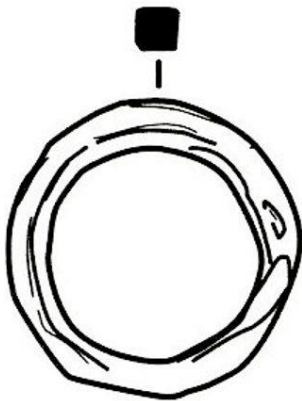
47

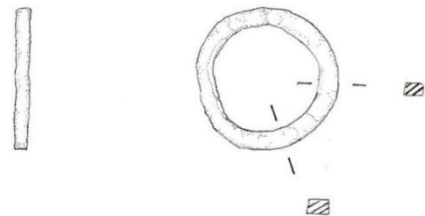
48

49

50

51

52

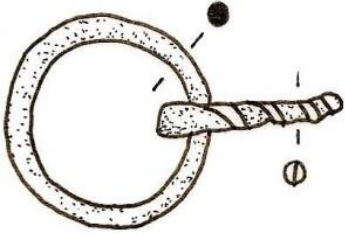
53

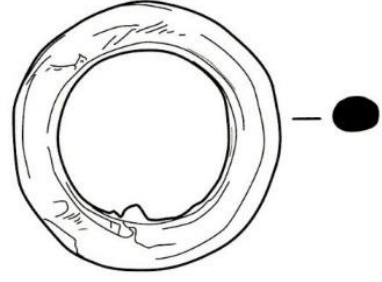
54

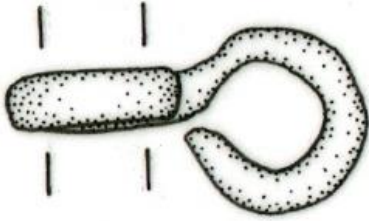
55

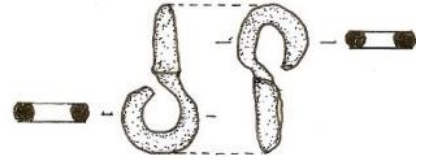
56

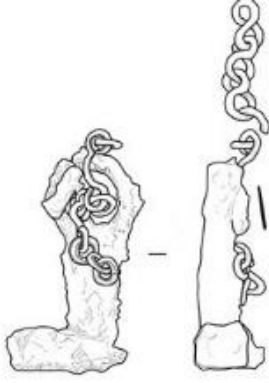
57

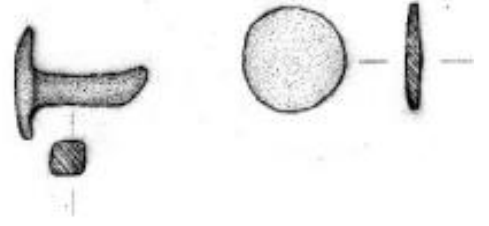
58

59

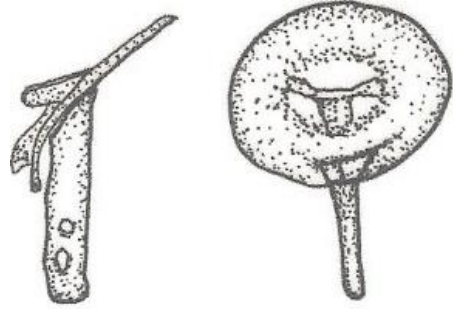
60

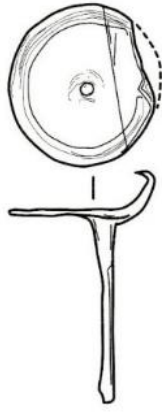
61

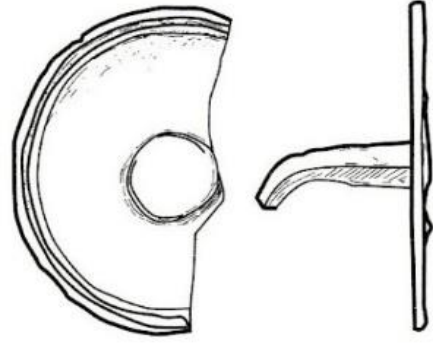
62

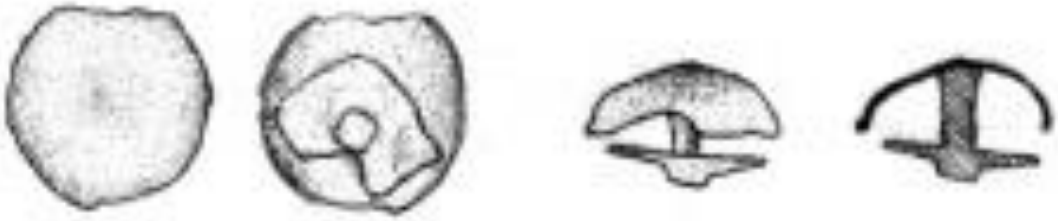
63

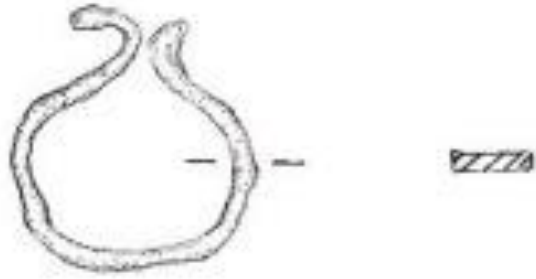
64

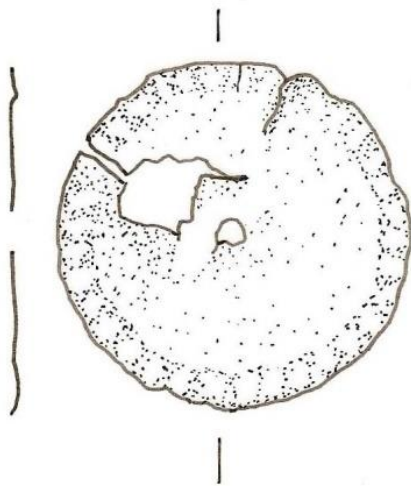
65

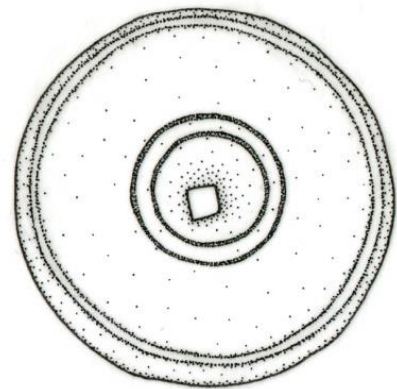
66

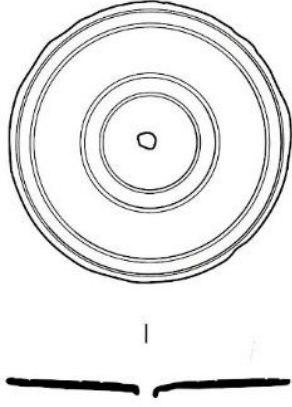
67

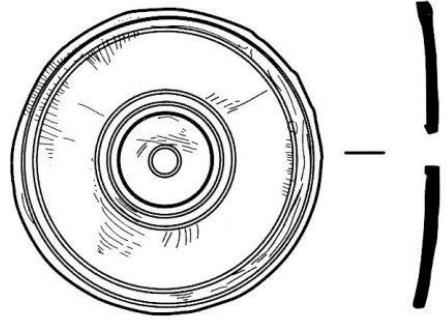
68

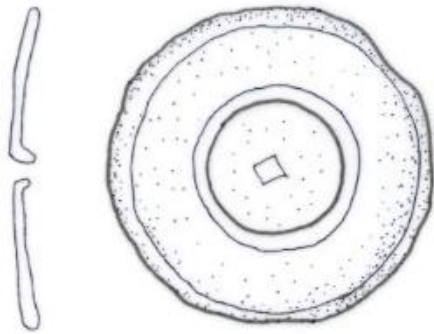
69

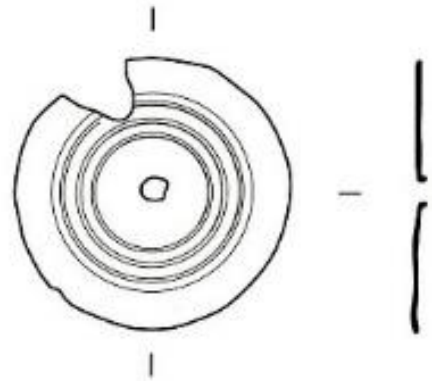
70

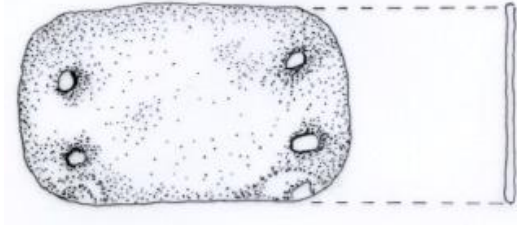
71

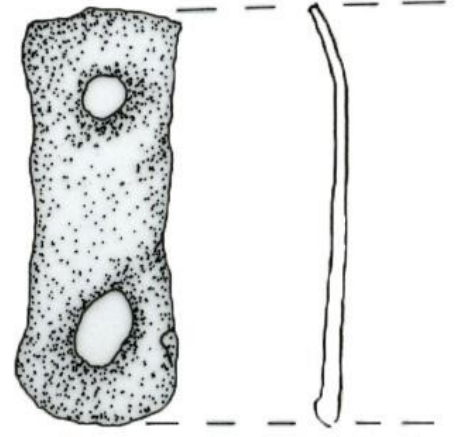
72

73

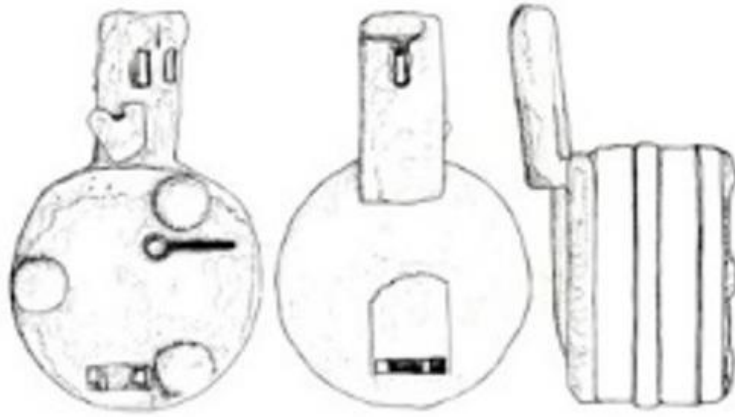
74

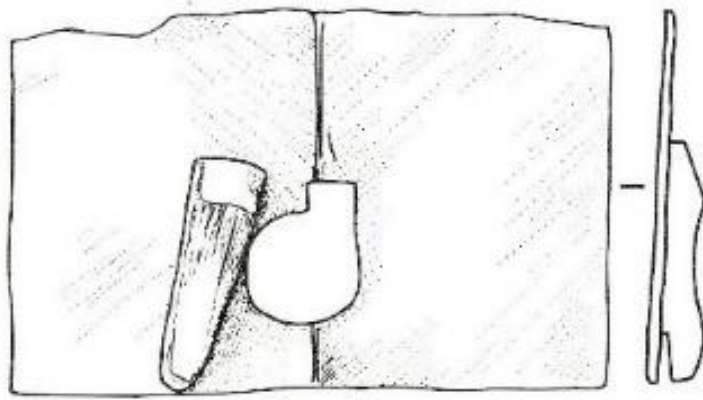
75

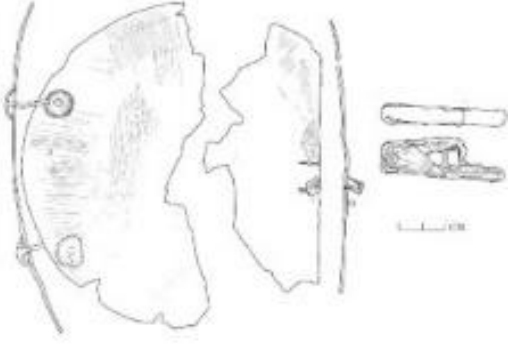
76

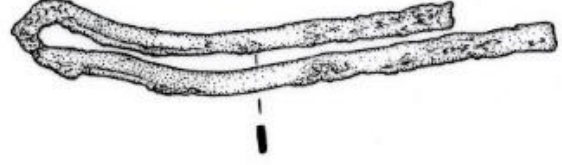
77

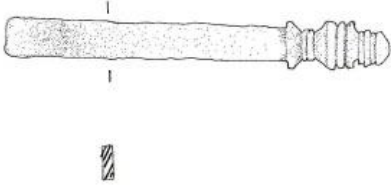
78

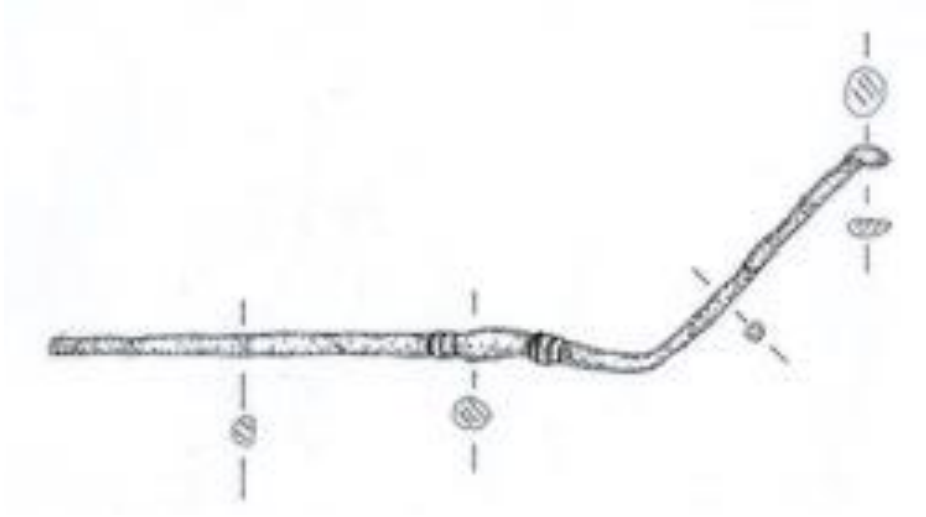
79

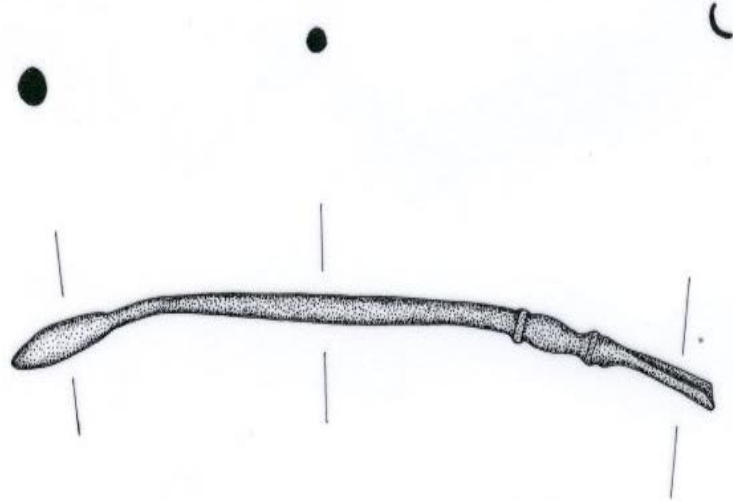
80

81

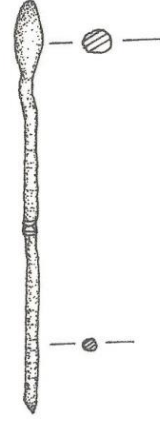
82

83

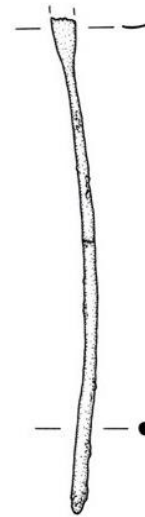
84

85

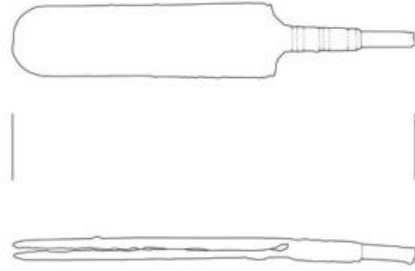
86

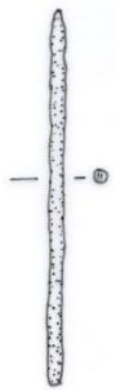
87

88

89

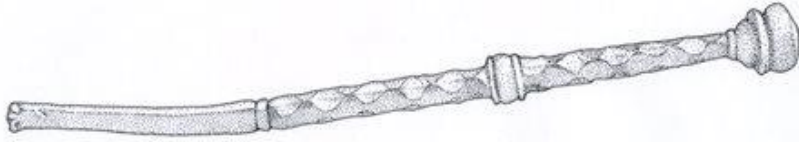
90

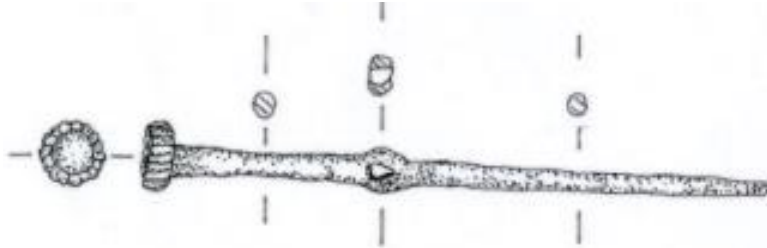
91

92

93

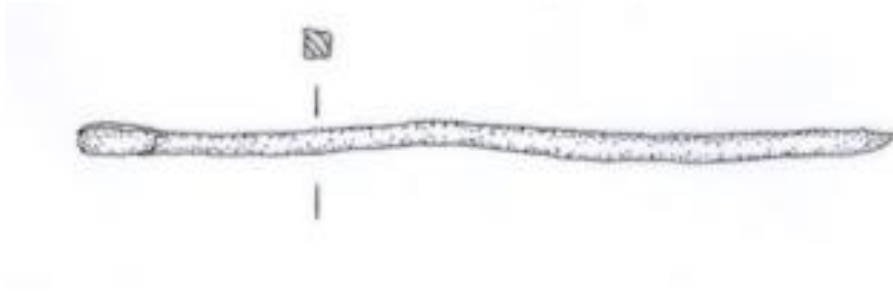
94

95

96

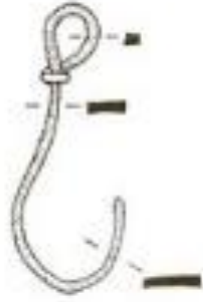
97

98

99

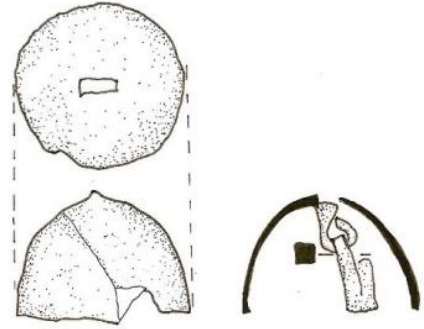
100

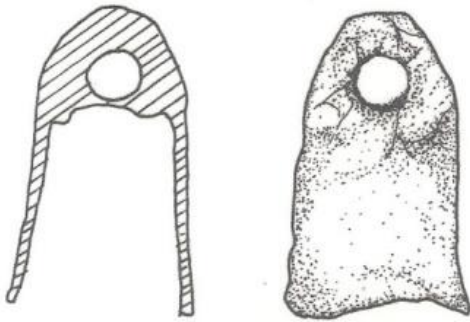
101

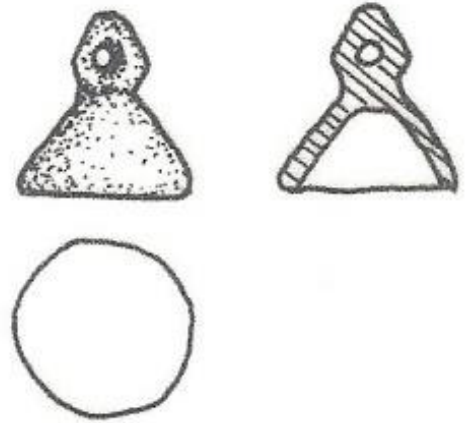
102

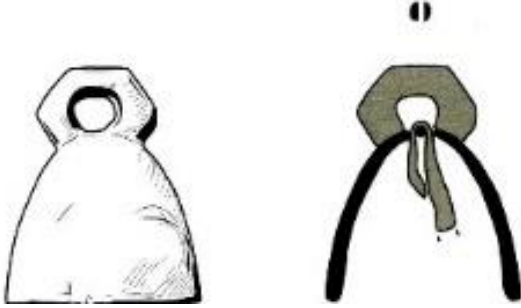
103

104

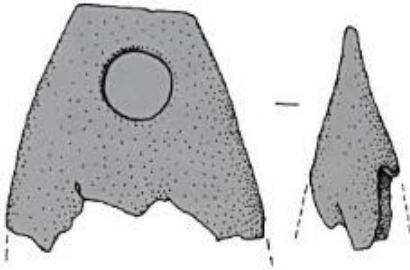
105

106

107

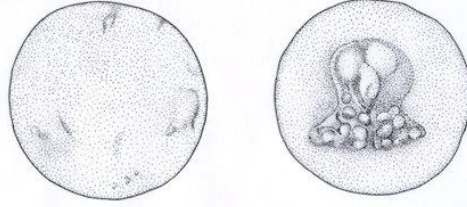
108

109

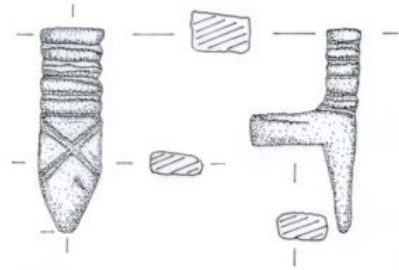
110

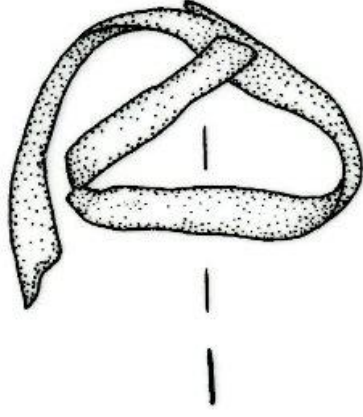
111

112

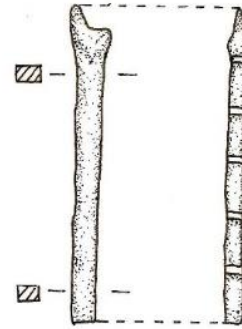
113

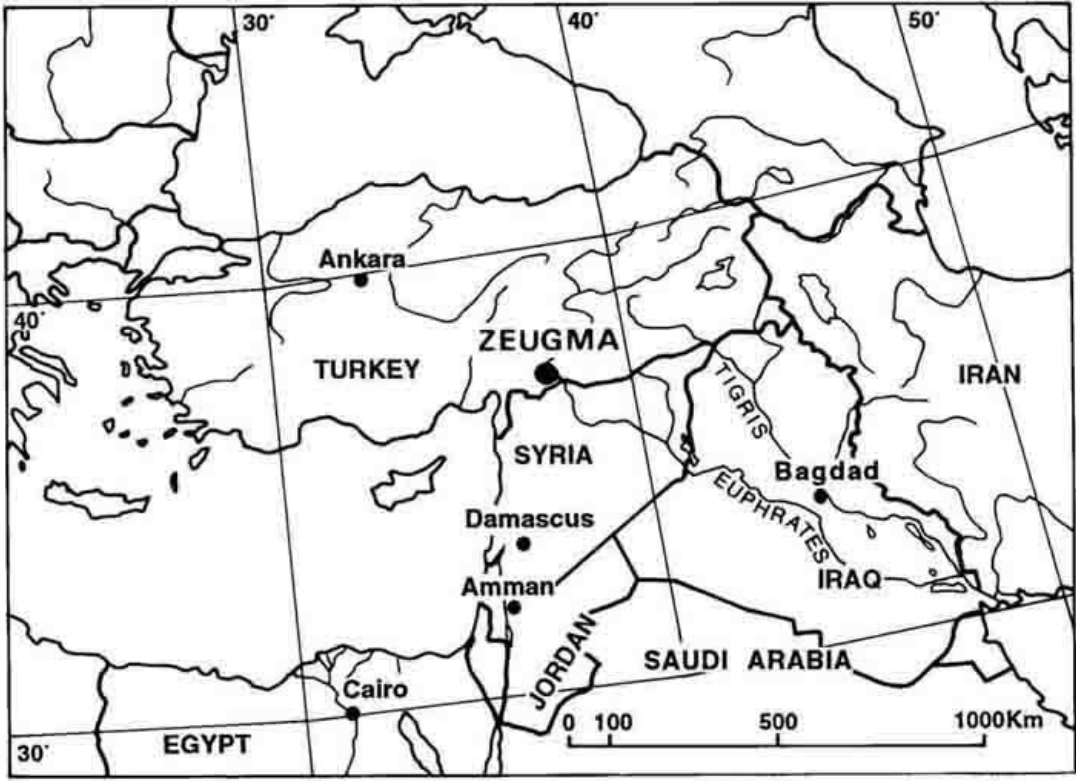
114

115

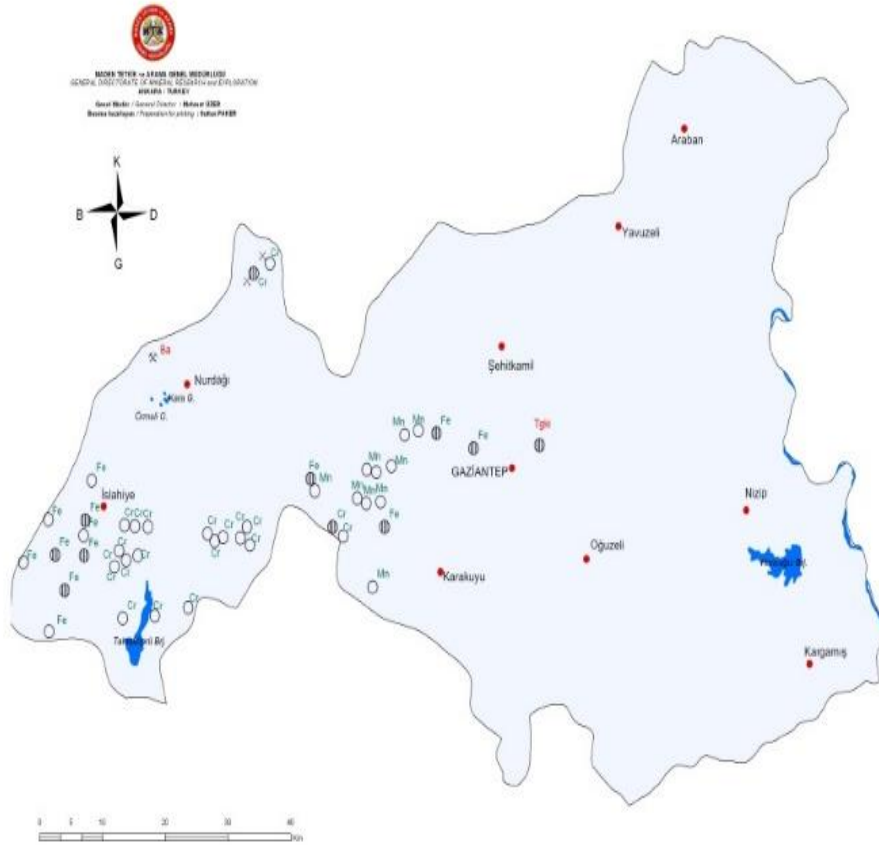
116

1. Zeugma Antik Kentinin harita üzerindeki yeri³⁶².

³⁶² Kennedy 1998, 4.

GAZİANTEP İLİ MADEN HARİTASI / MINERAL MAP OF GAZİANTEP

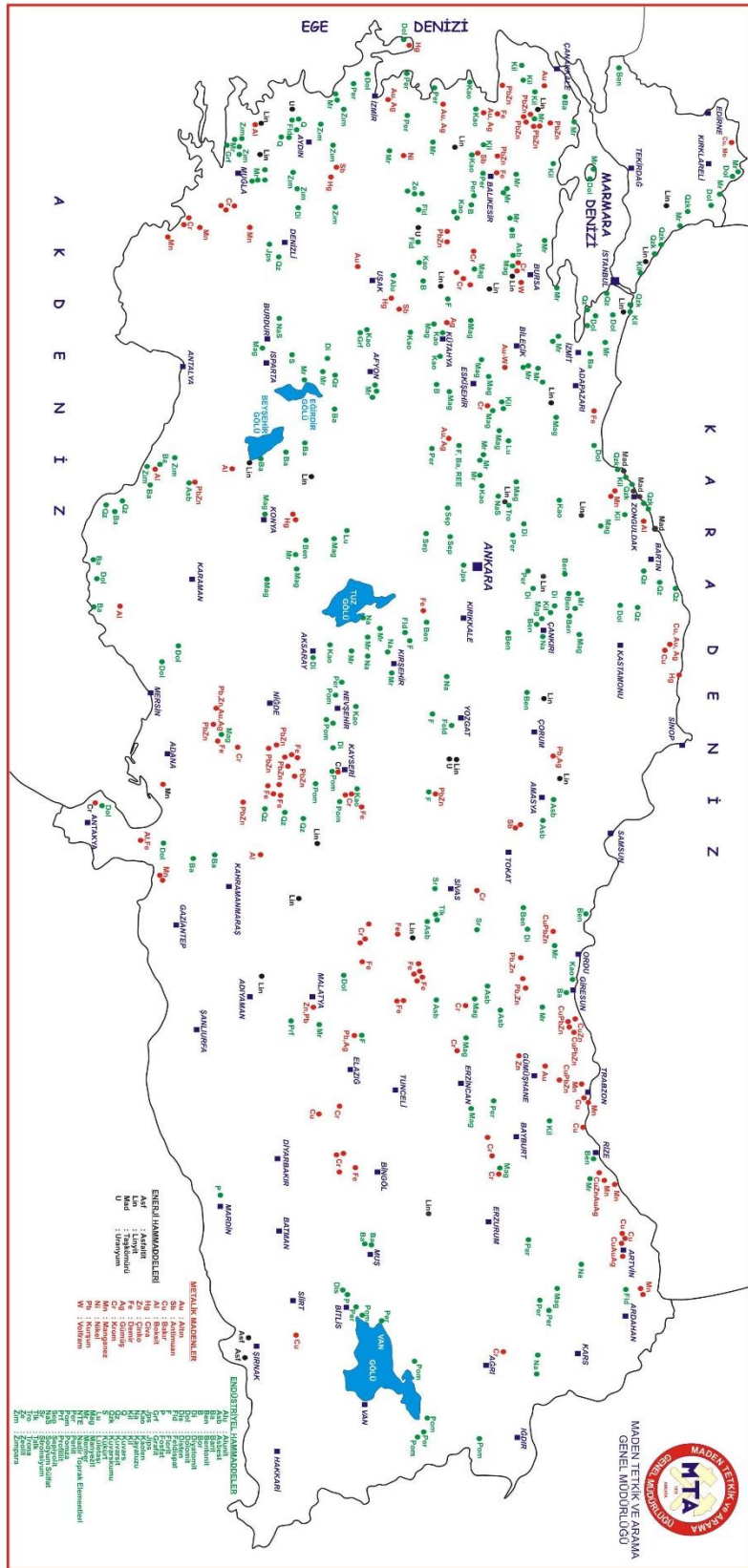

AÇIKLAMALAR / EXPLANATIONS

○	ZUHUR / EXPOSURE	Ba	Barit Barite
⊙	YATAK / ORE DEPOSIT	Cr	Krom Chromite
✕	İŞLETME / MINE	Fe	Demir Iron
✕	ESKİ İŞLETME / OLD MINE	Tgki	Tuğla-Kiremit Brick-Tile Building Stone
●	Yerleşim merkezi Urban center		
	METALİK MADENLER METALLIC MINERALS		
	ENDÜSTRİYEL HAMMADDELER INDUSTRIAL RAW MATERIALS		

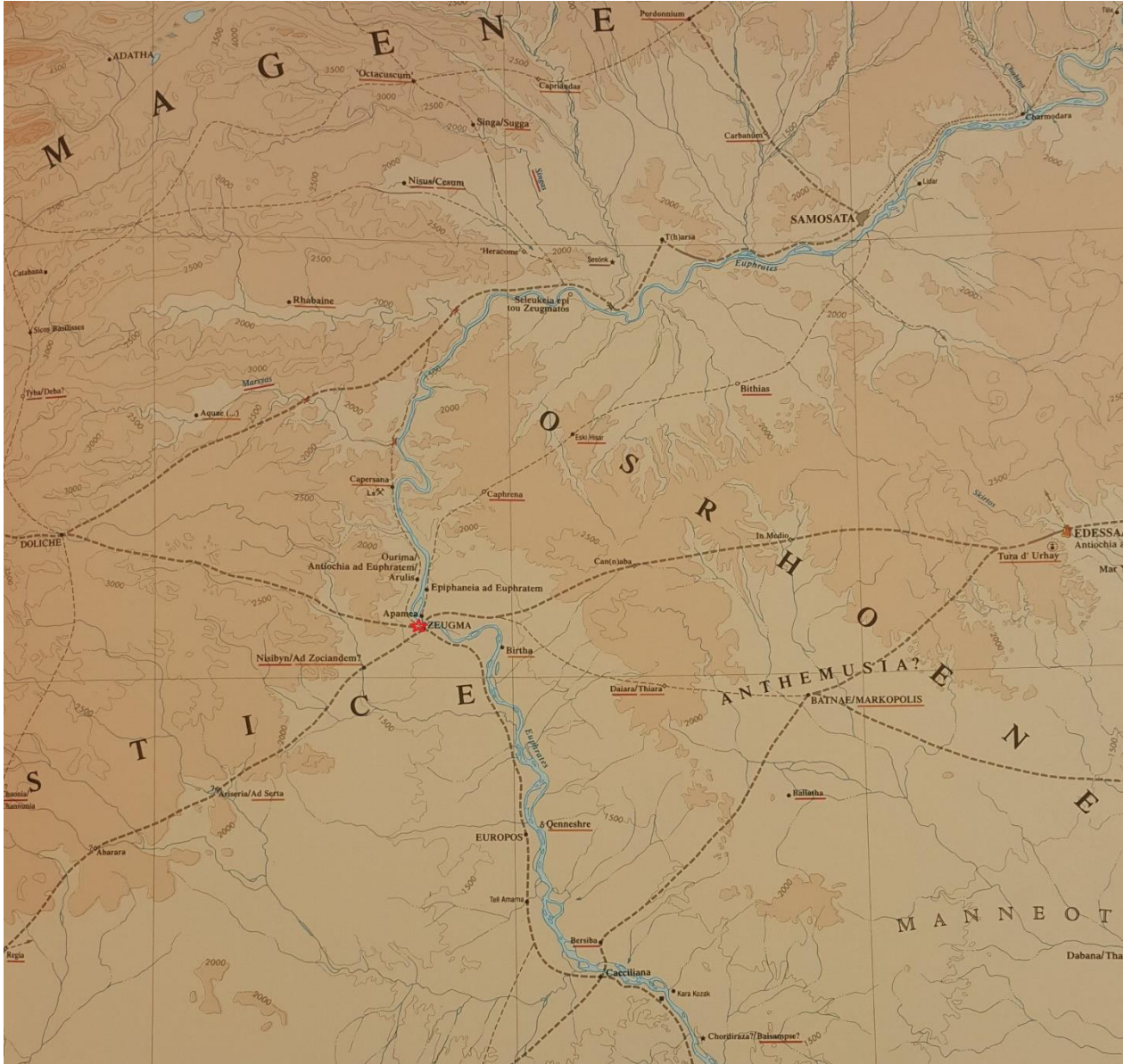
2. Gaziantep İli Maden Haritası³⁶³.

³⁶³ http://www.mta.gov.tr/v2.0/turkiye_maden/il_maden/pdf_2010/gaziantep.pdf (9 Ekim 2015).

3. Türkiye Maden Haritası³⁶⁴.

³⁶⁴ <http://www.mta.gov.tr/v2.0/default.php?id=myatak> (9 Ekim 2015).

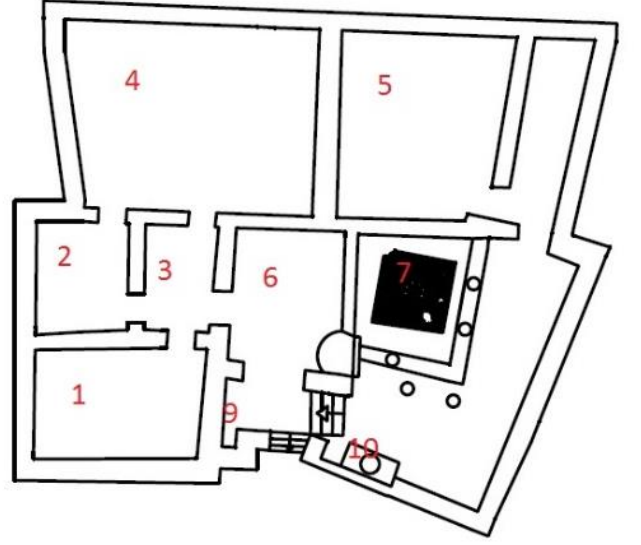
4. Zeugma'ya bağlanan yolların haritası³⁶⁵.

³⁶⁵ Talbert 2000, 67.

A Villası

ölçek: 1/100

►: GİRİŞ / ENTRANCE

1,2,3,4,5,6: ODALAR / ROOMS

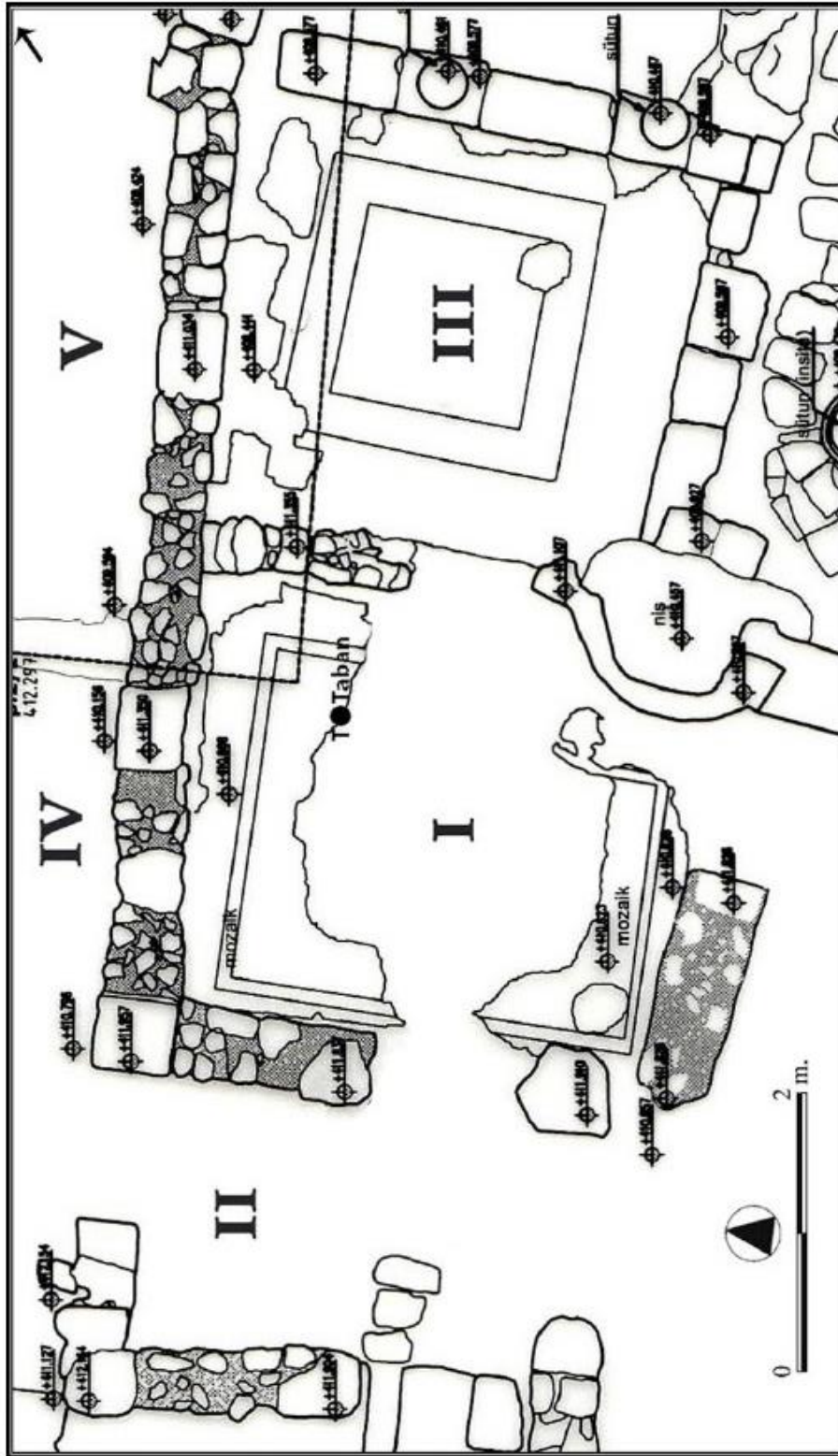
7: ATRIUM & GİRİŞ AVLUSU /
ATRIUM & ENTRANCE COURTYARD

8: LARARIUM - GENUS ve LAR
FİGÜRLERİNİN BULUNDUĞU EVİN KUTSAL
NİŞİ / SACRED NICHE

9: LATRINA-TUVALET / W.C.

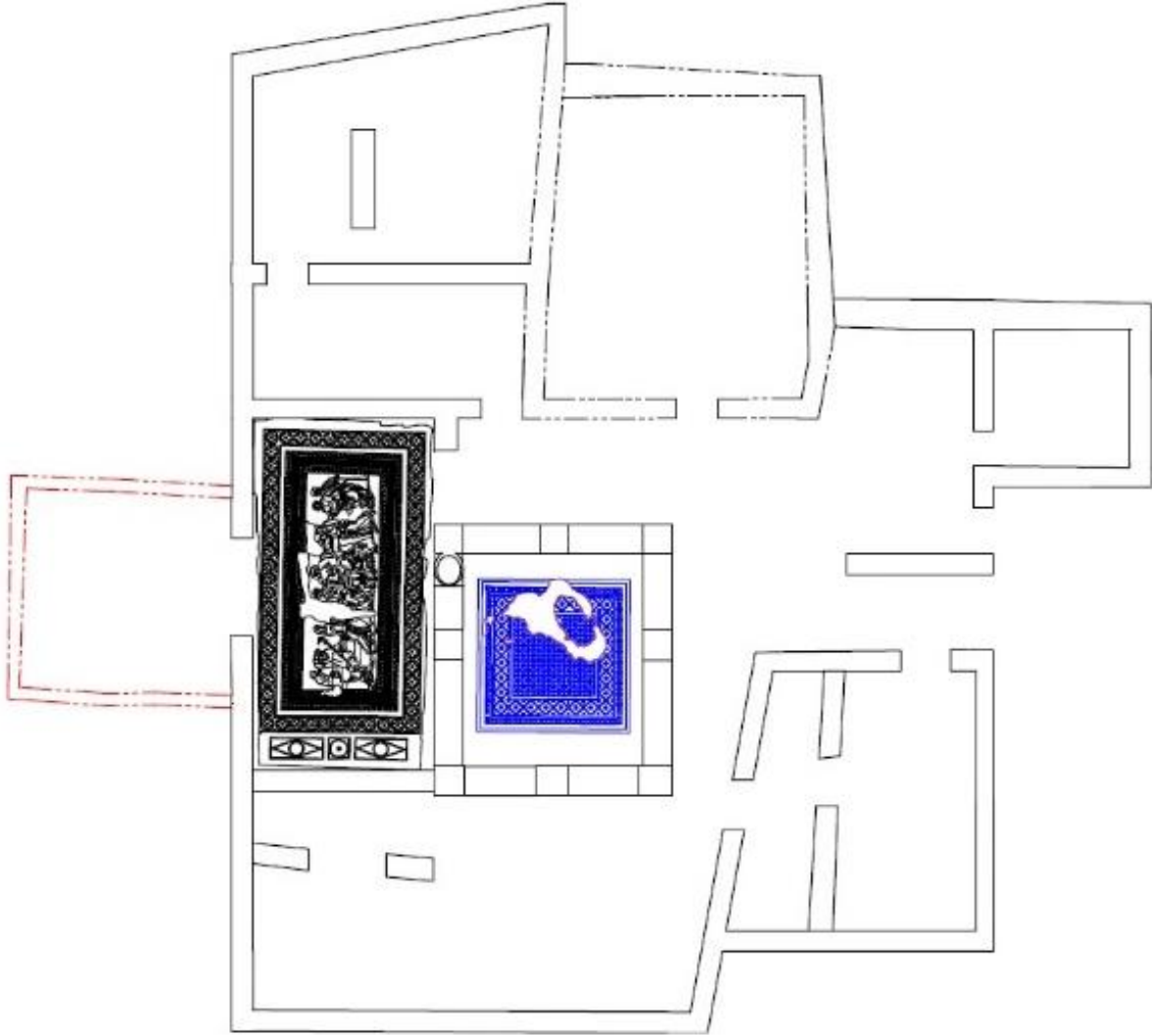
10: SARNIÇ / CISTERN

1. A Villası Planı (Kazı Arşivi).

2. A Villası planı: kaçak kazının oluşturduğu hasarı gösteren plan (Kazı Arşivi).

Dionysos Villası

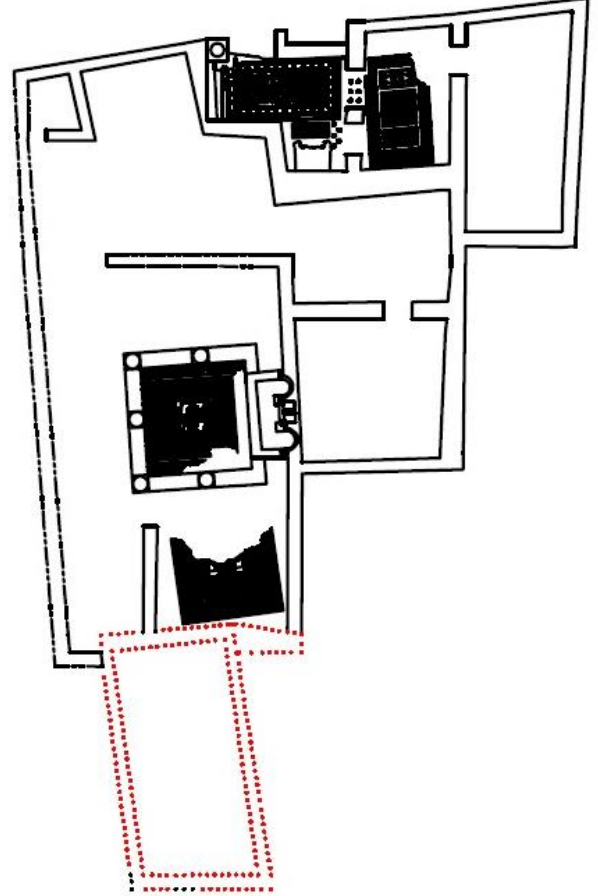

3. Dionysos Villası planı (Kazı Arşivi).

Danae Villası

ölçek: 1/100

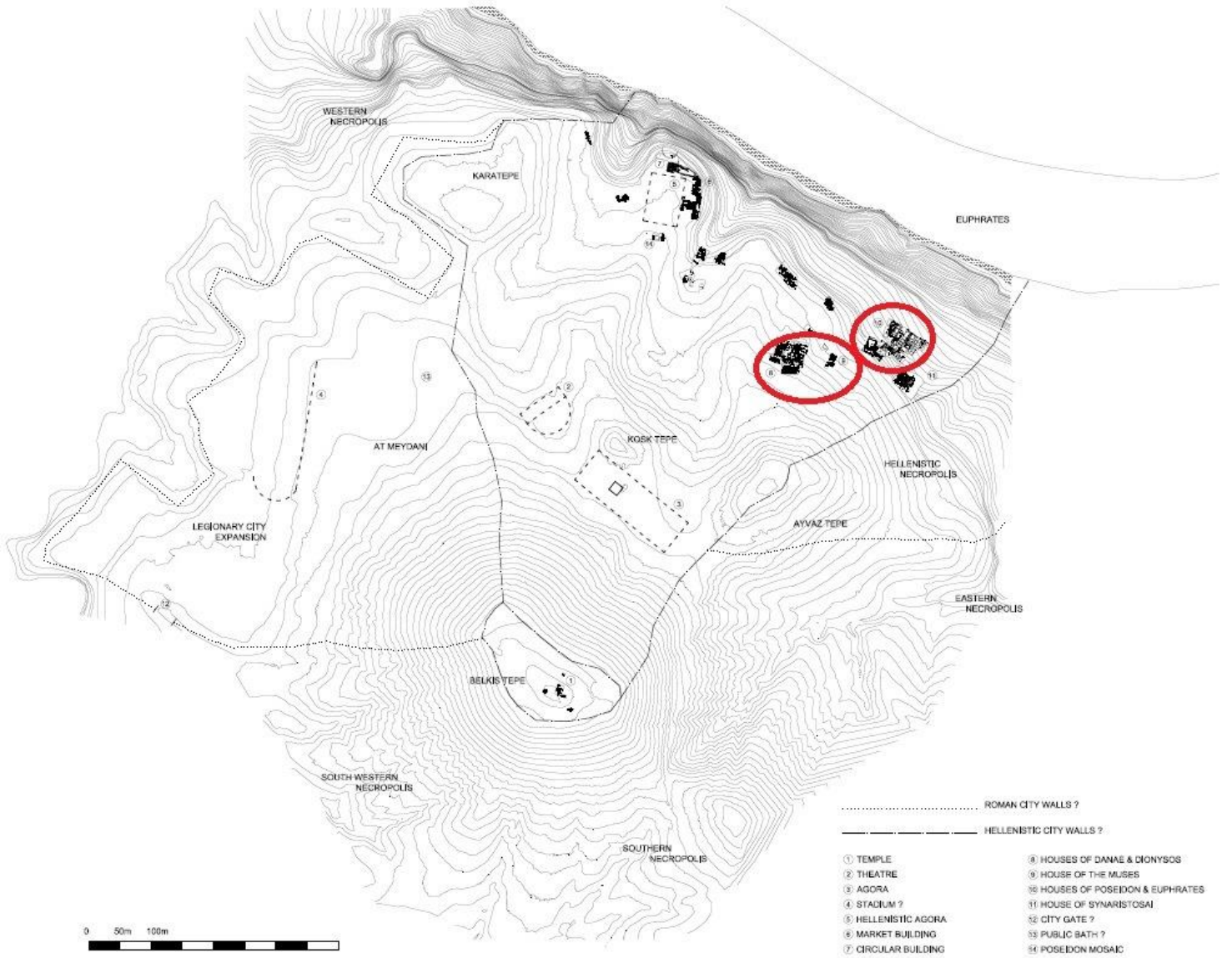

4. Danae Villası planı (Kazı Arşivi).

- ① DANAЕ VİLLASI
- ② A VİLLASI
- ③ DİONYSSOS VİLLASI
- ④ B VİLLASI

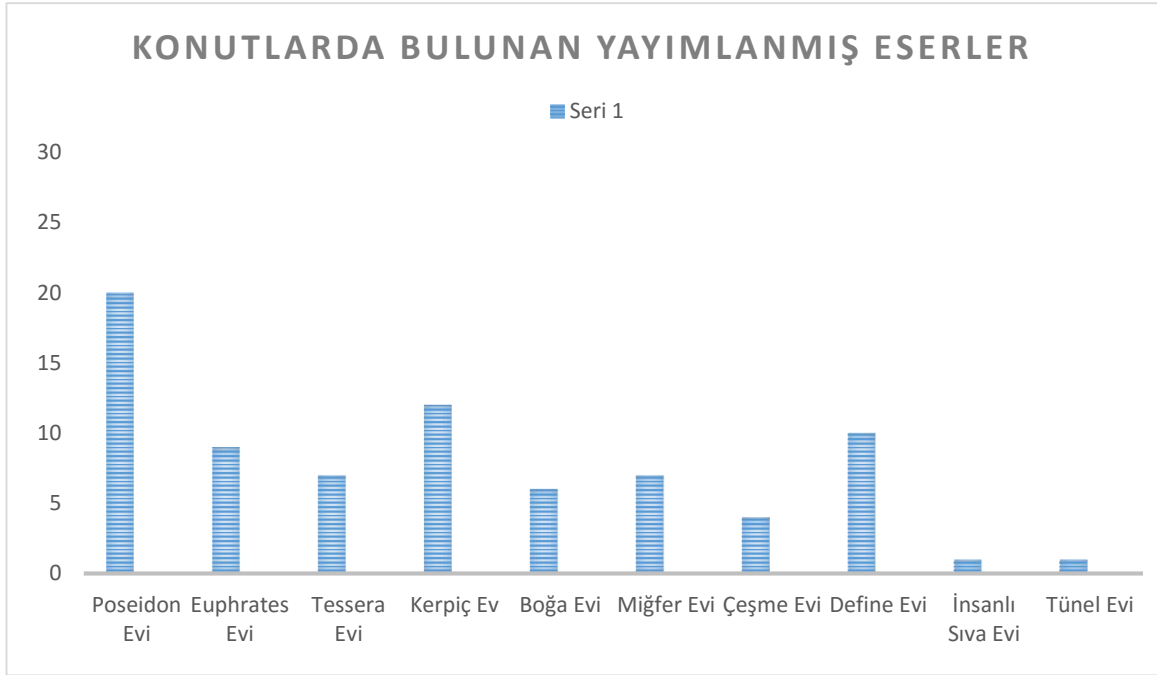
5. Korugan altında kalan, A, B, Danae, Dionysos konutlarının planı (Kazı Arşivi).

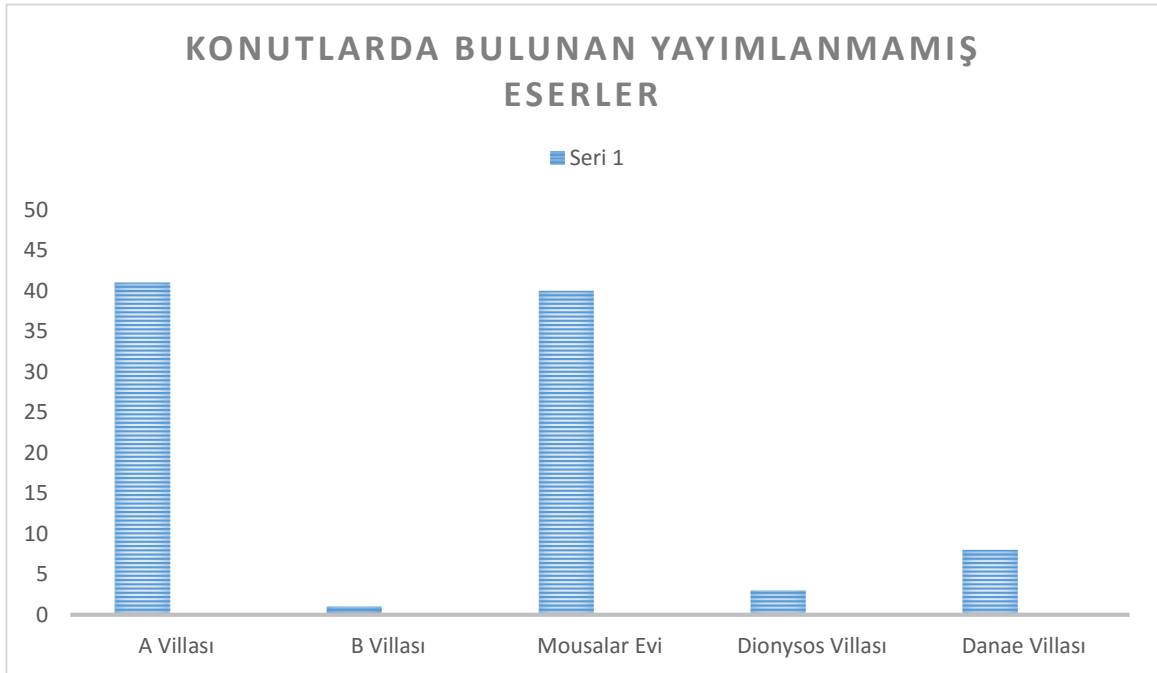
6. Zeugma izohips planı (Kazı Arşivi).

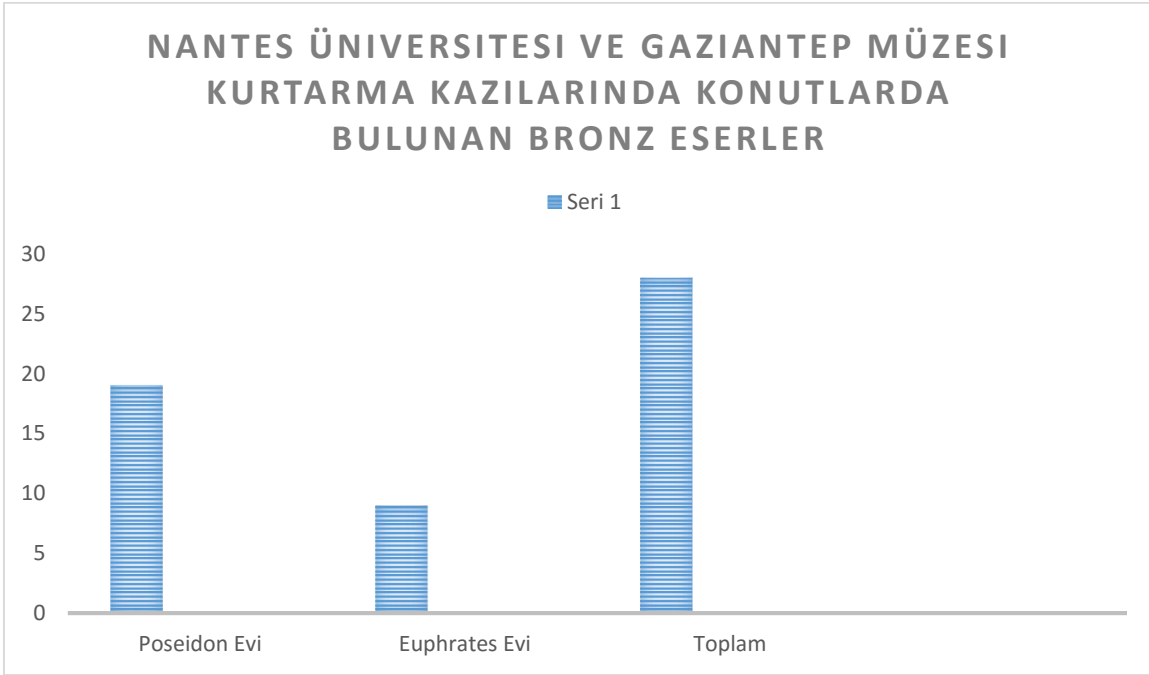
1. Aplik harflerin yerleştirildiği canlandırma.

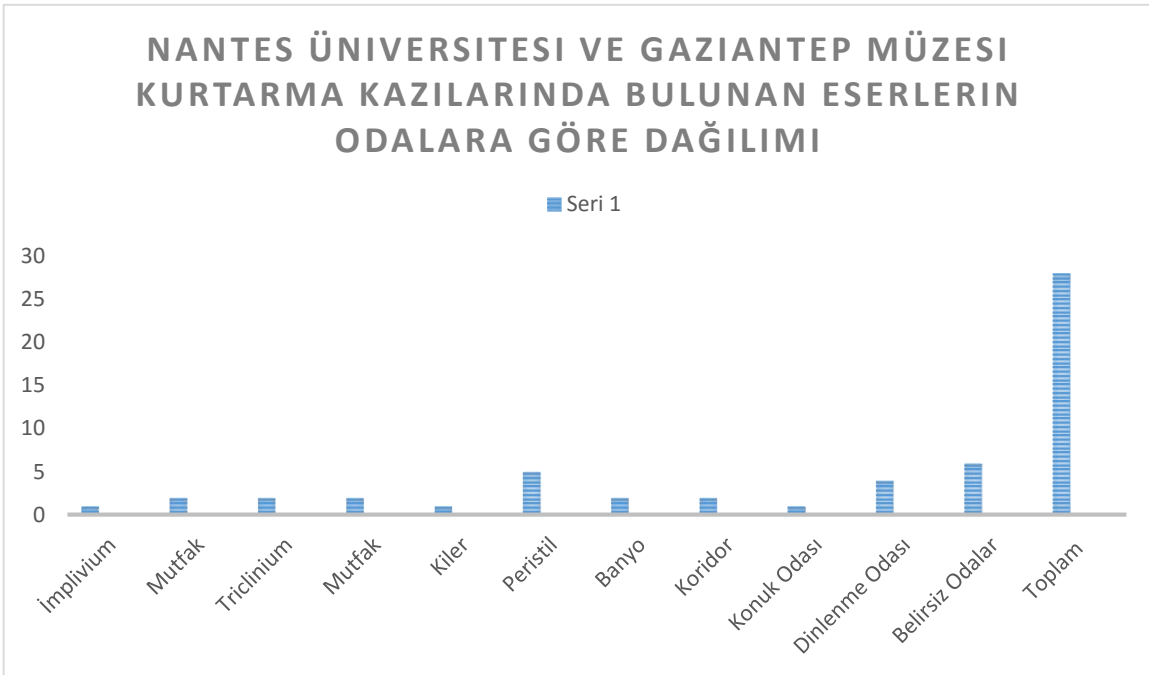
Grafik 1.

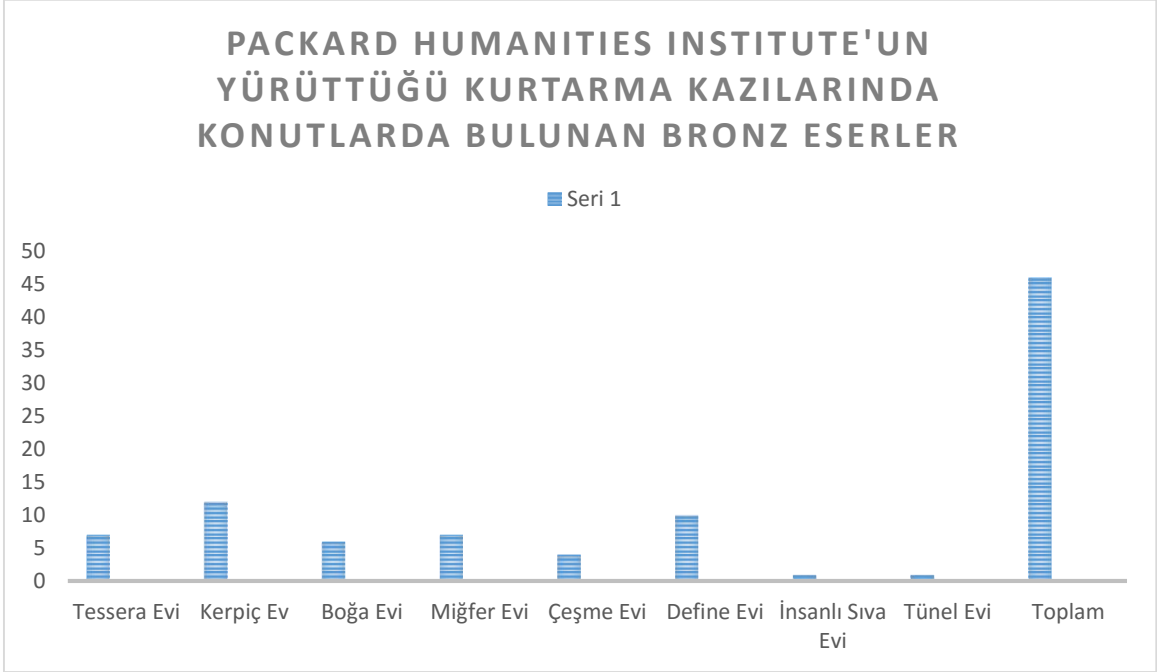
Grafik 2.

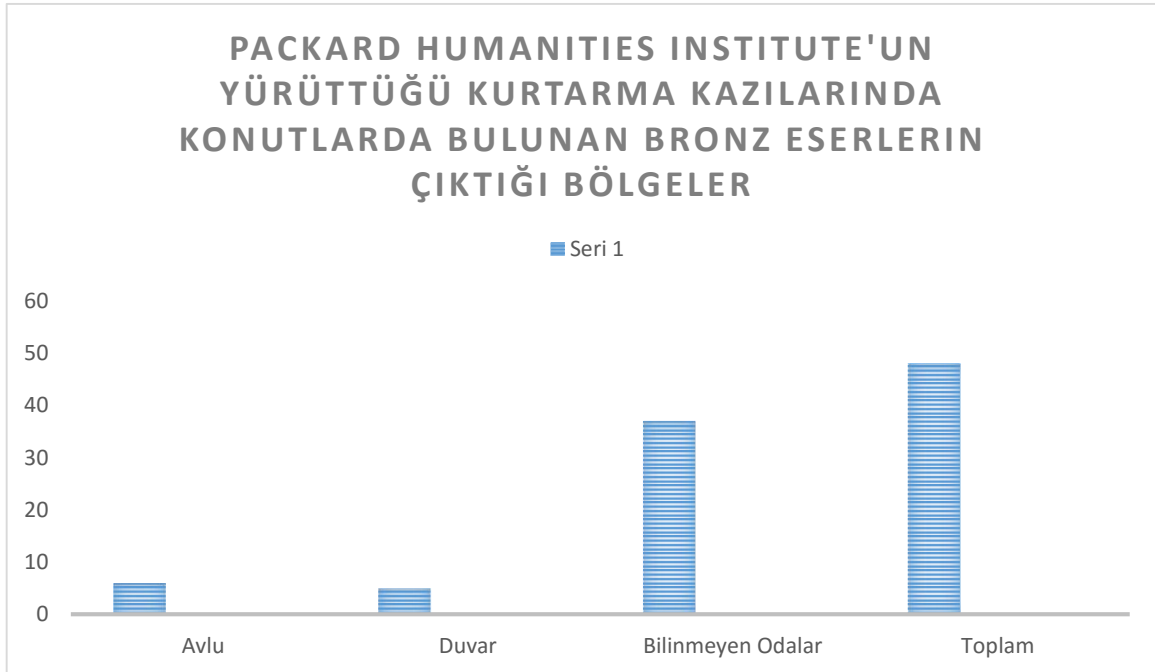
Grafik 3.

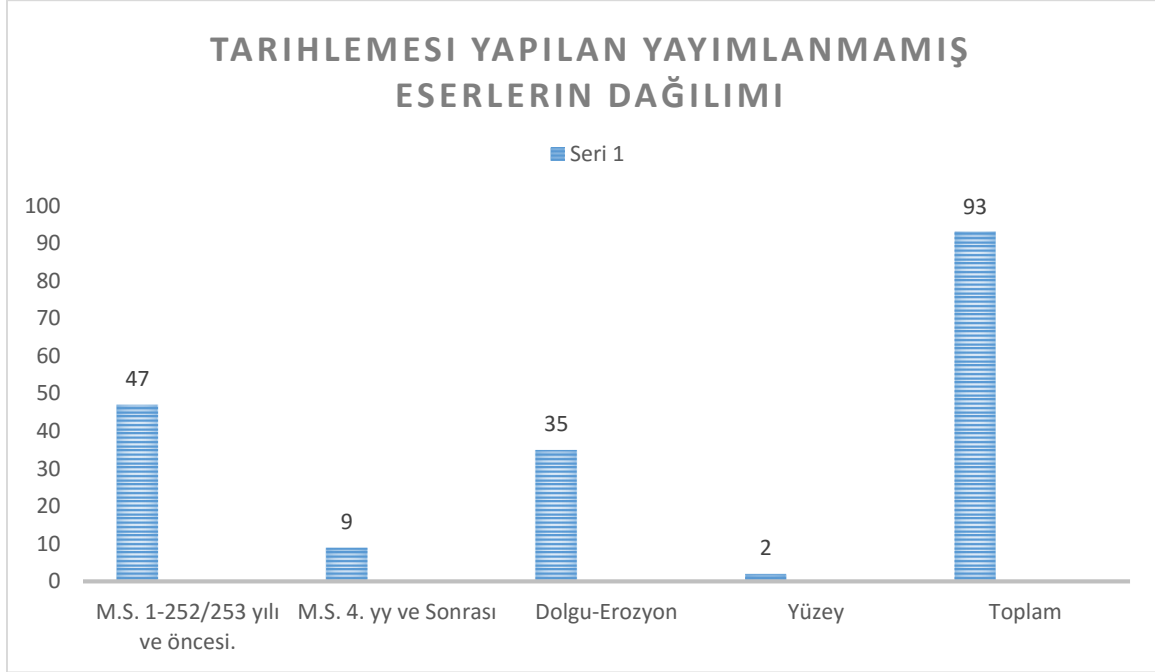
Grafik 4.

Grafik 5.

Grafik 6.

Grafik 7.